



Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus
practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos
sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

à casu LXXVI. usque ad Casum CII. inclus. Materiam de Beneficiis
Ecclesiasticis, de Sacramentis in genere, & in specie de Baptismo,
Confirmatione, Eucharistiâ, Pœnitentia & Indulgentiis

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1753

VD18 13475452-001

De Sacramento Eucharistiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39838

De Sacramento Eucharistiæ.

CASUS XCI.

De ejus Natura, Materia, forma, &c.

Diphnes neo-Sacerdos petit informari : 1. Quid sit Eucharistia; an species vel sumptio sint de ejus essentiâ. 2. Qualiter Christus sit presens 3. An sit unum, vel plura Sacramenta. 4. Quæ sit materia proxima, quæ remota. 5. An liceat uti pane bis cocto, sale mixto, hostiâ maculatâ, fractâ, non rotundâ, parvâ. 6. Pane fermentato; quid de transeunte per terras Græcorum, & quid in necessitate. 7. Quid de pane ex hordeo, avenâ, orizâ, milio, aut ex tritico, sed subacto saccharo, ovis, melle, butyro; quid de amylo, siligine, speltâ, an saltem adhiberi possint pro conficiendo viatico. 8. An materia calicis sit vinum ex uvis immaturis, vinum pani imbibitum, vinum in uvis adhuc existens. 9. Quid de vino congelato. 10. Quid de musto. 11. Quid de vino vappido, acescente, Hispanico. 12. Quid de aquâ vino miscendâ; quid si haberi non possit, vel oblitus fuisse. 13. Quid si una species sit invalidè vel dubiè consecrata. 14. Quid si aranea vel vespa cadat in calicem consecratum. 15. Quid de intentione Ministri, ejusque scrupulis. 16. Quid si consecrasti duas hostias, ratus esse unicam. 17. Quid de hostiis inscio Sacerdote appositis, aut de guttis calici adherentibus. 18. An hostia pro populo post oblationem

nem acceptari possint; quid si earum tempore consecrationis non recorderis. 19. Qualiter materia debeat esse presens. 20. Determinata. 21. Quid de formâ, ejus mutatione, prolatione. &c. Pro Resolutione.

QUÆR. I. Quid sit Eucharistia?

R. I. Metaphysicè est Sacramentum Corporis & Sanguinis Christi sub speciebus panis & vini in ultimâ Cœnâ à Christo Domino ad reficiendas spiritualiter animas institutum. Est de fide ex Conc. Lateran. c. firmiter de Summ. Trinit. Florent. in decreto Eugeni Trid. Sess. 7. § 13. c. 1. de Sacram. in genere. Unde patet, quòd ejus finis & effectus primarius sit spiritualis animæ refectio, consistens Physicè in augmento gratiæ cum jure ad actualia auxilia, quibus homo adjutus proficiat in vitâ spirituali & exercitio virtutum. Alii effectus, sunt remissio pœnæ, gloriæ adeptio, hinc vocatur à Trid. pignus futuræ nostræ gloriæ, & æternæ hereditatis. Et Ecclesia canit, ô salutaris hostia, quæ cœli pandis ostium. Item diminutio stimuli & fomitis concupiscentiæ juxta illud Zachar. 19. v. 17. Vinum germinans Virgines. Item cordis hilaritas, animæ dulcedo, vultûs lætitia, oculorum modestia, linguæ refrenatio, bona totius corporis dispositio, ejusque gloriosa resurrectio secundum illud Joan. 6. Qui manducat meam carnem &c. resuscitabo eum in novissimo Die. Quòd verò nos ex tantâ bonorum omnium & gratiarum abundantia in hoc Sacramento majorem fructum non sentiamus, nostræ tepiditati, sensualitati, pravis affectibus, distractionibus, exiguæ præparationi &c. adscribendum est.

R. 2. Hoc Sacramentum Physicè constituitur ex speciebus, Corpore, & Sanguine Christi, ita, ut & species sint de ejus essentia, non verò ipsa sumptio, quæ tantùm est applicatio, seu conditio requisita ad effectum Sacramenti. *S. Thom.* 9. 78. a. 1. ad. 2. *Scotus* & communissima contra *Aureol. Dicast.* Ratio est, quia antecederet ad summptionem conficitur Eucharistia, fitque Christus præsens per verba consecrationis, ut declarant *Florent. & Trid. l. cit.* Unde patet, Eucharistiam esse Sacramentum omnium sanctissimum & perfectissimum, quia continet realiter ipsum sanctitatis Authorem, ideoque & abundantiore gratiam causat dignè sumentibus. An autem verba consecrationis hoc Sacramentum in facto esse constituent, vel potius sint ejus causa, non facit ad praxin, ideoque Scholasticis disputandum relinquo.

2. QUÆR. II. Qualiter Christus sit præsens in Eucharistia?

R. 1. Est de fide, post consecrationem non amplius manere substantiam panis & vini, neque cum Christo, ut vult Lutherus, neque sine Christo, ut vult Calvinus, sed solum Corpus & Sanguinem Christi sub speciebus panis & vini; hinc in consecratione dicitur fieri vera transsubstantiatio, hoc est, conversio totius substantiæ, in substantiam totaliter novam. *Trid. Sess. 13. c. 3. & 4.* manetque Christus tamdiu, quamdiu manent species; si species vini consecratæ misceantur vino non consecrato, vel liquori non habenti vim expellendi formam vini, si adesset, manet Christus sub prioribus speciebus; vinum tamen profanum non redditur consecratum; quia mixtio non

habet vim consecrandi , *S. Thom. q. 77. a. 8. ad 3.*

2. Christus non fit præsens per divisionem , aut sumptionem specierum , sed per consecrationem , & quidem totus sub tota , & totus sub quâlibet parte specierum , *Trid. l. c.* Et quamvis species sint alterabiles , divisibiles , non tamen Christus , *S. Thom. q. 87. a. 3.* quia Corpus Christi in Eucharistiâ nunc est gloriosum , & naturaliter impassibile , nec recipere potest qualitates alterativas , ideòque non potest dici calefieri , tangi , &c. quia non existit extensum , extensio autem non minùs requiritur , quàm approximatio corporis ad qualitatem alterantem , *Merat.* Rectè dicitur Christus moveri , elevari , demitti in stomachum , manducari , &c. ob motum non in se , sed in speciebus , cum quibus unitus est , receptum , *S. Thom. q. 76. a. 6.* Non rectè dicitur frangi , vel misceri ; quia fractio , vel mixtio dicit separationem vel confusionem partium ; partes autem Christi , fractis vel mixtis quomodocunque speciebus , semper manent integræ , ac ordinatè inter se unitæ.

3. Quamvis Physicè tot dici possint Sacramenta , quot sunt species , & partes specierum moraliter tamen est unum , si proponatur vel sumatur per modum unius ; sicut cibus & potus sunt unum convivium , sic Corpus & Sanguis Christi unum Sacramentum , & una spiritualis refectio ; nec inde sequitur , laicos sub speciebus panis tantùm accipere Sacramentum inadæquatum , aut partem tantùm gratiæ ; nam sub quâlibet specie est totus Christus , secundùm Corpus , & Sanguinem ; & quamvis quâlibet species non sumatur per mo-

dum

dum cibi & potûs, continet tamen totum id, quod editur & bibitur; hinc ex opere operato probabilius confertur tantum gratiæ, si sumatur una species, quàm si su natur utrâque, ut docet communis cum *S. Thom. Bonav. contra Abul. Vusq. Lug his d. 12. f. 3.*

4. Ex dictis sequitur contra hæreticos, Christum in Eucharistia rectè adorari, circumferri in processionibus, asservari in Sacramento, deferti ad ægros, ut constat ex perpetua Ecclesiæ praxi, ex Conciliis *Niceno, Florent, Trid. & SS. PP.* Hæreses plurimas circa hoc Sacramentum exortas & solidè refutatas v. apud Bellarm. de Missa.

4. QUÆR. III. Quæ sit materia Eucharistiæ ?

R. I. Materia proxima, & permanens sunt species; materia remota, & transiens est panis triticeus, & vinum de vite. Est iterum de fide ex definitione Concilii *Lateran, Florent, Trid. Sess. 13. c. 1.* Et Christus hâc materiâ usus est, eamque usurpandam tradidit Apostolis, *Matt. 26. Luc. 22. 1. Corinth. 11.* Unde quod certò est panis triticeus, & certò est vinum de vite, est materia ad valorem Eucharistiæ certò sufficiens; quod dubiè est tale, est materia dubia.

5. R. II. Materia hostiæ ordinaria, & certò sufficiens est panis confectus ex farina triticeâ, aquâ naturali coagmentatus & igne tostus, & omnis panis ab hoc specie non differens, *S. Thom. q. 74. a. 3.* Unde inferes sequentia.

1. Certò valet panis bis coctus, item sale mixtus, qui juxta Gobat etiam licitè adhibetur, si ali-

alius desit; quia est panis usualis, nec lege, nec consuetudine prohibitus.

2. Certò valet hostia, in qua est macula vel fractura, quæ si parva sit, non videtur curanda; si valde enormis, mutanda est etiam post oblationem, & prior sumenda cum ablutione; sine causâ adhibere notabiliter deformem, vel fractam, vix excusari poterit à mortali ob gravem irreverentiam; quod magis tenet de hostiâ aliquantum corruptâ.

3. Consecratio in Ecclesia Latina ex præcepto fieri debet in hostiâ majori & rotundâ; attamen certò valet, imò & in defectu alterius licita est in non planè rotundâ & minore, *March. Dian. p. 5. t. 13. R. 80. Gobat in Alph. com. cas. 2. num. 45.* modò absit scandalum, quod abesse potest, si Missa fiat privatim, aut populus instruatur de licentia; neque lex, ratio, aut consuetudo id vetat.

4. Quamvis certò sufficiat panis triticeus, 6. tam fermentatus, quam azymus, in Ecclesiâ tamen Latinâ sub gravi præcepto adhibendus est azymus, in Græca fermentatus. *Conc. Florent. sup. Græcus transiens per loca Græcorum, si ibi non habeatur templum sui ritûs, potest in azymo & fermentato consecrare; quia potest, non autem tenetur se accommodare legibus loci, ut dixi Cas. 6. num. 7. & 8. Dico, transiens per loca; nam si Latinus (idem est de Græco respectu Latino-rum) fixum inter Græcos habeat domicilium, ubi non est Ecclesia sui ritûs, tenetur uti fermentato, quia tunc censetur pars populi Græci;*

○

¶

si verò habeat Ecclesiam sui ritus, tenetur uti azy-
mo, quia habet se quasi in sua patria, *Lugo*,
Sporer de Sacram p. 2. c. 3. num. 149; Fermen-
tatum admittit *Gobat* pro dando viatico secluso
scandalo; sed plerique contradicunt cum *Soto*,
Suar. Castrop. pun. 4. num. 5. quia præceptum Di-
vinum de dando viatico tunc non obligat,
ut non obligat ad consecrandum sine sacris
vestibus, idque testatur praxis Ecclesiæ; neque
Sacramentum Eucharistiæ est ita necessarium,
ut obinde universalis Ecclesiæ consuetudo violari
debeat.

7. 5. Materia certò inepta est panis confectus ex
hordeo, avena, oriza, milio, pisis, fabis,
amygdalis; item massa cruda non cocta, panis è
farina triticea subacta ovis, melle, saccaro, la-
cte, butyro, aquâ rosaceâ, oleo, cinnabare ru-
bricatâ, vel alio liquore prædominante; quia hæc
cummuni ulu, & opinione non veniunt no-
mine panis triticei usualis. Materia dubia est, quæ
fit ex amylo, quod instar lactis ex tritico ma-
defacto exprimitur, aut si tritico in aequali
quantitate misceatur inepta materia, v. g. hor-
deum. Item panis è filigine vel speltâ. Nec ob-
stat, quòd spelta sit simillima tritico, aut filigo
in terra sterili generetur ex tritico, vel in terra bo-
na è filigine nascatur triticum; nam è triti-
co quandoque etiam nascitur avena, vel lolium,
aqua mutatur in lapidem, semen in arborem &
tamen certum est hæc non esse ejusdem spe-
ciei, *Platel. Bonac. La Croix lib. 6. p. 1.*
num. 421.

6. Materia dubia sine gravissimo sacrilegio
adhiberi non potest nequidem pro dando vi-

atico, *Suar.* quia Sacramentum exponeretur periculo nullitatis, & viaticum non obligat, nisi quando reverenter dari, & consecrari potest. De mutatione materiæ dixi *Cas. 88. a. n. 8.*

§. III. Solum vinum de vite, sive rubrum, 8. sive album, est materia calicis; unde ad consecrationem ineptus est omnis liquor à vino specie distinctus.

Ut 1. Acetum vinum adustum, sicera mulsum, succus ex pomis, malogranatis, herbis, radicibus, aromatibus, frugibus, aut etiam ex uvis immaturis expressus, vinum pani imbibitum, item liquor adhuc in uvis etsi maturis existens, *Haunold. hic num. 794.* quia hæc non habent rationem potûs, sed potius sunt cibus, ideoque in magnâ quantitate sumpta frangunt jejunium.

2. Vinum congelatum est materia valida, *Sor. 9. Merat. Platel. Sangall. Metzger. d. 31. a. 1.* attamen illicita. Prima pars probatur, quia vinum congelatum est substantialiter vinum, & Christus manet sub speciebus post consecrationem congelatis, teste Missali Romano, quod jubet eas liquefieri, & ut consecratas à Sacerdote sumi. *Si dicas* 1. Aqua congelata non est materia apta Baptismi. 2. Liquor uvæ maturæ inclusus non est materia valida, quia pro isto statu non est potabilis, etsi potabilis sit post expressionem; Atqui vinum congelatum etiam non est potabile pro isto statu, sed tantum post liquefactionem; Ergo. *§. Ad 1. N. C.* Baptismus essentialiter consistit in usu, seu actuali ablutione, ideoque requirit materiam proximè aptam abluere, qualis non est aqua congelata; è contra Eucharistia est quid permanens, nec consistit in actuali potatione, adeo-

que non requirit materiam actu potabilem. Ad
 2. Liquor uvæ inclusus adhuc est pars uvæ, &
 communi usu magis reputatur cibus, quam po-
 tus, e contra vinum congelatum in communi usu &
 æstimatione adhuc manet potus; quòd autem vi-
 num congelatum sit materia illicita, docet com-
 muni contra *Merat. & Sennyei*, quia vel est ma-
 teria dubia, ut vult *Platel*, vel potiùs quia ex con-
 suetudine Ecclesiæ & Rubricis est graviter prohi-
 bita: proinde ante consecrationem liquefaciendum
 est in calice, non halitu, quod foret rusticismus,
 dum sed manu appressâ calici, vel ad allatum ig-
 nem.

10. 3. Mustum seu vinum ex maturis uvis ex-
 pressum est materia certò sufficiens, sed extrâ
 necessitatem illicita ob irreverentiam, propter
 fæces admixtas: in necessitate tamen pro viatico,
 vel habenda Missa pro die festo, botrus in calicem
 comprimi potest, *c. cum omne, dist. 2. de consec.*
 Sed quid, si populus ex pia consuetudine velit
 primitias musti consecrari? *re. cum Tänn, Laym,*
Gobat. num. 50. id tolerari posse, saltem si absque
 offensâ, vel irritatione populi abrogari non
 possit.

11. 4. Vinum ex uvis passis affusâ aquâ expressum,
 item notabiliter vappidum, vel acescens, aut
 cui aqua, vel alius liquor in simili, vel majori
 quantitate est admixtus, est materia dubia, ideò-
 que nec in necessitate adhiberi licita, ut suprà di-
 ctum est de pane dubio. Ad vinum dubium re-
 fertur vinum Hispanicum, quod in his partibus
 vendi solet; quia plerumque est adulterinum, &
 confici solet ex hydro melle.

12. 5. Vino ex gravi præcepto Ecclesiæ miscendum

est

est modicum aquæ, *Trid. Sess. 22. c. 7.* tum quia Christus vino aquâ mixto usus fuit, tum in memoriam aquæ, quæ è latere Christi crucifixi fluxit cum sanguine, tum denique ad significandam unionem Christi cum Ecclesiâ; item deitatis cum humanitate. Hæc admixtio ita est necessària, ut si aqua haberi non possit, in quovis casu potius abstinendum sit à celebrando, & Missa ante oblationem, non post, abrumpenda, quàm consecrare sine aqua, *Suar. Sporer num. 161. La Croix num. 438.* Sufficere autem unicam guttulam docet S. Thom. a. 7. in corp. Si oblitus fuisti aquam affundere, adhuc teneris eam affundere ante consecrationem, & denuò calicem offerre, quia nihil consecrari debet, quod non fuerit oblatum; mixtio aquæ in ablutione est libera. An verò aqua affusa immediatè transeat in sanguinem, vel mediatè tantùm, ita, ut priùs transeat in vinum, & sic in sanguinem, non facit ad praxin.

13.

6. Sacerdos in Communionem advertens se non adhibuisse debitam materiam, v. g. aquam vel si ceram pro vino, debet illam speciem de novo offerre & consecrare, incipiendo consecrationem ab illis verbis: *Qui pridie*, si sit hostia; vel ab illis: *Simili modo*, si calix denuò sit consecrandus; quia id exigit integritas Sacrificii, juxta *D. Thom.* Utraque species de novo est consecranda, si absque turbatione fieri possit, quod etiam præscribunt Rubricæ, quæ juxta *Sennyei* hîc tantùm sunt directivæ. Materiam, quam Sacerdos habet in ore, debet deglutire, reliquæ affundatur tantum vini, ut certò prævaleat; præceptum Ecclesiæ de jejuniis tunc non obligat, sed prævalet præceptum Divinum de integritate

O 3

Sa-

Sacrificii. Si priùs in Sacristia advertas unam speciem fuisse invalidè consecratam, omittenda est consecratio, *Suar.* idem dicit *Bonac.* si vinum valde diu, & cum aliqua turbatione populi esset exspectandum.

7. Si probabile sit in calice esse aquam, vel aliquid essenziale in forma esse omissum, repetenda est consecratio sub conditione, ut Sacrificium fiat certò integrum, & non exponatur adorationi materia fortè non consecrata, *S. Thom. Nugnus, Illsung. num. 175.* si post consecrationem una species evanescat, rapiatur à vento, plenè effundatur, veneno inficiatur, miraculosè & constanter mutetur v. g. in carnem, adhuc alia nova species primò offerenda, ac dein absolutè consecranda erit. Ratio est, quia quamvis tunc Sacrificium fuerit integrum quoad consecrationem, non tamen quoad sumptionem: si nulla species esset validè consecrata, non potes de novo consecrare, si non es jejunus, sed debes addere reliquas Orationes, & abire; quia Sacrificium nequidem ex parte positum est.

14. 8. Si incidat in calicem animal venenatum, quod sine infectione specierum extrahi possit, ut communiter potest aranea, extrahatur, lavetur, & lotio sumatur post calicem, & animalis combusti cineres jancantur in sacram piscinam. Idem dicendum de animali non venenoso, sed incutiente horrorem, ut vespà: quòd si animal venenatum species infecerit, effundantur species in alium calicem, & stupa vel linteo excipiantur, stupa vel linteum exsiccatum exuratur, cineres in piscinam mittantur, fiatque præviâ oblatione nova consecratio, si animal non est horribile, ut mus-

ca, sumatur cum speciebus : quid faciendum ,
si hostia cadat , vel calix effundatur , dicam *Cas.*
seq. n. 7.

QUÆR. IV. Quid circa intentionem conse-
crantis , præsentiam , & determinationem ma-
terix ? 15.

R. I. Circa intentionem tenenda sunt sequen-
tia : 1. Sufficit intentio virtualis , & exercita
contenta in actionibus , quibus Sacerdos se lavet ,
induit , ad Altare tendit &c. etsi ex toto distrac-
tus : de sufficiente intentione prudenter dubitari
non potest , modò studiosè non excludatur ; ni-
mia cura rectæ intentionis scrupulos cauiat , &
devotionem impedit , vide *Cas. 88. a. num. 15.*
ubi etiam dixi de habente intentiones oppositas.
Scrupulosus hîc maximè caveat à scrupulis , quia
dat scandalum populo , turbat actionem divinif-
simam , non inhalet in hostiam , verba non altiùs
proferat , quàm alia , quæ secretò legit , quam-
vis ob strepitum non audiat ; nil repetat , quia
repetitio auget scrupulum ; intentionem tem-
pore consecrationis non renovet ; hoc ipso , quòd
timet , ne habeat , habet sufficientissimam ; si
timet , ne per *meum* intellexerit *suum* , nil repetat ,
quia certus est se non voluisse peccare mortaliter ;
apprehensiones nihil curandæ ; si non recorde-
tur se consecrâsse , non debet ex hoc turba-
ri , inquit. *S. Thom. q. 83. a. 6. ad 5.* sed per-
gere & supponere , se omnia rectè egisse ;
quia non solet errare , & ex communiter contin-
gentibus prudens est præsumptio , *Pasq. q. 317.*
num. 4.

2. Si quis consecret duas hostias , ratus esse 16,
unicam , aliqui dicunt anteriorem tantùm conse-
crari , eò quòd ad hanc solam se extendat intentio

Sacerdotis; at probabilius consecratur utraq; quia Sacerdos intendit consecrare, quidquid consecrabile in manu habet, ideoque Rubrica jubet utramque simul sumere; si non esset consecrata, deberet sumi post sanguinem, frangeret enim jejunium.

17. 3. Hostiæ in scio Sacerdote sive in- sive extra corporale appositæ non consecrantur; quia Sacerdotis intentio non fertur ad incognitum; similiter guttæ, quæ exterius, imò & interiùs calici separatim adhærent, probabilius non consecrantur; quia intentio Sacerdotis debet esse ad id, quod in calice est per modum unius continui, *Platel. Reding. Meizg. a. 4. n. 5.* In praxi guttæ ante consecrationem calicis cum toto misceantur; si verò sint remotè, abstergantur.

18. 4. Hostiæ pro populo consecrandæ ex gravi causa, ne scilicet populus sine Communionem dimitti debeat, admitti possunt usque ad consecrationem, factâ tamen saltem mentali oblatione, *Dian. Tamb. Gobat.* apud. *La Croix num. 460.* Quòd si unus tantum vellet communicare, *Gavantus* suadet ei porrigere particulam ex hostia majore. Si hostiæ ponantur extra corporale, & Sacerdos sciat eas debere consecrari, sed statim obliviscatur, ita, ut pixidem non attingat, vel detegat, consecratio juxta *Gobat.* est dubia, juxta *Lessium* nulla, ideoque in praxi sub conditione repetenda, intellige, in alia Missa; quia principali hostiâ validè consecratâ non est licitum bis eâdem die consecrare, vel consecrare unam speciem sine alia; si verò hostiæ ponantur in corporali, & Sacerdos aliquid agat in ordine ad eas consecrandas, v. g. citius incipiat Sacrum pixidem aperiat, quamvis in summa distractione, videtur certò valere consecratio, quia adest intentio

vir-

virtualis. Pro majori securitate facienda est intentio parvas hostias offerendi, & consecrandi, etsi fortè in oblatione & consecratione earum non recorderis, vel pixidem non aperias, tunc enim certa erit consecratio, *Tanner Sennyei.*

R. II. Materia consecranda debet ita esse præ-^{19.} sens, ut possit demonstrari per pronomina *hoc* & *hic* independenter ab alio signo sensibili, v. g. nutu; & quamvis remotissima speculativè demonstrari possint, ut cùm dicitur: *Hoc cælum, hac stella est lucida*, tamen id locum non habet in consecratione, quæ efficit, quod demonstrat, & est verum Sacrificium, in quo victima debet esse præsens, & spiritualiter mactari. Unde inferes seqq.

1. Invalidè, vel saltem dubiè consecrari hostiam sub mappâ, post parietem, intrâ tabernaculum, cistam, vel à tergo positam, aut in Missali latentem; nam quamvis ejusmodi res forsannutu, vel alio signo sensibili valeant demonstrari; non tamen per sola pronomina *hoc* & *hic*.

2. Consecrari non potest materia valde remota, v. g. ad 100. vel 50. passus distans; quia etsi tunc possit videri, non tamen demonstrari per pronomina *hoc* & *hic*; intrâ quam verò distantiam valeat consecratio, est incertum.

3. Ut consecratio sit licita, debet materia consecranda esse præsens in corporali, & pixis vel ciborium, in quo sunt hostiæ consecrandæ, tempore consecrationis aperiri; quod si omittatur, nihilominus valet consecratio; quia hostiæ ratione corporis proximè continentis satis demonstrantur. Absurda est praxis eorum, qui os proximè

admovent, ut anhalando halitum in panem & calicem inspirent.

4. Non potest validè consecrari materia adeò modica, ut nullo sensu percipi possit; quia non potest monstrari, nisi sit unita toti.

20. 3. III. Materia consecranda debet esse certa, & determinata ex intentione Ministri, hoc enim exigunt pronomina *hoc & hic*; & actiones præsertim effectivæ debent esse circa singularia certa & determinata, Unde deduces sequentia.

1. Invalida & sacrilega est consecratio, si intendas tantùm mediam, vel tertiam partem unius, vel plurium hostiarum, vel è pluribus tantùm quatuor, vel quinque consecrare, nullam designando, vel si intendas illam consecrare, quam Deus, vel Titius determinabit.

2. Si una hostia non consecrata misceatur consecratis, ita ut discerni non possit, non videtur validè consecrari posse; sed tunc vel sumenda sunt post ablutionem à Sacerdote, vel cuilibet communicanti dandæ sunt duæ, ut detur una certò consecrata, factâ tamen monitione, quòd liceat simul duas sumere, & ut non intendant adorare totum, sed tantùm id, quod est consecratum. Quòd si plures non consecratæ sint mixtæ consecratis, juxta *Sennier* debent consecrari sub conditione, juxta alios debent sumi paulatim à Sacerdote post sumptas species; quia non videntur posse consecrari, cum non possint discerni & determinari consecratæ à non consecratis.

21. QUÆR. V. Quid circa formam Eucharistiæ?

32. Seqq. 1. Forma respectu panis est: *Hoc est enim Corpus meum Trid. sess. 13. c. 1. ubi om.*

omnia sunt de essentiâ, præter *tò enim*: quod omittere probabiliter est tantum veniale, Omittere verba antecedentia: *Qui pridie*, est mortale. quia est mutatio accidentalis notabilis.

2. Forma respectu vini est; *Hic est enim Calix Sanguinis mei novi & aeterni Testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Ubi quamvis sola verba: *Hic est calix Sanguinis mei*, sint de essentiâ, ut habet communis cum Cajet 7o. à S. Th. Contenson. Bonav. Suar. Scoto, contra Gonet & alios; omittere tamen subsequenta: *Novi & aeterni Testamenti, &c.* est peccatum mortale; quia forma vel redditur dubia, vel notabiliter mutatur.

3. Forma proferri debet in personâ Christi non tantum recitativè, seu historicè, referendo verba tanquam à Christo prolata, sed etiam significativè, & practicè, volendo efficere, & significare Corpus Christi, ita ut sensus sit: Hoc, quod prolata formâ erit præsens sub speciebus, est Corpus & Sanguis meus, ideòque *tò Hoc & Hic* non denotant panem, neque species; falsum enim est, quod panis, vel accidentia sint Corpus Christi; sed denotant Corpus & Sanguinem Christi, non quidem explicitè: alioqui enim propositiones consecratorix essent identicæ & nugatorix, dicerentque v.g. *Hoc Corpus meum est Corpus meum.* sed implicitè, sive sub confusa ratione contenti sub speciebus in fine prolationis verborum formæ consecratorix. Ita communiùs Theologi cum S. Thom.

4. Qui loco *Hic*, vel *Hoc*, diceret *illud*, vel *istud*, vel *ecce Corpus meum*, hoc sit, vel fiat, vel significat Corpus meum, vel *tò Hic* accipiat ad-

adverbialiter, ut idem sit, quod *in hoc loco*, aut per *to Meum* intelligat corpus, non Christi, sed suum Sacerdotis, peccat gravissimè, & formam reddit nullam vel dubiam.

5. Si quis dicat, hic cibus, hæc res, hæc caro est corpus meum, hic potus, hic calix est sanguis meus, &c. vel utatur formâ descriptâ à S. Lucâ : *Hic est calix Novum Testamentum in Sanguine meo*; valet quidem consecratio, sed graviter peccatur contra præceptum & usum Ecclesiæ.

6. Gravem per se irreverentiam admittunt, qui in forma unum verbum bis terve repetunt, vel unam voculam diu post aliam recitant; quia inducitur novus ritus, & repræsentatur Christus ridiculo loquens, & rubricæ jubent verba consecrationis distinctè, reverenter & secretò proferre; sæpè tamen excusat naturalis balbuties vel anxietas, *quia scrupuli eos redigunt ad hanc parvam stultitiam*, inquit Gobat. *Cas. 3. n. 94.* An verò peccet mortaliter, voluntariè sub consecratione distractus, dixi *Cas. 88.*

n. 18.



C A S U S X C I I .

De Ministro, subjecto, & necessitate Eucharistiæ, eorumque dispositione.

ENtius Parochus dubitat : 1. An possit extrâ Missam communicare seipsum, vel per Diaconum. 2. An tempore pestis dare hostias Laicis, quibus se vel alios communicent. 3. An Parocho invito vel inscio possit Parochianis dari Communio, & quid hic possint Religiosi. 4. An Parochus teneatur suis dare Communionem quotidie, & tempore pestis, & quid, si sit excommunicatus, suspensus. 5. An Eucharistia dari, vel ferri possit sine sacris vestibus, sine lumine, tecto capite, equitando, currendo. 6. An dari digitis non canonicis, an hostia in cochleari, cum jusculo, in paramentis nigris, die Veneris sancto. 7. Quid si ceciderit hostia, vel effundatur calix. 8. Quid de reliquis repertis : quid de renovando ciborio vel monstrantiâ. 9. Quid si communicans hostiam reponat in strophio. 10. An Eucharistia sit necessaria necessitate medii. 11. An præcepti. 12. An danda infantibus, amentibus. 13. An agro usque rationis, & sensibus destituto. 14. An semifatuo, vomitivo, furioso. 15. Energumeno, surdo simul & muto. 16. An quotidie, an bis eodem die. 17. An in signum innocentie. 18. An species vini, si aeger hostiam deglutire non possit, an prima ablutio. 19. Quid de viatico. 20. an dandum agro, qui

qui eodem vel alio die sanus communicavit. 21. Quid si post viaticum peccavit mortaliter, vel incidit in novum periculum? quid si neglexit, an ex post teneatur supplere? 22. An dandum reo statim occidendo, ebrio. 23. An pro viatico liceat consecrare extrâ Missam, in fermentato, sine Altari, aut sacris vestibus. 24. An viaticum dari, vel accipi possit ab excommunicato, consuetudinario. 25. Quid de Communionem Paschali, an servari possit in Ecclesiâ Regularium. 26. Quid de peregrinis, vagis, aut eunte extrâ Parochiam. 27. Quid de Religiosis, eorum servis, studiosis, Sacerdotibus, Puerperis. 28. An impeditus praevenire, vel ex post supplere debeat. 29. An satisfiat per Communionem sacrilegam. 30. Quid de eo, qui censurâ vel carcere à communionem impeditur. 31. Quid de communionem quotidianâ. 32. Quae requiratur dispositio anima. 33. Quae causa excusent à confessionem. 34. Quid si sub Sacrificio recordetur mortalis. 35. Vel in confessionem unius fuit oblitus, aut certum dixit, ut dubium, vel habeat peccatum reservatum. 36. An obligetur statim post Missam confiteri, qui sine confessionem mortalis celebravit. 37. Quid si ex merâ malitiâ confessionem omisit. 38. Quid si peccet sub Nisâ, vel tunc aut ex post recordetur peccati in confessionem obliti. 39. An oblitus pollutio, vel actus conjugalis. 40. Quid de jejuniâ naturali, & variis dubiis. 41. An incipiat à primo pulsu duodecima: quid si tunc bolus adhuc sit in ore: quid si sint horologia discrepantia. 42. Quid in dubio, an sis jejunus. 43. Quae sint causae à jejuniâ excusantes. Pro Resolutione.

- I. QUÆR. I. Quis sit dispensator Eucharistiæ?

1. Ex officio est solus Sacerdos, *S. Thom. q. 82. a. 2.* qui non tantum alios, sed & seipsum extra Missam, si alius non adsit, communicare potest, *Cajet. Suar. Coning. Salmant. Metzg. d. 34. a. 2.* quia nulla lex id prohibet, & Sacerdos sic communicat die Veneris sanctâ.

2. Ex delegatione Episcopi vel Presbyteri Communionem ministrare potest Diaconus, *Conc. Nicen. Carthag. IV. c. 38.* Imò in extremâ necessitate, quando non adest Sacerdos, qui possit & velit, tenetur sub mortali viaticum dare moribundo; *Bernal. d. 45. n. 34.* Ratio est, quia licitè potest juvare infirmum ob præsumptam Ecclesiæ, & Episcopi licentiam; ergo ex charitate ad hoc tenetur.

3. In extremo periculo, v.g. tempore pestis, quando non adest Sacerdos vel Diaconus; 2. qui possit & velit Eucharistiam ministrare, probabile est laicum secluso scandalo eam in mundâ chartâ, vel vitro ad ægrum ferre, sibi aut alteri dare posse, *Lexana, Chapeau, Marchant. Castropalao punct. 18. n. 8.* quia hoc Sacramentum est utilissimum, & in tali periculo obligat ex jure Divino, causâtque per accidens primam gratiam. *Et c. pervenit de consec. dist. 2.* id prohibens non loquitur de casu extremæ necessitatis, atque ita olim factum esse à viris sanctis, testatur *Euseb. lib. 6. histor. c. 36.* & Maria Stuarta Regina Scotiæ martyrio proxima seipsam communicavit, obinde à nemine reprehensa. Accedit, quòd Parochi ex hâc sententiâ possint in domo pestiferâ deponere plures hostias, quas peste inficiendi sumant in necessitate, ut sic Parochus præservetur à periculo ad Sacramenta magis necessaria ministranda; idque non est

est contra, sed præter praxin Ecclesiæ, quia casus rarò accidit; nihilominùs ob contrariam Ecclesiæ consuetudinem id à plerisque reprobatur, *Lugo, Henao, Verjuys, Mendo d. 11. q. 2.* Nec Ecclesia cenletur ad hoc dare jurisdictionem.

3. 4. Ut licitè ministretur Eucharistia, requiritur jurisdictione vel ordinaria, qualem habet Pastor, Episcopus, &c. vel delegata, *Clem. dudum de sepult. Clem. religiosi de privileg.* Ideòque invito Parocho aliquem in Parochiâ communicans peccat mortaliter contra jus Parochi, cujus est pascere oves suas. Sufficit tamen licentia rationabiliter præsumpta. Hinc si quis sub tuo Sacro in Ecclesiâ alienâ petat Communionem, non dubites de licentiâ, *Gob. tr. 4. n. 385.*

5. Religiosi habent privilegium in suis Ecclesiis ministrandi Communionem, ita tamen, ut pro Communionem Patchali quemlibet remittant ad suam Parochiam, nec possint Eucharistiam deferre ad ægros, nisi ex commissione Parochi, *Suar. Dian. p. 4. t. 4. R. 14.* Si hic absens sit, aut iniquè renuat, quilibet Sacerdos potest, & tenetur extremè periclitanti dare viaticum; quia tunc jurisdictionem dat Ecclesia.

4. 6. Parochus tenetur ex justitiâ suis etiam ex mera devotione petentibus Sacramenta ministrare etiam quotidè, si rationabiliter petant; aliquando tamen ob reverentiam Sacramenti, vel nimiam Ministri occupationem Communicatio poterit negari, modò fiat absque offensa & scandalo: peccat Pastor, qui se morosum aut difficilem exhibendo, subditos à petendo absterret, hoc enim est virtualiter negare, *Suar. La Croix p. 1. n. 134.* Ad quid teneatur Pastor aliique Sacerdotes tempore pestis, vel incursûs hostium, dixi *Cas. 88. q. 6.*

7. Di-

7. Distribuens Communionem extrâ extremam necessitatem in excommunicatione, vel suspensione, fit irregularis; quia exercet actum sui Ordinis in censura, quod *Aversa* extendit ad ferentem processionaliter Eucharistiam, vel benedicentem.

QUÆR. II. Quid circa ritus à Ministro adhibendos tam in danda Eucharistia, quàm in corrigendis defectibus?

R. 1. Communio & Viaticum dari debet reverenter in superpelliceo & stola, vel in Alba & Stola cum lumine, præmissis *Confiteor* & Absolutione: omittere lumen, sacras vestes, est mortale, nisi excuset necessitas, qualis est, cum vestes sunt ablatae, vel Eucharistia per partes hæreticas, aut per loca aspera vel prædonibus infesta, ut habet *Agenda Colon.* edita An. 1720. p. 77. clam in pixide, vel involuta corporali est portanda, *Bonac. d. 4. q. 5. p. 2.* Omissio omnis luminis juxta *Suar.* est mortale; si verò lumen extinguatur; & citò haberi non possit, vel si æger longè distet, aut Sacerdos tempore necessitatis currat sine lumine, sine nola, non peccat, charitas est, *March. Bonac. Gob. n. 506. & 407.*

2. Sine justa causa non debet viaticum ferri tecto capite, quod esse potest gravis irreverentia, nisi excuset inclementia aëris, vel alia causa; omittere *Confiteor* vel similes ritus leves, est tantum veniale, & cum causa nullum.

3. Juxta plures potest Eucharistia deferri in equo mansueto, modò non sit periculum lapsus; quare congruentius erit vehi curru. Parochus

P

chus

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. III.

chus lassus non potest pixidem dare portandam laico, sed tunc expediet eam ex collo suspendere.

6. 4. Probabile est, indice & pollice chiragra, vel aliter impeditis Eucharistiam aliis digitis dari posse; quia quamvis soli primi digiti sint inuncti, tota tamen manus censetur consecrata; ad summum veniale est aliis digitis hostiam sine causa tangere, *Gob. n. 381*. Similiter probabile est dari posse hostiam cum vino, vel jusculo in cochleari sumendam, si aliter deglutiri non possit. *Prep. Escob. Dian. Salmant. t. 4. c. 9. p. 2. num. 27*. Si æger Eucharistiam sumere non possit, non licet ad eum deferre, ut saltem pro consolatione adoret vel osculetur; id enim prohibuit Pius V. teste *Lugo in resp. mor. lib. 1. dub. 11*.

5. Si multi sint communicandi sub Missâ, pro habendâ majori commoditate in tenendo Ciborio sejungi possunt pollex & digitus index sinistræ, modò prius lambantur & abluantur, si digitis adhæreat saliva communicantium, decentius alio linteo quàm purificatorio abstergantur.

6. In paramentis nigris non debet distribui Communio, *S. Cong. 22. Jan. 1701*.

7. Quamvis Ecclesia prohibeat dare Communionem die Veneris sanctâ, tamen hanc prohibitionem non extendi ad necessitatem, quâ æger sine viatico esset moriturus, meritò docent *Suar. Jordan. La Croix n. 619*.

7. 8. Si hostia cecidit, locus notetur strophio, & abluatur; ablutio mittatur in sacrarium si ceciderit intra vestes, vel supra pectus nudum feminae, non ipse Sacerdos, sed ipsa, vel alia mulier in Sacristia recipiat, & manus lavet, ablu-
tio

lutio mittenda in sacrarium, Si ceciderit in barbam, vel vestem, non opus est lotionem, *Tamb. La Croix n. 494.* Si minutissima pars ceciderit, advertente solo Sacerdote, nec sine gravi scandalo, aut populi turbatione quæri, & reperiri possit, potest commendari Domino DEO. Si calix effundatur, sorbeatur quantum potest; quod sorberi nequit, linteo vel stupa excipiat; si fuerit tabula, vel lapis, locus abradatur; si mappa, pannus aut tapes, aliquoties lavetur, abrasio & linteum postquam fuerint exsiccata, exurantur, & cineres mittantur in sacrarium. Idem dicendum de speciebus, quæ indigestæ per vomitum rejiciuntur; si bestia sumpsit S. Species, & non possit commodè occidi, permitti potest, ut in bestia consumantur calore stomachi. Principaliora ex his cæremoniis omittere respectu calicis, est mortale; quia species imbibuntur, non item respectu hostiæ.

9. Sacerdos adhuc indutus S. vestibus potest 8. reliquias sui Sacrificii in patena, vel corporali repertas, etiam post horam, & sumpta ablutione sumere. Imò si particulæ sive sui, sive alterius Sacrificii commodè asservari non possint, potest eas Sacerdos sumere etiam post exutas sacras vestes, *Dian. Sporer hic nu. 477.* Integram tamen hostiam post ablutionem sumere non potest; quia usus Ecclesiæ solùm extenditur ad fragmenta, quæ unam tantùm Communionem constituent cum priùs sumptis: si tamen una, vel altera hostia ex tuo Sacrificio superesset, nec adsit Sacrarium, in quo commodè reponere possis, meliùs erit eam sumere, quàm irreverenter asservare, *Gob. Cas. 13. n. 10.* Si dubitetur, an hostia vel particulæ inventæ sint consecratæ, serventur

tur post sumptionem utriusque speciei ante ablu-
tionem sumendæ, *Bonac. Castropalao, Pasq. q.*
316. Si renovetur ciborium, quod singulis men-
sibus meritò fieri deberet, potest homo jejunus
& dispositus, si opus est, 50. & plures hostias
sumere; fragmenta sumat Sacerdos post sacras
species, vel etiam post abluionem, si eam jam
inadvertenter sumpsit; est enim una moraliter
Communio, *Tamb. de Com. c. 2. n. 34.* Si reno-
vanda est hostia in Monstrantia, binæ sunt conse-
crandæ; quia Sacerdos unam sumere debet de suo
Sacrificio.

9. 10. Si communicans hostiam reponat in stro-
phiolum, non debet publicè argui, aut hostia
coram aliis repeti; quia hoc esset eum infama-
re; fortè id facit ex conscientia erronea, quia re-
cordatur peccati, aut se non esse jejunum, vel
præsenti vomitum, &c. Debet tamen Sacerdos
observare, quis sit, quò eat, ut hostia occultè
possit repeti, *Burghab. La Croix n. 504.*

10. QUÆR. III. Quæ sit necessitas, & obligatio
Eucharistiæ?

R. 1. Eucharistia non est ad salutem necessaria
necessitate mediæ, neque in re, neque in voto.
Est communis cum *S. Thom. q. 65. a. 4.* Proba-
tur, nam, primò non est necessaria in re suscep-
ta; quia multi etiam adulti salvantur non sus-
ceptâ Eucharistiâ, ut si moriantur statim post
Baptismum, vel pœnitentiam ritè susceptam,
moriuntur enim in gratia. Neque est necessaria
in voto, quia ut aliquid propriè in voto sit neces-
sarium, debet in re susceptum per se esse jus-
tificativum; aliàs impletio omnis præcepti dice-
tur necessaria in re, vel voto; atqui Eucharistia
non

non justificat per se, licet quandoque per accidens, sicut & alia Sacramenta vivorum: Ergo

2. II. Sumptio Eucharistiæ est baptizatis, & 11. adultis aliquoties per vitam necessaria necessitate præcepti Divini, *S. Thom. q. 80, art. 11.* Probat ex verbis Christi *Joan. 6. v. 54. Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Quæ verba propter gravis pœnæ comminationem indubiè habent vim præcepti, unde & *Trid. sess. 13, c. 2.* dicit, quod Christus præceperit illius sumptione coli sui memoriam. *Dixi: Baptizatis & adultis;* unde

1. Eucharistia dari non potest infidelibus, vel catechumenis; quia Baptismus est janua reliquorum Sacramentorum, sine quo alia suscipi non possunt, *V; Cas. 88. n. 28.* 12.

2. Parvuli usu rationis carentes (idem est de perpetuo amentibus) ad sumendam Eucharistiam non obligantur, *Trid. sess. 21, c. 4.* Et quamvis ipsis certò profit, causando augmentum gratiæ, & in primæva Ecclesia data fuerit, de facto tamen dari non debet ob periculum irreverentiæ & contrariam Ecclesiæ consuetudinem, *D. Thom q. 80. a. 9.* Postquam autem adepti sunt usum rationis, (quod in Germania plerumque contingit circa annum octavum vel nonum) admitti possunt, & debent, modò cognitionem & gustum hujus Sacramenti habuerint, ut habet *Rituale Romanum.* In dubio sufficientis discretionis dari potest viaticum, idque probat *Agenda Colon. pag. 76.* Non tamen obligat; quia plena discretio est aliquid facti, quæ non præsumitur, idèdque libertas possidet contra legem. Judicare autem

tem de sufficientia discretionis, & instructionis pueri spectat ad Parochum vel Confessarium.

13. 3. Illis, qui usum rationis habuerunt, nec sciuntur amisisse in mortali, dandum est viaticum, *S. Thom. q. 80. a. 9. Catech. Rom. de Euch. c. 11. num. 2.* & DD. communiter; præsertim si præviè petierint, & devotionem ad illud ostenderint, absitque periculum irreverentiæ. Imò *Gobat num. 135.* dicit absolutè dari posse, etiamsi non petierint, aut signa dederint; quia censentur digni, & interpretativè præsumuntur petiisse. Nihilominus *Agenda Colon. pag. 78.* dicit, non convenire, ut detur ægro sensibus destituto, ita, ut Sacramentum agnoscere non possit.

14. 4. Semifatui, & habentes debilem rationis usum obligantur præcepto Communionis, si censeantur capaces absolutionis, & absit periculum irreverentiæ, ideòque non tantùm in articulo mortis, & Paschate, sed juxta *Sanch. Illung. Gobat.* sup. etiam sæpiùs per annum communicandi sunt; in his enim non est expectandus plenior rationis usus, sicut in parvulis. Dicta de semifatuis magis tenent de fatuis tempore lucidi intervalli.

5. Furioso, phrenetico, maniaco, si alligati soleant sumere cibum, etiam dari debet viaticum, quamvis blasphement, quia non sunt liberi, & censentur petiisse, dum erant sanæ mentis; si dubites, an reverenter suscepturi sint, proba semel & iterum in hostia non consecrata, quam si reverenter suscipiant, da etiam consecratam. Idem faciendum est cum eo, qui est in periculo hostiam revomendi; si nihilominus S. Hostiam exspuat vel revomat, ita, ut ab alio sumi non possit, non

non debet exuri; hoc enim foret valde indecens, & juxta plures grande Sacrilegium; sed aqua dissolvi, stupâ aut linteo excipi, & stupa exsiccata comburi.

6. Energumenis etiam propter peccata prius commissa obsessis, post pœnitentiam sæpius dari potest communio, *Conc. Araus. 1. Can. 14.* quamvis dæmone impediante non possint dicere *Credo*; debet tamen abesse periculum irreverentiæ.

7. Surdo muto simul & cæco à nativitate Eucharistia dari non debet; quia non potest instrui, & habetur ut perpetuò amens: si tantum sit surdus & mutus, non autem cæcus, ita ut per nutus instrui, & hunc cibum à profano distinguere possit, debet dari communio, etiam sæpius, pro ratione intelligentiæ, pietatis, modestiæ. *Laym. Castrop. punct. 10.*

8. Adultis ritè dispositis suadenda est frequens communio; an autem huic vel illi expediat communio quotidiana, judicabit confessorius ex speciali reverentia, devotione, & profectu pœnitentis. Lege Decretum Inn. XI. de 12. Feb. 1679. quod exhibet *La Croix num. 665.*

9. Per se, non licet communicare bis eodem die, *S. Them. q. 80. a. 10. ad 4.* & colligitur ex praxi Ecclesiæ, & *ex c. sufficit de consec. dist. 1.* Dico: per se, nam in Natali Domini permittitur Sacerdoti ter celebrare, & si quis sanus communicavit, incidatque in periculum mortis, potest probabiliter secundò communicare per modum viatici; item posset secundò sumi Eucharistia, si aliàs dehonoraanda esset ab infidelibus.

17. 10. Non potest suscipi aut dari communio in signum innocentiae, praesertim cum execratione, ut, si nocens sit, statim moriatur, *S. Thom. a. 6. ad. 3. c. ex tuarum. de purg. Can. cum dilecti de purg. vulg.* quia est superstitiosa Dei tentatio; nulli enim promisit Deus sic punire reum, & datur ansa sacrilegè sumendi Eucharistiam. Consent tamen *Suar. Castropalao, Gobat. num. 48.* permitti posse, ut communicet quis in testimonium innocentiae absque execratione, v. g. filia innocens suspecta de furto, si ideò pax sit reddenda, & deponenda suspicio, sed & hoc meritò dissuadendum.
18. 11. In Ecclesia Latina non licet laico dare species vini, nequidem pro viatico, casu quo hostiam deglutire non posset; meliùs tunc datur hostia vel ejus frustellum cum modico jusculo, vel vino non consecrato; si tamen deficiente Sacerdote species vini essent convertendæ in acetum, vel dehonorandæ ab hæreticis, possent sumi à laico, etiam non jejuno; quia sic magis consulitur reverentiæ Sacramenti, ita multis citatis *La Croix num. 509. & seq.* ubi cum Lugo dicit peccare mortaliter, si prima calicis ablutio, in qua mixtæ sunt guttæ sanguinis, detur laico; quia id est contra consuetudinem & præceptum Ecclesiae; in die verò Nativitatis Domini ejusmodi ablutio ex recepta praxi dari poterit communicantibus, aut convenientiùs sumi à Sacerdote in tertia Missa.
19. 12. III. Præceptum Divinum sub mortali obligat omnes usum rationis habentes ad sumendam communionem in articulo mortis per modum viatici. Est communis & certa contra paucos apud *Mendo diff. 11. q. 1.* colligitur ex Conc. Ni-

cano Can. de iis. & Inn. IV. c. 4. de myst. miss. ubi dicit: *Necessario sumendus est Agnus, ut à vafante angelo protegatur, neque exire possumus de Agypto, nisi celebrando phase, Agnum Paschalem edamus.* Testatur etiam Trid. sess. 13. c. 6. hoc præceptum in multis Conciliis inveniri, & vetustissimo Ecclesiæ more observari. Pro praxi accipe seqq.

1. Hoc præceptum non tantum obligat, 20. quando mors ex morbo, vel sententiâ judicis certò instat, sed quodocunque est probabile periculum mortis, sive ex prælio vel conflictu, sive ex periculosa navigatione, itinere, puerperio, nisi ante tres vel quatuor dies, vel etiam ipso die sanus communicasset; hæc enim Communio ex praxi Ecclesiæ interpretativè habetur pro viatico, & reverà præparat ad fœlicem vitæ exitum, qui est finis viatici. *Suar. Henno. Budad. Illsung. Dicaft. d. 10. Metzger. d. 33. art. 1.*

2. Si æger sumpto viatico peccavit mortaliter, 21. consultum quidem est, ut præter confessionem de novo communicet, (modò non fiat eodem die, id enim prohibet Ecclesia) adhuc tamen non tenetur; quia præceptum non obligat, nisi ad unum eodem morbo viaticum, *Henno.* Econtra si plenè morbum, vel periculum evasit, & diu post iterum reincidat, denuò tenetur ad viaticum; quia distinctum & novum periculum requirit novum viaticum.

3. Qui prævidet se in mortis periculo viaticum suscipere non posse, tenetur prævenire; quia periculum proximè prævitum moraliter imminet. Econtra qui in periculo omisit communionem,

non tenetur ex post cessante periculo supplere, quia viaticum est alligatum periculo. *Lugo Metzg. loc. c.*

22. 4. Judex tenetur reo permittere spatium communicandi, nisi obstat periculum fugæ, vel seditionis; tunc enim prævalet bonum commune. *Fagn. Fagund.* Dari potest reo eodem die, vel post horam occidendo, aut etiam ægro statim morituro; præstat sacras species consumi in corpore mortuo, quàm hominem mori sine viatico, *Dicast. d. 9. n. 341.*

5. Ebrio non est dandum viaticum, si constet ebrietatem fuisse voluntariam, de quo si dubium sit, dandum est, modò absit periculum irreverentiæ, & inebriare se non sit solitus; tunc enim præsumitur ebrietas esse involuntaria, *Gobat. La Croix n. 609.*

23. 6. Non est licitum Sacerdoti consecrare extra Missam, absque altari, vel in fermentato, aut absque S. vestibus etiam pro dando viatico; quia quamvis præceptum de viatico sit divinum, tamen non obligat, nisi quando reverenter, & cum principalibus Ecclesiæ caeremoniis observari potest, ut habet communis. Valde tamen probabile est, Sacerdotem non jejunum pro consecrando viatico celebrare posse, quia Ecclesia id faciliùs permittit, ut dicam q. seq.

24. 7. Viaticum potest & debet peti ab excommunicato etiam non tolerato, si ab alio haberi non possit; quia pia mater Ecclesia præsumitur in tali necessitate hoc permittere, *Verj. t. 8. art. 16.*

8. In tali necessitatè si alius non adsit, potest Sacerdos & Diaconus seipsum communicare; an autem id etiam possit laicus, dixi q. 1.

9. Viaticum nulli etiam excommunicato, publico peccatori, vel consuetudinario negandum est, modò verè pœnituerit, *C. quod in te 11. de pœn. & remiss.*

10. Moribundus in Paschate negligens viaticum duplex mortale committit; quia utriusque præcepti distinctus est finis; viatici, ut se muniat pro scœlici transitu ex hâc ad alteram vitam; in Paschate, ut cum tota Ecclesia faciat commemorationem ultimæ Cœnæ & passionis Dominicæ.

§. IV. Circa Communionem Paschalem tenenda sunt seqq. 1. Hoc præceptum habetur *C. omnis utriusque de pœn. & remiss. Trid. sess. 13. de Euch. c. 9.* Est quòad substantiam divinum, quòad determinationem temporis Ecclesiasticum, obligatque omnes fideles usum rationis habentes intra 15. dies à Dominicâ Palmarum ad Dominicam in Albis inclusivè. Potest tamen hoc tempus non tantùm ordinarius, sed & Parochus ex justa causa extendere, *d. c. omnis utriusque.*

2. Communio Paschalis sumi debet in Parochia propria domicilii, vel quasi domicilii; qui sine licentia Parochi, ordinarii, vel Papæ alibi, v. g. In Ecclesia Regularium communicat, non satisfacit, *S. Congreg. de 31. Jan. 1682.* quæ etiam prohibet, ne Regulares ipsâ die Paschatis in suis Ecclesiis Communionem distribuunt; si tamen aliquis ad pedem Altaris Communionem petat, non facilè debet repelli, sed moneri, quòd per eam Communionem non satisfaciat præcepto; sic enim impletur finis prohibitionis, qui est, ut oves recognoscant suum Pastorem. Similiter non satisfacit communicando in Ecclesia

lia

lia Cathedrali, neque ad hoc licentiam dare potest Archipresbyter, nisi ita habeat consuetudo, *Pignat. t. 7.* quia licet Ecclesia Cathedralis sit superior, tamen singuli Parochi, & Parochiæ habent sua jura, non minùs, quàm singulæ Dioceses. *Gobat.* dicit, non peccare, qui semel servat Pascha extrà Parochiam, si sæpiùs per annum soleat communicare; quia tunc Parochus præsumitur consentire, sed non facillè præsumi debet consensus, si Parochus adiri possit; si non possit adiri, nec Communio sine gravi incommodo in Ecclesia parochiali, sumi, ex se cessat obligatio communicandi in parochiâ.

26. 3. Peregrini & vagi possunt communicare, ubi volunt, quia Parochi censentur consentire, idque certum esse dicit *Tamb. c. 4 num. 4.* quia cum alibi non acquirant quasi domicilium, non fiunt his Parochis subditi. Nec obstat, quòd *Eug. IV.* peregrinis concesserit quasi incolatum in locis, ubi degunt; nam hoc est in gratiam eorum, qui hoc suo privilegio uti non tenentur. *Dices:* Ergo qui instante Paschate exit è Parochia, non rediturus, nisi post Pascha, non tenebitur in Parochia Communionem prævenire, neque licentiam petere alibi Pascha servandi; quia hoc ipso, quòd alibi existat, est peregrinus, & potest servare Pascha ubi vult, atqui hoc est absurdum, ergo, *re. N. Min.* Id non est absurdum, saltem si non exeatur in fraudem legis. Vid. *Cas. 6. num. 15.*

27. 4. Religiosi satisfaciunt in suis monasteriis communicando; idem de famulis & commensalibus Religiosorum mendicantium & cum iis participantium docent *Ægid. Conink. de Sacram. q. 80. num. 102. & seqq. Henno hic q. 2. conclu. 2.* id

id enim concessit fratribus minoribus, Clemens IV. in Bulla *virtute conspicuos*. Dominicanis Gregorius XI. Bullâ VII. apud Cherubinum. Eremitis Augustinianis Innoc. VI. Bullâ *religionis favor*. & omnibus Mendicantibus Leo X. Bullâ *dum intra mentis arcana*. idem Jesuitis concessit Paulus III. Bullâ *licet debitum*; & quamvis Sa v. *Eucharistia* dicat interpretes *Concilii Trid. sess. 13.* post Canones, aliud declarasse; id tamen non convincit, nam declaratio non est universalis nec loquitur de his privilegiis, quæ utique perseverant usque dum de eorum revocatione authenticè constiterit. *Gobat.* & *La Croix* dicunt, studiosos Jesuitarum, & Seminaristas saltem ex conniventia Parochorum, & Episcoporum satisfacere posse in eorum Ecclesiis. Si verò Parochi contradicant, mittendi sunt ad Parochiam, in qua habent quasi domicilium.

5. Sacerdotes sæculares ex consuetudine satisfaciunt ubique celebrando, si tamen communicent ut laici, tenentur communicare in Parochia ut laici.

6. Puerperæ necdum introductæ in Ecclesiam debent communicare domi, vel cum consensu Parochi differre Communionem post Pascha.

7. Ecclesia præcipit Communionem *intra annum, idque circa festum Pascha.* Unde præceptum est virtualiter duplex, unum communicandi in Paschate, & aliud non differendi ultra annum Communionem, ita tamen, ut, qui communicat in Paschate, satisfaciat utrique præcepto: qui prævidet se non posse in Parochia communicare ultimâ hebdomade, debet prævenire in prima; quia tunc currit tempus præcepti: qui præ-

vi-

videt se non posse toto tempore Paschali, adhuc debet prævenire, si existat in Parochia; quia Communio non est annexa tempori Paschali, sicut obligatio orandi Horas est annexa diei, ut volunt *Steph. Henno, Dian.* Sed tempus Paschale statuitur ad urgendam, non ad terminandam obligationem, ut patet ex verbis præcepti: *intrà annum, idque circa festum Pascha.* Et probatur à pari; nam si voveas jejunare, aut debeas solvere mutuum *intrà annum, idque circa Pascha,* si non possis jejunare, vel solvere in Paschate, debes proximior tempore. Ergo similiter si neglexisti communicare in Paschate, teneris supplere ex post; idque certum est, si toto anno non communicasti, quia præceptum est virtualiter duplex, & nequidem satisfacisti quòd ad tempus annum, *Carden. Metzger, Plat. a. n. 430.*

29. 8. Non satisfieri præcepto per Communionem sacrilegam certum est ex *Proposit. 25,* damnatà ab *Innoc. XI. Præcepto Communionis annue satisfacit per sacrilegam Domini manducationem.* Idque verum est, etsi Communio sit tantum materialiter sacrilega, ut si quis cum invincibili ignorantia communicasset in statu peccati mortalis; nam quamvis tunc communicans non peccaverit, tamen etiam fructum Communionis non percepit, quod præcipuè intendit Christus & Ecclesia; & licet finis legis plerumque non cadat sub præcepto, ut habet commune axioma; cadere tamen potest, si à legislatore præcipiatur, & fiat materia legis; quod tunc fit, quando in ipso præcepto indicatur finis legis, uti hinc, ubi Sacramentum hoc dicitur esse cibum & vita animæ, qualis non est, si sit absque fructu, *Plat. n. 430.*

9. An censurâ, carcere, vel aliter à Com- 30.
munionem Paschali impeditus teneatur procurare
absolutionem vel liberationem, dixi *Caj. 6.*
num. 18.

QUÆR. IV. Quid de Communionem quoti- 31.
dianâ? R. cum hoc Sacramentum à Christo Do-
mino sit institutum per modum cibi & potus,
ut animæ non minùs, quàm corpori sua esset re-
fectio, & teste Trident. sess. 13. c. 2. *Sit anti-*
dotum, quo liberamur à culpis quotidianis, & à
peccatis mortalibus præservamur; ejus usus omni-
bus fidelibus meritò deberet esse frequentissi-
mus, uti erat in ortu Ecclesiæ, quando cre-
dentium erat anima una & cor unum, & erant
perseverantes in fractione panis & orationibus; at
postquam refriguit charitas multorum, & abun-
davit iniquitas, iis solis Communio quotidie
permittenda est, de quibus teste experienciâ
constat, quòd devotè, reverenter, & magno
spiritûs incremento eam percipiant. De reliquis
prudens conscientie moderator sciet statuere,
quod attentâ personarum conditione, conscien-
tie puritate, devotione, desiderio, & fructu, cui-
que in Domino judicaverit magis expedire.

QUÆR. V. Quid circa dispositionem requi- 32.
sitam ex parte animæ?

R. Seqq. 1. Tam in consecrante, quàm
communicante requiritur status gratiæ, & si in
mortalis sit, requiritur sub mortali prævia con-
fessio; nec sufficit conteri, nisi urgeat necessi-
tas celebrandi, vel communicandi, & non sit
copia Confessarii, *Trid. sess. 13. c. 7. Quod*
fundatur in Apostolo, dicente: Probet autem se-
ipsum homo, &c. An autem hoc præceptum sit Di-
vi-

vinum, ut habet communior, & probabilior, vel Ecclesiasticum, parum refert ad praxin,

33. 2. Ut præceptum Confessionis non obliget, duo requiruntur, nempe ut desit copia Confessarii, & quod sit necessitas communicandi, vel celebrandi; sufficit autem Confessarius quilibet approbatus, etsi non adsit tuus ordinarius, vel quem tu velles; si tamen attentâ viæ distantia, auræ inclementiâ, itineris difficultate, temporis brevitate, corporis debilitate, Confessarius absque gravi incommodo adiri non possit, habetur pro absente, *Vasq. Bonac. Spor. Castropalao punct. 12. num. 6.* Urgens autem necessitas tunc est, quodocunque Missa vel Communio absque gravi scandalo, ignominiâ, offensâ, & dictis populi omitti non potest, *Scot. Vasq. d. 108. c. 1.* Ut si Pastor ex officio debeat dicere Missam die Dominico vel festo, aut stante funere, vel pro benedicendis nuptiis: item probabiliter excusat necessitas dandi viatici, *Valent. Conjug. Suar. d. 66. sect. 4.* quia sicut Sacerdos non habens Confessarium posset præmissâ contritione sibi consecrare viaticum, sic & alteri. Probabilius tamen non sufficit obligatio Communionis annuæ, vel si Sacerdos, vel alius non possit audire Missam die festo, nisi celebret; quia hæc præcepta non obligant, si non possint impleri convenienter juri Divino. Si quis ab aliis rogetur, ut legat, & sine suspitione peccati, vel scandalo negare non posset, deberet legere. *Scotus in 4. d. 9. Gobat. n. 156.* Deinde non excusat onus Capellanæ, voti, oblatio stipendii, aut paupertas Sacerdotis, nisi valdè gravis, quæ aliter sublevari non posset.

3. Si Sacerdos sub sacrificio recordetur mortal^{is} ante consecrationem, juxta Steph. à S. Paulo Nav. Dian. tenetur advocare Confessarium, vel à sacrificio cessare, quod verum est, si Confessarius sine notâ infamiæ, vel suspicione gravis peccati advocari possit, ut in Missa solenni sub cantu, vel concione; secus sufficiet elicere contritionem, quæ semper elicienda est in casu, quo in mortali constitutus & ad celebrandum vel communicandum necessitatur, confiteri non potest; si sub Sacro conteri non possis ob turbationem, quod vix contingere potest, vel recorderis te non esse jejunum, non simula deliquium; quia id facile advertetur; neque fictè consecra; quia facis alios adorare merum panem, quod foret idolatria; sed elice, quantum potes, dolorem, & perge in nomine Domini. Idem tenet de Laico, qui in scamno communicantium recordatus mortal^{is} absque infamiâ recedere non potest. Nav. Lug. n. 12.

4. Si confessus es, sed inculpabiliter oblitus unius mortal^{is}, teneris illud præviè confiteri; aliàs celebras vel comunicas conscius peccati mortal^{is} non confessi, quod est contra præceptum, Trid. Suar. Lug. Castropalao p. 12. n. 4. oppositam Moya vocat improbabilem: econtrâ si confessus es peccatum ut dubium, & postea cognoscas esse certum, probabiliter non teneris illud ante Communionem confiteri, ut certum, quia ab illo directe es absolutus. V. Cas. 97. n. 27. ubi plura dicam de peccatis positivè vel negativè dubiis,

5. Si habeas peccatum Confessario præsentⁱ relervatum, juxta Toler. l. 6. c. 11. potes in necessari-

Q

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. III.

cessitate contritus celebrare, Sed communior cum
Coning. Castropalao l. c. Lugo s. 3. docet, te
 teneri confiteri saltem non reservata, ut sic indi-
 rectè absolvaris etiam a reservato.

6. Si non possis confiteri, nec commodè Sa-
 crum omittre, edè, vel bibe aliquid coram
 aliis, quasi inadvertenter, & excusa te ob defe-
 ctum jejunii.

36. 3. *Trid. sess. 13. c. 7.* sic habet: Quòd si
 necessitate urgente Sacerdos absque praviâ confes-
 sione celebraverit, quamprimum confiteatur; quòd
 autem hæc verba non contineant nudum consi-
 lium, sed præceptum, certum est ex Prop. 18.
 ab Alex. VII. damnatâ: *Mandatum Tridentini
 factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum
 peccato mortali, confitendi quamprimum, est con-
 silium, non præceptum;* idèque obligantur sic sa-
 crificantes quamprimum confiteri, hoc est tertio
 saltem die post istam Missam, modò confessarium
 habeant, ut declaravit S. Congreg. idque sub
 mortali; quia materia est gravis, & multum
 conducens ad reverentiam Sacramenti. Hoc præ-
 cepto non obligantur laici, neque Sacerdos in
 mortali communicans; quia *Trid.* solùm loqui-
 37. tur de Sacerdote sacrificante.

8. Sacerdos, qui habet Confessarium, & ta-
 men sine Confessione in mortali sacrificat, juxta
 plures apud *Moya, La Croix, &c.* probabiliter
 non tenetur præcepto statim confitendi; quia
Trid. tantùm loquitur de eo, qui necessitate ur-
 gente celebrat in mortali, & odiosa non sunt ex-
 tendenda; at probabilius est oppositum, quia
Trid. non supposuit tantam fore malitiam Sacer-
 dotis, quæ si adsit, intentio *Trid.* videtur esse, ut
 saltem statim post Missam confiteatur.

9. Si quis in Confessione oblitus est mortalis, 38.
cujus ante consecrationem recordatur, non tenetur elicere dolorem; quia peccatum jam indirectè remissum est per Confessionem aliorum factam cum dolore, ut suppono, universali; tenetur tamen talis præcepto statim confitendi; quia reverà celebravit conscius peccati mortalis non confessi; idem est de eo, qui sub Missâ mortaliter peccat, *Lug. n. 151. contra Suar.* Econtra si quis primò post Missam recordetur peccati, valdè probabile est, eum non teneri statim confiteri; quia non celebravit memor peccati.

10. Ut quis dignè celebret, vel communi-
cet, accipiatque effectum primarium Eucharistia, scilicet augmentum gratia, & charitatis, non requiritur, ut pœnitentia à Confessario imposita jam sit impleta, neque requiritur devotio actualis, aut immunitas ab omni peccato veniali etiam actuali, *S. Thom. q. 79. a. 8. Soto. Vasq. Suar. d. 63. f. 3.* Ratio est, quia peccatum veniale neque gratia, neque ejus augmento repugnat, impedit tamen effectum secundarium putà suavitatem & fervorem charitatis, & multa auxilia actualia, ideòque devotio actualis per pias meditationes, aspirationes, per actus fidei, spei, charitatis, contritionis &c. diligentissimè est excitanda; qui accedit cum actuali affectu ad peccatum veniale, novum veniale admittit ob irreverentiam: quod *Suar. Lugo, Viva & alii* non improbabiler extendunt ad eum, qui accedit cum peccato veniali habituali cognito & non retractato. meritò igitur omnes anguli conscientia diligenter excutiendi, ac etiam leviores noxæ cum dolore retractandæ sunt:

unde enim fit, ut, qui divina Sacramenta toties frequentant, adhuc tam frigidi, torpentes, & imbecilles maneant, comedunt & non saturantur, bibunt & non inebriantur, seminant multum & inferunt parum: nonne is qui in hoc Sacramento reipsa sumitur, est ignis consumens, jugiter ardens & nunquam deficiens? nonne lux mundi est? nonne caro ejus verè est cibus & sanguis ejus verè est potus? Cur ergo de cibo tam pretioso & pingui non repletur sicut adipe & pinguedine anima nostra? cur, qui panem Angelorum toties percipimus, adhuc delectamur sicut porcorum? cur qui lucem & solem ipsum toties recipimus, non fulgemus? cur mores actusque nostri radii non sunt? cur mundum non illustramus? cur, qui ad ignem tam propè & sæpè accedimus, non ardemus? cur alios quoque non accendimus? nimirum obiter & perfunctoriè opus tam arduum gerimus, usu potiùs quàm affectu ducimur, meditationem negligimus, in qua debebat hic ignis exardescere; ita *Merlohorstius*, non minus piè, quàm doctè; hæc sæpè cogitavit Sacerdos, hæc tuos doce ô Paroche, ne tantam Dei gratiam tu aut ipsi toties in vanum recipiatis.

11. An liceat petere Communionem à ministro indigno, dixi *Cas. 88. q. 7.* An dare indigno, *ibid. q. 9.*

QUÆR. VI. Quid circa dispensationem corporis?

R. I. Nulla macula corporis per se impedit Communionem; neque pollutio involuntaria, vel etiam voluntaria per pœnitentiam expiata; si tamen post se relinquat malignos effectus turpis commotionis, imaginationis, turbationis, tor-

po.

poris &c. consultum erit à Communionem abstinere, nisi urgeat communicandi, aut sacrificandi præceptum, vel necessitas; idem dicendum de opere conjugali, præsertim ex merâ voluptate exercito. *S. Thom. a. 7. & communis DD.*

2. II. Præcipua corporis dispositio hîc requisita 40. est jejunium naturale præceptum à Conc. Carthag.

III. Tolet. VII. can. 1. consistitque in abstinence ab omni prorsus cibo & potu, ita *ut nihil convertibile in substantiam hominis, ab extrinseco demissum sit in stomachum actione comestivâ vel potativâ.*

Unde

Infer. 1. Hoc jejunium frangi per rem minimam; non enim hîc datur parvitas materiæ. Ratio est, quia non prohibetur cibus & potus, sed prohibetur Communio post cibum & potum, quæ semper est quid grave; sic enim habet d. Conc. *Nullus post cibum vel potum quemlibet minimum Missas faciat.*

2. Si quis lavans os, casu deglutiat stillam aquæ vel vini, juxta rubricas non frangit jejunium; quia non sumitur per modum cibi, sed talivæ, cui inseparabiliter est annexa, ideòque plures apud *Avers. q. 8. s. 8. §. 5.* non improbabiler dicunt, non frangi, etiam si advertenter trahatur.

3. Res non convertibiles in substantiam hominis, ut capilli fragmenta metalli, plumbi, vitri, filiferica lana, lignum durum, &c. non obsunt huic jejunio. Econtra obsunt convertibilia, ut filum è lino, charta, palea, corium, carbones, cera, creta, terra, pulveres ex ossibus vel lapidibus &c. quia experientiâ constat hæc per stomachum alterari,

Q 3

4. Ut

4. Ut quid solvat jejunium, debet sumi ab extrinseco, ut si sanguis sugatur ex digito, & deglutiatur; non verò si sanguis, saliva, vel humor defluat è cerebro, vel ex pustula in ore rupta; neque reliquæ ciborum hærentes intrà dentes, etsi meliùs expuantur; si tamen studio glutiantur, probabiliter jejunium non solvunt, nisi essent notabiles, *Suar. Sporer, La Croix num. 567.* quia glutiantur per modum salivæ, & non veniunt jam ab extrinseco, sed sunt pars cœnæ præcedentis. Aliud est de eo, qui vespere saccharum, glycirrhizum &c. ori imponit, paulatim liquandum & deglutiendum; quia communi judicio censetur continuata comestio, ideòque si post duodecimam noctis aliquid deglutiatur, solvit jejunium. *Vasq. Coning., Suar. sup.* quod etiam verum est, si potus tibi per vim infundatur; quia adhuc eum trajicit actione vitali & potativâ; secùs si violenter per fistulam infunderetur, *Gob. num. 264.*

5. Debet quid sumi actione comestivâ, qualis non est, si per modum respirationis, vel aëris trajiciantur muscæ, vapores cibi, pulvis, vel fumus tabaci, quod ultimum tamen multis videtur esse contra reverentiam, & juxta *Lezan.* frangit jejunium, maximè si tabacum masticetur, & succus defluat; quamvis & tunc excusent *Lug. Sporer n. 467.* Faciliùs excusarem eos, qui tempore contagionis aroma præservans ore circumferunt, etiam si fortè quid minimum salivæ mixtum præter intentionem defluat; si enim, dum os lavatur, stilla casu defluens jejunio non obstat, cur obstat stilla aromatis? Et certò magis hîc de pio Matris Ecclesiæ consensu præsumi potest, quàm in casu priore.

6. Jejunium hoc incipit per se à duodecima 41
noctis, & probabilius a primo pulsu; quia tunc
volvitur rota index temporis; si audito primo
pulsu habeas cibos in ore, juxta *Gobat. Sporer*
num. 472. potest deglutire, tum quia sunt pars
cœnæ præteritæ, sicut caro hærens intrà dentes,
quæ propterea post duodecimam deglutiri potest,
tum quia bolus in ore consistens jam non sumitur
ab extrinseco, nec videtur Ecclesia ad inurbanita-
tem exspuendi velle obligare. Hæc sententia est
in praxi rata etiam ex hoc, quòd probabile sit per
ultimum pulsum priùs finiri horam Ecclesiasticam;
probabilius tamen est, quòd audito primo pul-
su bolus debeat exspui, sicut exspui debet sacca-
rum ante duodecimam ori impositum, ut pro cer-
to habent omnes, aliàs non manebit jejunus. Si
in urbe plura sint hórlogia communiter bene di-
recta, potest sequi quod voles, quia quodlibet
habet se ut doctòr probabilis. Non tamen licet
sequi simul duo contraria cum certa violatione
alicujus legis, ut probavi *Cas. 3. num. 22.* Si
dicas: Duo horologia discrepantia habent se sicut
duo testes, qui de eodem facto testantur opposi-
ta: atqui testimonia opposita in quæstione facti
non gignunt probabilitatem, sed purum dubi-
um, adeoque tali tempore intermedio debet se
homo gerere, quasi nullum esset horologium.
Ita *Oviedo. R.* Quando uterque testis oppositus
dicit rem à se visam, non gignunt probabilitatem,
sed testimonium unius elidit alterius, & certum est
unum loqui falsum, ut si unus dicat se Petrum ho-
râ primâ vidisse domi, alter dicat se eum vidisse in
foro. Aliud est, si dicta testium non sint directè op-
posita, aut uterque testetur aliquid esse probabile,
ut hîc.

Q 4

7. In

42. 7. In dubio, an aliquid sumpseris, habes jus communicandi, *Herinx, Bardi, Dicast. Bosco, Bernal. d. 43. num. 12. Sporer num. 74. La Croix, num. 576. Viva. op. 2. q. 4. a. 8.* Ratio est, quia ante illud dubium certus eras te nihil sumpserisse, ideoque habebas certum jus communicandi, quo privari non debes per superveniens dubium de comestione, sicut non debes privari agro possesso ob superveniens dubium de proprietate; nam libertas hinc possidet, & melior est conditio possidentis etiam extra materiam justitiæ, ut probavi *Cas. 2. numer 5.* Deinde comestio est quid facti, quod in dubio non præsumitur, sicut in dubio non præsumitur ætas sufficiens ad Ordines. Si verò certus es te aliquid sumpserisse, sed dubitas, an post duodecimam noctis, non licet communicare; quia sumptio est in possessione, & praxis Ecclesiæ, quæ est optima legum interpret, est contraria; & certè quis dicet te habere jus communicandi, si evigilans nocte bibas, nescius quâ horâ? Si tamen habeas rationem probabilem, quòd sumptio facta sit ante duodecimam, adhuc licebit communicare, juxta dicta *Cas. 3. num. 11.*

Dices: In dubio, an quid sumpseris, lex est in possessione; quia certum est, quòd volens communicare obligetur jejunare; ergo tuum est probare, quòd sis jejunus. 2. In dubio, an satisfeceris voto vel debito, debes probare te satisfecisse; ergo & hinc debes probare te esse jejunum. 3. In dubio, an habeas ætatem requisitam ad Ordines, debes ab iis abstinere, ut habet communis; ergo & in dubio, an sis jeju-

nus,

nus, abstinere à Communione. *R. Ad 1. N. Aff.* Jejunium est qualitas negativa consistens in non sumptione ullius cibi; qualitas autem negativa non est semper necessario probanda, ut patet in legato dando virgini *honestæ & consanguineæ*, ubi probanda est consanguinitas utpotè conditio positiva, non verò honestas seu carentia delicti, sed hæc præsumitur, usque dum probetur contrarium. *Ad 2. N. C.* Nam votum & debitum est certum, ut suppono, solutio autem incerta, ideòque lex solvendi est in certa possessione. Econtra in dubio, an quid sumpserim, ipsum jejunium, & per consequens jus communicandi est in possessione; ante dubium enim de factâ comestione certus eram de jejunio, quæ certitudo per dubiam comestionem non eliditur. *Ad 3. N. C.* Ætas est qualitas positiva, quæ probari debet, non verò jejunium.

QUÆR. VII. Quæ sint causæ à jejunio excusantes ?

R. Sunt præcipuè duæ : Integritas Sacrificii & necessitas. *Ratione integritatis* excusatur. 1. Sacerdos, qui post unius vel utriusque speciei consecrationem recordatur, se non esse jejunum, ideòque tunc debet pergere, & complere Sacrificium. Si advertat ante consecrationem, & celebret in loco publico, similiter poterit pergere; si in loco privato, ubi sine scandalo, & ignominia recedere potest, *D. Tho. 9. 83. a. 6. ad 3.* consulit Missam abrumperè; idem dicendum de communicaturo, si in scamno communicantium recordetur, se non esse jejunum.

Q 5

2. Si

2. Si Sacerdos post consecrationem deficiat, debet alius Sacerdos etiam non jejunos in defectu alterius Sacrificium complere, *Laym. hic c. 6. nu. 22.*

3. Si in sumptione advertas loco vini aquam fuisse affusam, non licet aquam, quam in ore habes, exspuere, ne simul exspuas particulam hostiæ consecratæ; sed oportet eam deglutire, & reliquæ adhuc in calice existenti tantum vini affundere, ut certò sufficiat, & factâ oblatione de novo consecrare. Qualiter liceat sumere reliquias sui vel alterius sacrificii post abluionem, dixi sup. *num. 8.* Item *num. 18.* Dixi, licere laico etiam non jejuno in defectu Sacerdotis sumere hostiam, vel S. Sanguinem aliàs per incurrentes hæreticos dehonorandum.

Ratione necessitatis excusatur 1. Parochus, si die Dominico aut festo, vel stante funere, aut in benedictione nuptiarum &c. Sacrum omittere non possit sine obmurmuratione populi, sine dictis, & suspicionibus in Sacerdotes &c. tunc poterit celebrare, sive sit cum, sive sine sua culpa non jejunos, aut etiam jam Sacrum occultè legerit, *Suar, Sennyei q. 516. Tanner. d. 5. q. 8. num. 41.* quia tunc lex de vitando scandalo prævalet legi Ecclesiæ de jejuniis.

2. Egrotis non valentibus sine amissione virinum jejunare, indies dari potest Communio, etiam vesperi; nec tenetur Sacerdos mediâ nocte surgere, ut infirmum inveniat jejunum, *Castropalao, Laym. Lugo d. 15, Gobat. t. 4. num. 317.* Ratio est benignitas Ecclesiæ, & Sacramenti utilitas.

3. Si desit hostia pro viatico morituri, non licet Sacerdoti non jejuno consecrare, ut habet communis cum *Lug. Dicast. Herinx, Henno d. 14.* quia consuetudo optima legum interpretis id non permittit, sicut tunc non permittit consecrare in fermentato, vel sine altari. Nihilominus oppositum etiam est probabile. *Tamb. c. 2. §. 8. Barb. de pot. Paroch. c. 20. num. 4.* Quia alia præcepta Ecclesiastica in tali casu cessant per epekeiam, ut præceptum non celebrandi sine prævia confessione, sine ministris, non quâlibet horâ, non bis eodem die, non absolvendi à reservatis: ergo & hîc cessabit præceptum jejunii. Deinde æger non jejunus licitè sumit viaticum, ut omnes fatentur: ergo & Sacerdos non jejunus licitè conficit, sicut conficere potest non jejunus pro se post horam occidendo, neque satis constat contrariam consuetudinem hîc esse præceptivam.



C A S U S X C I I I .

De Eucharistiâ ut est Sacrificium.

FAbius Theologus interrogatur : 1. An Missa sit verum Sacrificium, & in quo consistat. 2. Quis & quotuplex sit ejus fructus, an infinitus. 3. Pro quibus offerri possit. 4. An, & quando applicari. 5. An sufficiat intentio habitualis, indeterminata, conditionata. 6. Quid si applicetur incapaci, vel de eo dubitetur. 7. Vel intentio mutetur, vel mandato Superioris sit contraria. 8. An fructus possint dividi. 9. Quid si applices alicui tanquam mortuo, qui adhuc vivit, vel contra. 10. An per applicationem probabilem satisfiat. 11. Cui applicanda Missa in die animarum, vel imposita neo-presbyteris. 12. An & quoties Parochus obligetur Missam suis applicare, item quid de Missa conventuali in Ecclesiis cathedralibus, & collegiatis. 13. Quid circa onera Missarum recipienda, vel reducenda. 14. An Ecclesia, collector stipendiorum, haeres, vel Sacerdos alteri Missas committens aliquid de stipendiis retinere possit. 15. An, & qualiter adhuc dum per Episcopos, vel Generales Ordinum reductio Missarum, vel anniversariorum fieri possit. 16. Quid si fundatio ex toto perierit. 17. Quid si à diversis accepta sint stipendia, qualiter tunc facienda applicatio. 18. Quid sit, & quantum esse debeat stipendium. 19. An duplex stipendium exigi possit, quia applicatur fructus specialissimus, vel meritum operantis, indulgentia, vel plures collecta, &c. 20. Quid si stipendia sint nimis tenuia, vel pecunia

adulterina. 21. An omittere unam Missam gratis promissam, vel stipendiatam sit mortale: an omittere debeat stipendia restituere, vel possit Missas neglectas supplere. 22. An debeat legitima Missa, qualis petitur. 23. Quid si non seruetur locus, vel tempus. 24. An obligatus indies possit aliquoties omittere. 25. An obligatus omni die Jovis, & Sabbathi, teneatur repetere, si omittere, & anteneatur hebdomade sancta. 26. An obligationes possint preveniri. 27. Quid de eo, qui obligatur, quoties salva honestate, & devotione potest; quid si aegrotet. 28. Quid si scias te ex fundatione obligatum, sed nescias quoties, aut ad quam intentionem. 29. Quid si Missa in loco assignato commode legi non possint. 30. An beneficiatus teneatur legere per seipsum, saltem si beneficium requirat Sacerdotium, & residentiam: & an sic obligatus teneatur Missas neglectas repetere. 31. An simplex Sacerdos teneatur aliquoties legere in anno, vel quando ipse aut populus Missam audire non potest, Pro Resolutione.

Suppono Sacrificium propriè tale, bene definitum, quod sit destructio aut mutatio rei sensibilis ad testandum supremum Dei dominium in omnia, ac praesertim in vitam & mortem facta à legitimo ministro, dicitur 1. *Destructio seu mutatio*, sive Physica sive moralis, sive ex parte, sive ex toto, ut fit in fractione, effusione, occisione, consumptione &c. Dicitur 2. *Rei sensibilis*, ut excludantur actus merè interni; & exterius significetur Dei suprema majestas & hominis subjectio; hic enim est intrinsecus finis Sacrificii. Dicitur 3. *A legitimo ministro*, quia cum sit publicus & excellentissimus Dei cultus, debet fieri ab habente publicam auctoritatem, ut patet ex illo

illo

illo ad Heb. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, ... nec quisquam sumit sibi honorem sed qui vocatur à Deo sicut Aaron.* Dixi: *Sacrificium propriè tale*; nam latè & impropriè *Sacrificium* sumitur pro omni eo, quod Deo offertur in cultum; sic de martyrio dicitur Sap. 3. *Quasi holocausti hostiam accepit eos.* Item de laude divina Psal. 46. *Sacrificium laudis honorificabit me.* Item Psal. 50. *Sacrificium Deo Spiritus contribulatus.* De Eleëmofynâ ad Heb. 13. *Beneficentia nolite oblivisci, talibus enim hostiis promeretur (id est, placatur) Deus.* Et plura similia, de quibus clarum est, quod non sint propriè *Sacrificium*; vel enim non sunt mutatio rei sensibilis, vel non fiunt ex fine *Sacrificii*, vel non à ministro ad hoc specialiter deputato. In lege vetere varia erant *Sacrificia*, alia enim cremabantur ex toto, velut *holocaustum*, alia ex parte, ut *hostia pacifica*, & *sacrificia pro peccato*; alia effundebantur, ut *vinum libaminum*, alia absolvebantur à Sacerdotibus, ut *panes propositionis*, alia à toto populo, ut *Agnus Paschalis*; ex parte finis aliud vocabatur *latreuticum*; quod per se in Dei cultum & honorem exhibebatur; aliud *propitiatorium*, quod pro peccatis præteritis offerebatur; aliud *Eucharisticum*, quod fiebat in gratiarum actionem; & *impetratorium*, quod erat pro bonis futuris obtinendis vel malis avertendis. Omnia hæc *Sacrificia* in lege gratiæ cessant, essetque superstitiosum nunc aliquo ex illis uti, quia adest hostia perfectissima & *Sacrificium Corporis & Sanguinis Christi Jesu*, quod in tot legalibus *Sacrificiis* figurabatur, atque ita cessare debent figuræ existente veritate: unde S. Leo Serm. 8. de pass. *Carnalium Sacrificiorum varietate cessante omnes differentias hostiarum*

una Corporis & Sanguinis implet oblatio. His itaque præmissis.

QUÆR. I. An & quale Sacrificium sit Missa ?

R. I. Missa est verum novæ legis Sacrificium ; est de fide contra Lutherum & Calvinum. *Probat*ur 1. Ex Conciliis Tolerano 12. c. 5. Antislodorenſi c. 8. Braccarenſi III. Can. 1. Lateranenſi relato c. firmiter. Constantienſi in Bullâ Martini V. & Trident. ſeſſ. 22. c. 1. *Si quis dixerit in Miſſa non offerri Deo verum & proprium Sacrificium... anathema ſit. Probat*ur 2. ex perpetua Eccleſiæ traditione, item ex Malach. 1. ubi cum Dominus Sacerdotes Moſaycos reprehendiſſet, quod Sacrificia immunda offerrent ; de Eccleſia Chriſti ſubdit : *In omni loco Sacrificatur & offertur nomine meo oblatio munda ; id eſt Euchariftia, quæ, ut ait Trid. l. c. Nullâ indignitate aut malitiâ offerentium inquinari poteſt. Dicitur Miſſa à Muto ; quia in illa preces, vota, ſupplicationes, imò & ipſum Chriſti Corpus & Sanguis quaſi ad Deum mittitur pro populo per miniſterium Sacerdotis, qui fungitur vice mediatoris inter Deum & homines ; ipſum verò Sacrificium, inquit S. Gregor. l. 4. Dialog. c. 58. Id eſt, hoſtia Miſſa vocatur, quaſi tranſmiſſa : & ideo cum in fine dicit celebrans aut Diaconus : *Ite, Miſſa eſt*, inſinuat aſſiſtentibus Miſſam eſſe pro iſtis ad deum oblationem.*

2. Eſſentia hujus Sacrificii non conſiſtit in oblatione panis ; quia panis non dicitur propriè ſacrificari, ſed Chriſtus ; neque conſiſtit in ſumptione ſeu communionem, quia ſump-

tio

tio victimæ non est victimatio, seu immolatio; sed in sola consecratione, *S. Thom.* 3. p. 9. 82. a. 4. ad 1. Ratio est; quia per hanc solam vi verborum ponitur corpus sine sanguine, & econtra sanguis sine corpore, adeoque mysticè mactatur Christus, & repræsentatur perfectè immolatio crucis, quâ sanguis Physicè separabatur à corpore. Unde sequitur, in die Veneris sanctâ non fieri Sacrificium, quia non fit consecratio. Congruentiam dat *S. Thom.* 9. 83. quia eo die oblatus est Christus realiter, & visibiliter, ideoque non congruit eo die illum offerri mysticè.

3. Principalis offerens & oblatum est Christus, nec differt Missa à sacrificio crucis, nisi quoad modum offerendi, quorum unus est cruentus, alter mysticus; species secundùm multos sunt pars victimæ, quia victima per illas fit sensibilis. At melius id alii negant; quia hostia seu Corpus Christi fit satis sensibile per verba consecrationis; & res oblata hic eadem est, quæ in cruce, & solâ offerendi ratione ab eâ differt teste *Trid.* sess. 22. c. 2.

4. Hoc Sacrificium continet eminentiori modo omnia sacrificia veteris Testamenti; nam quatenus offertur in laudem Dei, dicitur *Holocaustum seu Latreuticum*; quatenus in gratiarum actionem, dicitur *Eucharisticum*; quatenus ad obtinenda Dei beneficia, dicitur *Impetratorium* seu Hostia pacifica; quatenus satisfacit pro peccatis vivorum & mortuorum, *Satisfactorium*; quatenus tollit Dei indignationem, *Propitiatorium*.

5. Hoc Sacrificium etiam est Sacramentum, quia est signum sensibile practicum gratiæ, item

Testamentum, quia est authenticum instrumentum Divinæ voluntatis & repromissionis de dandâ vitâ æternâ.

6. Consecratio utriusque speciei est de integritate Sacramenti, & præcepta à Christo Domino, ita, ut quidem una species sine alterâ validè consecrari possit, non tamen licitè, nequidem ad dandum viaticum: nec in hoc dispensare potest Papa, ut habet *communis*.

7. Minister hujus Sacramenti est omnis & solus Sacerdos validè ordinatus, *Conc. Nic. l. c. 14. Trid. sess. 23. c. 1.*

QUÆR. II. Quis & quotuplex sit fructus hujus Sacrificii?

¶ Fructus ex parte rei causatæ, sive quis pro se, sive pro alio offerat, est quadruplex; *Meritorius*, consistens in augmento gratiæ sanctificantis; cujus capaces sunt soli in gratia constituti; quia augmentum vitæ spiritualis supponit vitam; *Impetratorius*, quo causantur beneficia naturalia & supernaturalia; *Propitiatorius*, quo dantur auxilia ad agendam pœnitentiam & tollendam Dei indignationem; *Satisfactorius*, quo satisfit pro pœnis peccatorum. Hic fructus non prodest existentibus in mortali, quia pœna non remittitur nisi remissâ culpâ. De cætero omnes hos fructus, modò ex parte nostrâ non sit obstaculum, causari infallibiliter, contra plures docet *La Croix l. 6. p. 2. n. 52.* idque secundùm mensuram à Christo determinandam. *Pasq. hic 9. 185.*

¶ 2. Fructus ex parte participantium est triplex, Generalis, specialis, & specialissimus:

R

Fru-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. III.

Fructus generalis est, qui ex intentione Ecclesie simul offerentis, participatur ab omnibus fidelibus vivis, & defunctis, estque semper idem, sive à multis participetur, sive à paucis, nec est in potestate Sacerdotis hunc fructum aliter applicare, vel mutare, quia non provenit ex intentione Ministri, sed Ecclesie, etsi de hoc Sacerdos nil cogitet; peccaretque mortaliter, si ab hoc fructu aliquem vellet excludere. Est communis DD. *Specialis fructus* participatur ab iis, qui specialiter ad hoc Sacrificium concurrunt, assistendo, procurando, coofferendo &c. qui plus concurrunt, plus participat, nec multitudo concurrentium, vel coofferentium hunc fructum minuit, aliàs melius esset interesse Sacro, in quo sunt pauci, quod nemo dicit; hinc ille valor est quodam audientes & cooperantes infinitus; quia quilibet ita audit, & offert Sacrum, & cuilibet ita prodest ac si solus offerret; Missa verò prout à Sacerdote applicatur, habet se per modum unius actionis pluribus terminis applicatæ, idèdque fructum finitum & divisibilem communicantis, *communis* contra *Steph. Gomet d. 11. a. 5.* quia aliàs Ecclesia non rectè præciperet uni soli applicare cum damno aliorum, nec communis usus applicaret uni determinatè, ubi posset æqualiter prodesse pluribus. Ratio est voluntas Christi. Tertius fructus dicitur *specialissimus*, & maximus, qui soli celebranti competit, nec potest alteri applicari, *Suar. d. 79. Lug. d. 21. f. 2.* Et ut paucis dicam, tanta est divinitissimi hujus Sacrificii excellentia, tanta bonorum spiritualium in universam Ecclesiam, in vivos & defunctos, imò in ipsos cæli cives redundantium, ubertas; ut Sacerdos, qui indies Missam non fa-

cit, cum potest, aut negligentius facit; is dignitatem & utilitatem tanti Sacrificii, vel ignorare, vel ut par est non æstimare convincatur. Econtra quoties Sacerdos celebrat, inquit Thom. Kemp. *Deum honorat, Angelos letificat, Ecclesiam adificat, vivos adjuvat, defunctis requiem præstat, & se honorum omnium participem efficit.*

QUÆR. III. Pro quibus offerri possit?

By. Potest. 1. Pro beatis ad impetrandam gloriam accidentalem, vel potius Deo in gratiarum actionem. 2. Pro defunctis in purgatorio, quibus prodest infallibiliter quoad satisfactionem, *Dicast. Suar. f. 10.* 3. Pro infantibus baptizatis, qui licet non sint capaces satisfactionis, sunt tamen fructus impetrationis. 4. Pro adultis baptizatis justis & injustis. 5. Pro catechumenis, eunigenis, quia nusquam reperiuntur exclusi. 6. Pro infidelibus, Turcis, Judæis, ut convertantur, *Suar. Sylv. Bellarm. Gonet, Salmant. Sporer n. 274.* quia id nullibi legitur prohibitum, & pro his oblatum est Sacrificium crucis, & est actus charitatis sic eorum salutem procurare, & in Lege Veteri Judæi obtulerunt Sacrificia pro Rege Dario gentili, *L. 1. Esdra c. 6.* licetque offerre pro obtinendâ pluviâ, cur non pro conversione infidelium? 7. Non licet directè offerre pro excommunicatis non toleratis, quia Ecclesia prohibet cum his communicare, præsertim in spiritualibus; aliud est de toleratis, cum quibus communicare permittit. 8. Pro damnatis non licet offerre sub mortali; quia id prohibetur *c. pro obediuntibus 21. caus. 13. q. 2.* & non potest iis prodesse. Idem videtur dicendum de infantibus mortuis sine Baptismo. Econtra licebit offerre pro occiso in flagranti, vel in duello, aut etiam pro

suiciidâ , modò statim non obierint , & non constat certò eo esse damnatos.

QUÆR. IV. Quid circa applicationem Sacrificii?

4. Tenenda esse seqq. 1. Applicatio fieri debet per Sacerdotem ; quia Christus non applicat, sed hoc reliquit Ministro, qui si studio nulli applicare velit, quod stultum foret, fructus manet in thesauro Ecclesiæ; si id fiat ex incuriâ, vel oblivione, probabilissimè applicatur ipsi Sacerdoti, qui semper censetur habere tacitam voluntatem tali casu sibi applicandi. *Laym. hic c. 2. n. 11.* idque certum erit, si Sacerdos aliquando expressè decreverit, in defectu alterius applicationis sibi applicare.

2. Applicatio fieri debet ante consecrationem, & sufficit, si fiat ante consecrationem calicis, ut fatentur omnes; quia tunc completur Sacrificium, & confertur fructus: imò *Marchant. Lugo d. 2.* cum aliis docent, Sacrificium integrari, compleri, & fructum causare primùm in sumptione, adeòque ante sumptionem adhuc validè applicari posse.

5. 3. Ad applicationem validam ex communissima sufficit intentio habitualis, seu præterita, non revocata; at quia hoc incertum est, & probabiliter impugnatur à *Vasq. Granad. Merat.* in praxi adhibenda est actualis, expressa, vel virtualis, ne fortè ille, cui debetur Missa, privetur ejus fructu.

4. Intentio applicantis debet fieri in personam determinatam, quamvis ignotam, v. g. offero pro eo, qui dedit stipendium: pro quo iussit Superior: exigit fundatio: pro maximo peccatore: pro animâ maximè desolatâ, &c.

Econ-

Econtrà non valet, si dicas : Applico illi, cui Deus vult applicari; sicut non valet consecratio, si velis ex multis hostiis illam consecrare, quam determinat Deus. *Ratio* est; quia sicut Deus nullam hostiam determinat, sic nec Sacrificium ulli determinatè applicat, sed hoc relinquit Sacerdoti.

5. Valet Applicatio sub conditione præteritâ vel præsentè, v. g. offero pro Petro, si implevit promissum, si est mortuus, vel infirmus. Econtrà non valet sub conditione futura, v. g. offero pro Petro, si hoc anno moriatur, si stipendium offeret, &c. *Ratio* est, quia ut applicatio sit valida, debet conditio existere, quando datur fructus Sacrificii; sed conditio futura tunc non existit, nec est in potestate Ministri effectum Sacrificii suspendere, cum illum necessariò conferat, dum actu offertur : Ergo, *At nunquid* valet, si dicas : Offero pro eo, quem Deus scit primò moriturum, primò daturum stipendium? Affirmant *Vasq. Pasq.*, quia conditio non est de objecto futuro, sed de scientia Dei actu existente; sed melius negant *Suar. Coning. Laym. l. c.* quia scientia visionis Dei dependet à futuris contingentibus, idèdque conditio reverà est de futuro & suspensiva fructus Sacrificii jam præteriti, quod fieri non posse jam dixi, essetque in potestate Petri cras percipere fructum hodierni Sacrificii, si daret stipendium, vel non percipere, si non daret, quod est ridiculum.

6. Si Sacrificium applicetur incapaci, utpote pro animâ jam beatâ, vel damnatâ, vel in mortali existente, tunc fructus satisfactorius manet in thesauro Ecclesiæ. Igitur in dubio faciendâ est intentio conditionata, ut, si nequeat pro-

desse

desse cui volo, profit mihi, vel alteri, idque tutum est in Missis gratuitis; in Missis obligatoris vel stipendiatis facienda est intentio, ut, si non profit cui debet, profit ipsi petenti, aut ei proximè conjunctis, vel quibus petens maximè est obligatus; hæc enim præsumitur esse illius intentio, ut, si sibi prodesse non possit, profit his, *March. Trib. t. 2. q. 2. dub. 2.*

7. 7. Si primò intendas applicare Paulo, ex post autem applices Petro, si id facis memor prioris intentionis, hoc ipso eam revocas, & valet secunda. Si applices alteri, immemor prioris, vide, an sit specialis causa mutandi, v. g. repentina necessitas, datio stipendii, &c. si sic, prævalet secunda, secùs prima; in praxi certò satisfecisti pro uno, hinc aliam offer pro eo, cui non est satisfactum, & utrique certò satisfacis. Qualiter applicatio fieri debeat, si stipendia collecta sint à diversis, dicam inf. q. 7.

8. 8. Sacerdos jussus à Superiore Missam applicare Titio, si applicet Cajo, peccat contra obedientiam; valet tamen applicatio, quia applicare & consecrare sunt actus Ordinis, qui fieri possunt à solo Ministro; non potest tamen pro tali Missâ accipi stipendium, quia dans fortè frustrabitur fructu, quia *Navar. Ledesm.* probabiliter negant ejusmodi applicationem valere.

8. 9. In Missâ gratuitâ potest Sacerdos fructus dividere, applicando v. g. fructum meritorium & satisfactorium justo, impetratorium peccatori, *Henriq. Dian. p. 9. t. 2. R. 8. Gobat de Sacrif. n. 141.* Ratio est, quia nemini fit injuria, & illi fructus sæpè ex se sic dividuntur, quando scilicet uni omnes applicari non possunt, sicut peccatori so-

solus impetratorius applicari potest; ergo etiam dividi poterunt a Sacerdote: Si tamen simpliciter alicui Missam etiam gratuito promisisti, non limitando ad certum fructum, teneris ei omnes fructus, si capax sit, applicare, hoc enim intelligitur per promissionem absolutam; econtrà si ad certum finem promisisti, vel etiam vovisti Deo v. g. vel B. V. Sacrum in gratiarum actionem pro obtenta sanitate, potest fructum satisfactorium & impetratorium tibi, vel alteri, aut defunctis applicare. Idem est, si Superior tibi mandet sacrificium ad certum finem, v. g. ad impetrandam pluviam, fertilitatem, &c. *Tamb. Gob. n. 157.* Econtrà si obligeris ex stipendio, vel fundatione, debes danti, vel fundatori totum fructum applicare, aut si his ex toto prodesse non possit, sub conditione offerre pro eorum consanguineis, vel iis, quibus maximè obligati sunt; quia hæc videtur esse eorum mens, ut dixi supra.

10. Si applies Missam pro aliquo tanquam mortuo, qui tamen adhuc vivit, vel econtrà, adhuc prodest applicatio secundum fructum vivo, vel mortuo applicabilem; quia Deus eum confert pro exigentiâ necessitatis juxta interpretativam tuam intentionem, *Rayn. La Croix num. 216.*

11. Si applicatio sit incerta, aut tantum probabiliter valida, non satisfacis, si Missa sit obligatoria; quia applicatio incerta non satisfacit pro obligatione certâ, *Pasq. q. 187.*

12. In Die Animarum consuetudo habet, ut Missa applicetur omnibus animabus purgantibus, & earum calamitas hoc postulat, sed non est obligatio; quia Missa potest omitti, ergo &

non applicari. Missæ neo-presbyteris ab Episcopo imponi solitæ ad summum obligant sub levi, & juxta *Rubricas* applicatio est libera, exceptâ Missâ pro defunctis. Neo-mystra consecrans cum Episcopo, non potest pro ea Missâ accipere stipendium; quia applicatio est incerta; quia incertum est, an finiat cum Episcopo, & verè consecret.

QUÆR. V. An & quoties Parochus obligetur pro suis Parochianis Missam offerre, iisque applicare?

12. R. Magna quòd ad hoc olim inter DD. fuit controversia *Barb. de off. Paroch. p. 1. c. 11. num. 10.* cum aliis volebat, Parochos teneri aliquoties juxta boni viri arbitrium suis ovibus Missam applicare: *Suar. Nav. Vasq. Lugo, Laym. Metzg. Sannig. dist. 5. q. 8. num. 3. Gob. de Sacrif. num. 402.* dicebant, Parochum vi officii nunquam obligari Missam Parochianis applicare, sed satisfacere muneris suo, si Missam illis diebus, quibus populus audire tenetur, legat, et si sibi vel alteri applicet accepto stipendio; ratio eorum erat, quòd consuetudo esset contraria vel maximè quòd ad Episcopos & Superiores Regularium, qui tamen verè sunt animarum curatores; & *Trid.* videtur tantum loqui de fructu generali, non speciali. Contra alii longè verius sustinebant Parochos teneri pro parochianis Sacrificium applicare cum ea distinctione, ut si redditus pingues sint, singulis diebus, quibus commodè celebrare possunt, si verò tenues, saltem diebus Dominicis & festivis, quibus populus tenetur audire Missam: ita ut tunc nec stipendium pro iis accipere, aut sibi applicare possint; pro hac sententiâ plures addu-

cuntur Declarationes Cardinalium & in specie de
 10. Maji Anno 1681. 10. Maji. 1692. 31. Maji
 1704. item 28. Junii 1704. apud Schmalzgrüber
 lib. 3. decret. tit. 41. num. 105. Reiffenstul. ibid tit.
 41. à num. 22. Ratio præcipua sumitur ex
 Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 1. ubi sic ha-
 bet : cum præcepto divino mandatum sit omnibus
 quibus cura animarum commissa est, oves suas ag-
 noscere, & pro his Sacrificium offerre &c. NB.
 Trid. non ait curatos teneri curam illis ut Missam
 audiant, sed pro illis ex præcepto divino offerre, id
 est applicare, non fructum generalem, (quia hic
 debetur toti Ecclesiæ etiam à Sacerdote non cura-
 to, nec est in potestate Sacerdotis ut supra dixi)
 ergo fructum specialem : idque videtur exigere
 justitia naturalis, cum Parochus illum in finem à
 suis habeat sustentationem & salarium, & accep-
 tando officium pastorale, ad hoc se tacitè obliga-
 rit : huic opinioni olim per totum assenti, nunc
 autem standum est definitioni Benedicti XIV.
 quam in litteris suis apostolicis de 19. augus. 1744.
 ad ambiguitates omnes & effugia in hoc passu tol-
 lenda, clarè expressit, & integrè inseruit com-
 mentario suo de Sacrif. Missæ lect. 2. num. LX
 quæ quoad substantiam sic habet :

„ Itaque mens nostra & sententia est, sicut
 „ etiam pluries à prælaudatis Congregationibus
 „ judicatum fuit ac definitum, quod omnes &
 „ singuli, qui actu animarum curam exercent,
 „ & non solum Parochi aut Vicarii sæculares,
 „ verum etiam Parochi aut Vicarii Regulares,
 „ uno verbo omnes & singuli, æquè teneantur
 „ Missam parochialem applicare pro populo...
 „ ipsorum curæ commisso... Dum tamen dixi-

„ mus omnes animarum curam habentes Missæ
 „ Sacrificium pro populo sibi commisso applicare
 „ debere, non ideo statuere volumus, eosdem
 „ aut quotidie, aut quotiescunque celebraverint
 „ ad prædictam applicationem pro populo te-
 „ neri...

„ Et quamvis compertum habeamus id, quod
 „ alias à Congregatione Concilii responsum facit,
 „ Parochum nempe pinguibus redditibus dotatum,
 „ quotidie pro populo celebrare & applicare de-
 „ bere; eum verò qui uberioribus hujusmodi
 „ redditibus non gaudeat, festivis tantum diebus
 „ id ipsum præstare teneri; cum tamen pariter
 „ nobis perspectæ sint tum controversiæ super
 „ hoc ipso exortæ, nimirum ad quam summam
 „ pertingere debeant Ecclesiæ parochialis proven-
 „ tus ut pingues & uberes appellari possint, quo-
 „ niam pingues minimè habendi sunt redditus,
 „ etiam copiosi, quibus tamen multiplicia &
 „ gravia sint onera annexa; tum etiam multo-
 „ rum querulæ adversus hujusmodi decretum,
 „ tanquam plus æquò rigidum, excitatæ nobis
 „ innotescant, *idcirco opportunum censemus...*
 „ *declarare nobis abunde satisfactum fore.*, dum
 „ *ii, qui animarum curam exercent, Sacrificium*
 „ *Missæ pro populo celebrent atque applicent in Do-*
 „ *micis aliisque per annum diebus festis de præ-*
 „ *cepto. &c.* Et quia in nonnullis Diocæsesibus,
 „ autoritate apostolica populo in certis festis per-
 „ missum est opera servilia exercere manente obliga-
 „ tione ad audiendam Missam, Pontifex statuit, ut
 „ sicut tunc populus Missæ interesse debet, sic om-
 „ nes curam animarum gerentes Missam pro populo ce-
 „ lebrare, & applicare teneantur.

Si Parochi aut Vicarii curati a deo pauperes sint, ut fermè ex stipendiis Missarum vivere cogantur, poterunt cum licentia Episcopi, etiam die festo stipendium acceptare, & Missam pro dante applicare, ita tamen ut per hebdomadam tot Missas populo applicent, quot diebus festis pro stipendio legerunt &c, & ad commoditatem populi in ipsa Ecclesia Parochiali Missam celebrent. &c. Quoad Missam *Conventualem* quæ in Ecclesiis patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus & Collegiatis, de præcepto omni die à Clero canenda est, altesatus Pontifex pariter declarat, quod non pro certo aliquo benefactore sed pro omnibus benefactoribus in genere quotidie applicari debeat, licet iidem pii benefactores in suis donationibus nihil penitus pro se pacti essent, sed tantummodo pro peccatorum suorum remissione, se bona sua Deo offerre declarassent.

QUÆR. VI. Quid circa onera Missarum recipienda vel reducenda?

R. I. Urban. VIII. 21. Jun. 1625. & Inn. 13. XII. 23. Decemb. 1697. districtè prohibent, Ne Episcopi in Diocesana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel aliàs quoquo modo reducant onera ulla Missarum post Conc. Trid. aut in limine foundationis imposita, sed pro his omnibus reducendis aut moderandis vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurratur; moderationes aliter factæ declarantur nullæ, & inanes. Insuper prohibetur, ne imposterum onera perpetua suscipiant Missarum celebrandarum, seculares quidem sine Episcopi vel eius generalis Vicarii, Regulares verò sine Generalis vel Provincialis consensu & licentiâ in scriptis & gratis concedendâ; & alioquin secularis, qui huiusmodi prohibitionis transgressor extiterit, ab

ingressu Ecclesie interdictus sit eo ipso; Regularis veri poenam privationis omnium officiorum, qua tunc obtinebit, ac perpetua inhabilitatis ad alia de cetero obtinenda, vocisque activæ & passivæ absque aliâ declaratione incurrat. Super quâ Constitutione postmodum varia formata sunt dubia, super quibus S. Congregatio sub eodem Urb. VIII. declaravit seqq.

1. Si legatum pro Missis sit adeo tenuè, ut non sit, qui velit onus injunctum subire, & si recurrendum sit ad Sedem Apostolicam, totum aut ferè totum insumetur pro expensis. Respondit adhuc esse recurrendum ad S. Sedem, quæ absque ullâ impensâ id statuet, quod magis in Domino è re esse judicaverit; verumtamen si in ipsâ beneficii erectione expressè cautum fuerit, ut liceat Episcopo injunctum onus reducere, legem hanc esse validam & observandam.

2. Si Monasteria, Collegia, &c. pro pluribus Missis incongrua, & exigua stipendia susceperint, debent legere tot Missas, quot à dante stipendia præscriptæ fuerint; quòd si hic numerum Missarum non præscripserit, tunc tot celebrari debent, quot præscripserit Ordinarius secundùm morem Civitatis, vel Provinciae.

3. Si Ordinarius præscripserit eleëmofynam congruam, & Sacerdotes nihilominùs liberè acceptent minùs congruam, tenentur tot Missas legere, quot petiit dans eleëmofynam.

4. Sacerdotes, quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione beneficii seu Capellæ, legati aut salarii, si eleëmofynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non possunt eadem Missa utriusque obligationi satisfacere. Excipe, nisi ex fundatione vel ali-

aliunde constet, quòd fundatores Capellanis, aut beneficiatis reliquerint intentionem liberam, Barb. Donatus, Schmalzg. nu. 109. Sed de hoc plura dicam q. 8.

5. Si testator relinquat, ut pro ejus anima celebrentur centum Missæ absque ulla præscriptione eleëmofynæ, Episcopi erit eleëmofynam præscribere, quæ respondeat oneribus Missarum.

6. Declarat S. Congregatio, omnia privilegia de reducendis Missis esse revocata quòd ad reductionem Missarum post privilegium (in *Trid.* concessum) receptarum.

7. Ecclesia vel loca pia de eleëmofynis Missarum nihil retinere possunt titulo expensarum, (id est, pro cereis, vino, paramentis, &c.) nisi pro his alios non habeant redditus, & nihilominus tot Missæ celebrentur, quot præscriptæ fuerint ab offerentibus eleëmofynam: quod Benedictus Papa XIV. in suo decreto de 30. Junii Anno 1741. extendit ad quemcunque privatum collectorem stipendiorum, ut nihil ex iis sibi retinere possit; maximè verò ad eos sive laicos sive Clericos, qui majora Missarum Stipendia in uno loco consueta colligunt, Missas verò celebrari faciunt alibi, ubi de lege vel consuetudine pro minori stipendio legi solent, & sibi retinent, quod reliquum est; quod velut turpem & iniquum avaritiæ quæstum, à dantium intentione (qui in illâ potius Ecclesiâ Missas celebrari volunt, ad quam Religionis & pietatis stimulis ducti Eleemosynas conferunt, aut in quâ quispiam ex suis tumulatus est; quàm in aliâ prorsus ignotâ: omnino alienum damnat, & restitutioni obnoxium de-

cla-

clarat, etiamsi Sacerdoti Missam pro minori stipendio celebraturo & consentienti, se majoris pretii stipendium accepisse indicasset; decernitque Laicos contravenientes præter pœnas arbitrio Episcopi infligendas, excommunicationem, Clericos vero pœnam suspensionis ipso facto incurrere, à quibus à solo Papâ extra mortis articulum, absolvi possint. Similiter Hæres, cui à morituro committuntur v. g. 100, Imperiales pro Missis, nihil sibi ex iis retinere potest; si nullum stipendium à defuncto determinatum sit, debet dare non indignum defuncto: si Missas commisit Sacerdoti, quem credebat probum & fidelem, satisfecit, et si ex post dubitet, an lectæ sint; quia defunctus non censetur ad plus eum obligasse. *Bardi, La Croix n. 149.*

8. Qui ratione beneficii obligatur celebrare, si per alium celebret, non tenetur dare stipendium juxta redditus beneficii, sed sufficit dare congruum ad morem patriæ. Super dubio nono nihil reperitur declaratum.

10. Sacerdos, qui accepit eleëmofynam solito majorem, si alteri Missam committat, debet dare absolutè integram, nec ullam illius partem sibi retinere potest: coincidit Prop 9 ab Alex. VII. damnata: *Potest Sacerdos, cui Missæ celebranda traduntur, per alium satisfacere, collato illi minore stipendio, aliâ parte stipendii sibi retentâ.* Quare retinens partem stipendii, tenetur saltem ex lege Ecclesiæ ad restitutionem, vel legenti Missas, vel danti stipendium; quia non est titulus retinendi, ut supra insinuatum est. *Nec obstat, quòd substitutus censetur illam partem remittere, quia hoc communiter fit eoactè ex metu, ne Missæ sub-*

trahantur ; si tamen ratione foundationis Missæ perpetuæ, vel ex peculiari affectu erga tuam personam tibi detur stipendium largius solito, putà quia pauper, amicus, vel consanguineus es, relicta facultate etiam per alium æquè dignum legendi, (quod semper suppono) satis est dare consuetum ; quia reliquum tibi datum est non intuitu Missæ, sed ratione foundationis, paupertatis, vel amicitia, *Bonac. Lug. Tamb. l. c.*

11. Prohibentur recipi stipendia, pro quibus intrà modicum tempus satisfieri non potest; nisi stipendium offerentes consentiant, &c si ipsas declarationes & tenorem Decreti Urb. VIII, desideres, vide *Reiffenst. sup; à n. 35. La Croix à n. 63.*

12. II. Circa præfatum decretum Urb. & Declarationes Cardin tenenda sunt seqq.

1. Prohibetur sola reductio Missarum vel Anniversariorum post Trid. vel in limine foundationis impositorum, idèdque Episcopi in Synodò Diocesana, & Generales Ordinum in Capitulo Generali alia Missarum vel Anniversariorum onera adhuc reducere & moderari possunt, prout illis expressè concessit *Trid. Sess. 23. c. 4. de reform.* Modò ea, quæ eum in finem relicta sunt, sint insufficientia, & non perierint eorum culpâ, nec ab Episcopo, aut Prælato cum scitu Capituli in alios usus sint conversa.

2. In locis, in quibus Synodi Diocesanae rarò celebrantur, velut in Germania, Episcopos etiam extrà Synodum Missas, Anniversaria & Præbendas ex causa minuere posse, cum *Monet. Nav. Barb. & Wiestner affirmat Schmalzg. nu.*

149. & ita habere praxin testatur. *Gob. tr. 3. n. 589.*

3. Si fiat reductio, potiùs Anniversaria in Missas, quàm Missæ in Anniversaria mutanda sunt, ut declaravit *S. Cong.* apud *Fag. in c. 12. de const. n. 34.* Et eorum benefactorum, quorum Anniversaria vel Missæ minuuntur vel conjunguntur, commemoratio facienda est, *Trid. l. c.* Plura in reductionibus observanda vide apud *Pasq. q. 1162. § seqq.*

4. Memorata decreta etsi sanctè sint observanda, potest tamen iis per contrariam consuetudinem derogari, & reverà ubique integrè recepta non esse testatur *Gar. p. 7. de benef. c. 2. n. 136. Castropalao t. 22. d. un. p. 15. Wiestner n. 591.* & in specie de Germania testatur *Gobat sup.* & ad derogandum hujusmodi declarationibus, sicut & aliis legibus Ecclesiasticis sufficere de cennium, dixi. *Cas. 5. 1. 14.*

16. 5. Si certò constet, quòd ea, quæ pro celebratione Missarum vel Anniversariorum relicta sunt, absque culpa Prælati, Ecclesiæ, vel Monasterii perierint ex toto, ita ut illorum intuitu nihil percipiatur, Missæ, & Anniversaria absque reductione omitti possunt, *Fraxinel. Riccius Bordon. Pelliz. Donatus. Monaecl p. 2. tit. 13. forma 2.* ubi adducit Declarationes *S. Congregat.* de 7. Aug. 1687. & 8. Aug. 1705. quos citant & sequuntur *Wiestner l. 3. t. 41. n. 70. Schmalzg. ibid. nu. 137. Leuren. l. 3. q. 977.* Ratio est, quia *dignus est operarius mercede suâ, Luc. 10.* & beneficium datur propter officium: ergo cessante beneficio etiam cessat officium.

QUÆR.

QUÆR. VII. Quid circa Missas stipendia-
tas?

17.
R. Circa has plura jam dixi Q præced. quibus adde seqq. 1. Acceptans stipendium obligatur ex justitia Missam applicare ad intentionem dantis, quia intercedit pactum, *do, ut facias*, Si plura à diversis accepisti stipendia, applica primò illi, qui majorem habet prærogativam justitiæ vel congruentiæ; certum est enim aliquem à parte rei ex justitiâ, vel scilicet ex congruentia esse præferendum, eò quòd fortè prius dederit, vel sit in majori necessitate, &c. Difficilior est applicatio, si tertius v. g. Sacristanus à diversis stipendia collegit, & pecuniam in unum consulam diversis distribuat Sacerdotibus; si enim omnes applicent primò ei, qui habet præferentiam justitiæ, vel est in majori necessitate, hic accipiet ab omnibus integram Missam, cum fortè unum tantum dedit stipendium. Si quamlibet Missam æqualiter applicent omnibus, à quibus stipendia collecta sunt, fiet injuria illi; qui plura dedit stipendia, quia non plus participas, quàm qui solum dedit unum; si simul applicent omnibus, sed pro rata collatæ à singulis pecuniæ, fiet injuria illi, cui ob jus præferentiæ prima Missa debetur integra, & per ejusmodi applicationem non satisfieri docent plures cum *Pasq. n. 95.* ideòque saltem est incerta, etiam ex eo, quia non omnes petunt ad eundem finem. *Si dicas*: Debent applicare eo modo, quo id ex justitia optimè fieri potest, & debet. *Contrà* est, quòd sic in posito casu nulli applicari possit; vel enim applicaretur

S

om-

R. D. Janjen Theol. Moral. Tom. I. I.

omnibus, vel alicui determinatè; neutrum autem justè fieri posse probatum est; neque validè applicatur uni indeterminatè; quia sicut ex multis hostiis non potest una indeterminatè consecrari, ut fatentur omnes, sic nec unè ex multis indeterminatè applicari Sacrificium. Igitur in praxi collector debet curare, ut stipendia non confundantur, & quilibet Sacerdos legat determinatè pro iis, quorum stipendia accepit; si pecuniæ jam mixtæ sunt, debet collector determinare, pro quibus quilibet Sacerdos legere debeat, dicendo v. g. Sacerdos A. legat pro decem primam prærogativam habentibus, Sacerdos B. legat pro subsequenter decem, & sic deinceps.

18. 2. Per stipendium hic intelligitur aliquid temporale, quod datur pro totali vel partiali sustentatione Sacerdotis; nec refert, quòd alii unde habeat media sufficientia vivendi; nam etiam ex hac actione ei debetur sustentatio; juxta illud 1. ad Corinth. 9. *Qui Altari serviunt de Altari participant.* Ratio à priori est, quòd populus jure naturæ obligetur DEO tanquam supremo Domino offerre Sacrificium; cum ergo hoc per seipsum non possit, tenetur illum in finem alere Sacerdotes *Dico, pro sustentatione.* Nam dare temporale pro Missa tanquam pretium seu æquivalens rei spirituali, est simonia; si adjunctus sit labor extraordinarius, v. g. Sacerdos debet maturiùs surgere, longiùs ire, diutiùs canere, posset plus peti, quia talis labor est extrinsecus, & pretio æstimabilis; & quamvis pro stipendio tantum acceptari possit, quantum pia fidelium liberalitas obtulerit, tamen plus exigi non potest, nec debet, quàm con-

consuetudo aut ordinatio Episcopi pro more civitatis vel Provinciae permiserit : *Nav. Bonac. Gobat n. 557.* Nec obstat, quod Sacerdos indigeat, & victualia sint cara ; nam etiam pecunia tunc est pretiosior, inquit *Sporer num. 359.*

3. Alex. VII. damnavit hanc 8. Prop. *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem.* Ratio damnationis est, quod hic fructus probabilius alteri applicari non possit, ideoque fit injuria stipendium offerenti; nec potest Sacerdos duplex stipendium accipere ex eo, quod unum applicet fructum ex opere operato, alteri ex opere operantis; uni Missam, alteri indulgentias v. g. Altaris privilegiati; quia dans stipendium petit sibi applicari utrumque fructum, & petens legi in Altari privilegiato, etiam petit applicari indulgentias, *Tamb. Steph. t. 5. d. 5. num. 65.* Neque licet distincta stipendia accipere, quia uni applicatur fructus impetratorius, alteri satisfactorius; quia totus fructus debetur pro quolibet stipendio; nisi dantes expressè consentiant; tunc enim etiam aliquid accipi posset pro adhibenda majori devotione, vel pluribus collectis, *Spor. n. 264.* In praxi tamen id non consulerè ob notam turpis avaritiæ.

4. An Ecclesia vel Sacerdos alteri Missas committens aliquid de stipendio retinere possit, dixi *sup. n. 14.*

5. Idem Alex. damnavit Prop. 10. *Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificis stipendium accipere. Et unum offerre; neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam promissione etiam juramento firmata danti stipendium, quod pro*
S. 2 *nullo*

nullo alio offeram. Quòd si stipendia sint minora solito, debes vel ea non acceptare, vel post acceptationem tot legere Missas, quot petuntur; quia acceptando te ad hoc obligas, ut certum est ex declaratione Cardinal. supr. Si tamen tibi ignoranti, vel per fraudem stipendium incompetens vel pecunia adulterina data fuerit, non teneris nisi pro rata stipendii; reliquum fructum tibi vel alteri applicare poteris, *Suar, Tann, Dian. p. 2. t. 14. R. 7.*

22. 6. Omittens unam, vel plures Missas gratuito promissas, per se, tantum peccat venialiter, *Cajet. Suar. Sanch. l. 1. de mat. d. 5. num. 25. Dian. p. 2. t. 17. misc. R. 9.* Ratio est; quia obligatur ex sola fidelitate, cujus violatio ex se tantum est culpa venialis, & gratuito promittens non censetur sub mortali se voluisse obligare, ut dixi *Cas. 51 num. 2.* Per accidens tamen potest esse obligatio gravis ex justitia, ut si quis se ita obligare velit, aut promissionem vestiatur juramento, abhinitione testimonii, &c.

7. Omittere unicam Missam stipendiatam probabilius tantum videtur veniale, nisi stipendium, quod injustè retines, sit materia gravis furti. Ita multi contra multos. Ratio est, quòd Sacerdos non censetur se gravius velle obligare, quam hic & nunc tenetur se obligare vi contractus; sed vi hujus non tenetur se plus obligare, quam sub veniali, quia justitia non exigit, nisi æqualem obligationem in utroque contrahente; cum ergo promittens stipendium non obligetur nisi sub veniali, cum stipendium, ut suppono, sit materia in se levis, etiam Sacerdos plus non obligabitur.

Nec

Nec obstat ; quòd una Missa sit materia gravis ; nam nec vult, nec tenetur se ad eam obligare graviter ; hinc à potiori non peccat graviter , qui Missam plùs æquo differt ; attendendæ tamen sunt circumstantiæ , nam parum differri debent Missæ defunctorum , adhuc minùs Missæ pro præsentis necessitate, v. g. pro periclitante ex partu, vel infirmitate, *Gobat. num. 597. Steph. nu. 69.* Qui omisit Missas stipendiatas , vel plures assumpsit, quàm legere possit, debet reddere stipendia, vel per alios legere ; si stipendia consumpsit , nec habeat unde restituat , debet Missas petere gratis, si habere possit ; si non possit , debet offerre pro iis bona opera, jejunia, Orationes, & Missas quotidianas, quantum sine præjudicio aliorum fieri potest : si cesset finis Missæ neglectæ, v. g. ægrotus , pro quo legere debebas , jam mortuus est, non potes ex post supplere , nisi dans stipendium consentiat, ut ad alium finem legas, sed debes stipendium reddere.

QUÆR. VIII. Quid de legenda certa Missa in certo loco, & tempore per seipsum ? &c.

R. I. Si patiantur Rubricæ, sub veniali legenda est Missa, quæ petitur, v. g. de requiem, quia magis prodest defunctis ob Orationes speciales, *Paſq. q. 287.* Si per Rubricas non sit licitum legere talem Missam, qualis petita est, legi debet à Rubricis præscripta, per quam obtinetur omnis indulgentia, quæ obtinetur per Missam de requiem in Altari v. g. privilegiato, ut statuerunt *Alex. VII. 5. August. 1662. Clem. IX. 23. Sept. 1669.* & declarationes Cardin. de 2. Maji 1603.

& 28. August. 1627. ut sic nulla esset causa rationabilis mutandi ritum ab Ecclesia præscriptum.

23. 2. Qui accepit stipendium, ut legat certo loco, & tempore, ita ut locus & tempus per se intendatur, v. g. petit quis Missam in altari privilegiato propter indulgentias, ad statuam miraculosam, die Jovis in honorem Ven. Sacramenti, in Sacello, ut populus habeat Missam, &c. non potest retinere stipendium, nisi legatur tempore & loco præscripto, & petens aliter non intendit à se abdicare dominium stipendii. *Neque obstat*, quod Missa alibi facta applicetur petenti, *nam* hoc fit contra ejus voluntatem; & sicut contra meam voluntatem in horto meo laboranti non debetur merces, ita nec hîc stipendium.

3. In anno sexies & juxta *Pa/q.* vigesies mutare locum aut tempus, non est mortale, nisi cedat in grave damnum, vel incommodum, ut si Missæ pro defunctis non fierent in Altari privilegiato, vel populus non haberet Missam. Causa rationabilis mutandi locum, aut tempus, secluso alio incommodo, est, si inveniat Altare occupatum; si desit aliquod requisitum ad Missam, deberetque nimis diu expectare; si velit adesse primitiis, visitare amicum, *Lugo, Less. La. Croix L. 4. num. 824.* De indulgentiis Altaris privilegiati dicam *Cas. 102. q. 8.*

24. 4. Qui ex fundatione obligatur legere omni die, potest semel in septimana ex reverentia abstinere; quia fundator non præsumitur tam strictè obligare, *Sannch. Sannig. d. 9 q. 8. n. 5. Dian. p. 5. t. 6. R. 15. Tamb. de Sacrif. l. 2. c. 3.* Si tamen legat, non potest accipere stipendium, neque sibi, vel alteri gratis applicare, nisi fortè quinquies in anno, juxta

juxta Gobat., quia plus præsumi non potest, per-
mittere fundator.

5. Qui obligatur omni die Jovis, & Sabbathi^{25.}
in honorem v. g. Ven. Sacramenti, & B. M. V.
Si omittat, non tenetur alio die supplere; quia
Missæ annexæ sunt diei, *Lugo d. 21. n. 43. Dicast.*
t. 5. d. 9. Item talis non obligabitur in hebdoma-
de sancta, quia potest se accommodare consue-
tudi Ecclesiæ; si tamen legat, debet applicare
fondationi. Obligatus omni mense legere 15.^{26.}
Sacra, satisfacit pro mense sequente, si modò le-
gat 30. nisi ex speciali motivo intendatur singu-
lis mensibus, v. g. ut populus diu non careat Mis-
sâ, vel ut Missæ profint morituris &c. *Bey. Gob.*
n. 606.

6. Si fundatio jubeat celebrare, quoties salvâ^{27.}
honestate cum debita devotione fieri potest, pro-
babiliter excusatur, qui in gravi passione iræ, tri-
stitiæ, tædii, &c. animum componere non po-
test, aut patitur capitis dolores, cruditates stomachi
imò *Nav. Sannig. l. c.* docent, obligatum aliquo-
ties in septimana, si unâ alterâve septimanâ, vel
ut volunt *Lug. & Laym.* etiam per mensem infir-
metur, non teneri ex post compensare; ratio est
voluntas præsumpta fundatorum, eò quòd & Do-
minitemporales ob brevem infirmitatem non so-
leant aliquid subtrahere de mercede famuli.

7. Si scias te obligari, sed ignores quoties, eò^{28.}
quòd litteræ foundationis sint amissæ, vel id non
exprimant, vide quid antecessores fecerint, vel
quæ sit consuetudo, aut quid faciant alii simile be-
neficium habentes, & idem fac; si nec sic rescire
possis, tot sunt legendæ, quot Ordinarius pro mo-
re civitatis, vel provinciæ præscripserit, ita declara-
vit *S. Congreg. apud Matthæo. de off. Eccl. c. n. 13.*

8. Si fundatio habeat, ut Sacellanus, vel beneficiatus tot legat Missas in tali loco in honorem Sancti ad commoditatem populi, non exprimendo, ad quam intentionem, *Schmalzg. num. 113.* cum multis dicit, applicationem esse liberam; sed contrarium declaravit *S. Congreg. apud Pign. t. 1. conf. 139. Matthæuc. sup.* quòd scilicet applicari debeat fundatori, quando non exprimit se intentionem relinquere liberam; quia fundatores ordinariè volunt, sibi, vel suis applicari, ideòq; id etiam in dubio præsumitur, sicut si quis det stipendium, ut legatur in isto loco, ut populus, vel Moniales Missam audiant, hoc ipso censetur etiam sibi velle applicari fructum, & legens non potest pro tali Missa aliud stipendium accipere, ut declaravit *S. Congreg. apud Gob. n. 549.*

29. 9. Si plurimæ Missæ fiant in ara, in qua est corpus Sancti, ita ut Missæ in ea fundatæ difficulter legi queant, possunt legi in Altari vicino cum imagine ejus Sancti, *Pign. tit. 9. conf. 80.* quia idem est fructus Missæ, & cultus Sancti, qui est finis foundationis, sic potius augetur, quàm minuitur, & sic interpretatio, non mutatio foundationis. Idem dicit *Pign. de eo, qui acceptâ eleëmofynâ obligatur in Altari privilegiato;* quia eleëmofyna acceptata est sub tacita conditione: Si in loco petito commodè legi possint.

30. 10. Si fundatio non exprimat, an Missæ legi debeant per seipsum, an per alium, satisfacit, si legat per alium; quia *qui facit per alium, est perinde, ac si faciat per seipsum, Reg. 68. § 72. Juris in 6.* In dubio attendi debent circumstantiæ, & observatio temporis præteriti, *Luca d. 58. n. 8.* Et quamvis fundatio in beneficio requirat *Sacerdotium, & personalem residentiam,* adhuc non tenetur celebra-

brare per seipsum; quia ista verba plus non significant, quàm desiderium fundatoris, ut beneficiatus aptus sit celebrare per se ipsum. Et ita resolvit *S. Congr. apud Lugo d. 6. n. 10.*

11. Qui obligatur legere per seipsum, si legitimè impediatur, non tenetur supplere per alium; nec, si obligetur per se, vel per alium; quia tunc ex præsumpta fundatoris voluntate obligatio per impedimentum non extinguitur, *Castropal., La Croix n. 820.*

12. Si in fundatione cautum sit, ut Capellanus per seipsum celebret Missas, simplici adhuc conferri potest Clerico in eâ aetate constituto, ut intra annum ad Sacerdotium promoveri queat, *S. Congreg. Lenc. p. 2. q. 162. n. 3.*

13. Simplex Sacerdos vi Ordinis tenetur aliquoties in anno celebrare, *S. Thom. 3. p. 9 82. a. 10. Sannig. Henao d. 80. n. 9.* Ratio est communis Ecclesiæ sensus. Et *Trid. sess. 27. c. 1.* dicit, Christum Apostolis, & Sacerdotibus eorum successoribus id præcepisse per verba: *Hoc facite, &c.* probabile tamen est cum *S. Bonav. Cajet.* hoc præceptum datum esse communitati Sacerdotum, non autem singulis. Deinde simplex Sacerdos tenetur celebrare, quando ipse vel populus die obligato aliter Missam audire non potest; hoc enim requirit ejus officium,
Sennyei q. 54.



C A S U S X C I V .

De tempore & loco , & cæteris
ad Missam re-
quisitis.

GAbius Sacerdos dubitat : 1. Quâ horâ man-
Missam inchoare possit. 2. An in nocte Na-
tivityatis possit legere omnes tres. 3. An post meri-
diem, an in hoc cum suis dispensare possint Superio-
res Regularium. 4. An Matutina præmittenda.
5. An liceat legere die Jovis, Veneris, & Sabbathi
S. 6. An sæpius eodem die, & ex quibus causis.
7. An, & quando liceat Missam ab- vel interrup-
pere. 8. Quando liceat legere extrâ Ecclesiam. 9.
An in cubiculo infirmi. 10. Quid hic possint Epis-
copi, vel Regulares. 11. Quid de Ecclesiâ execra-
tâ, vel pollutâ. 12. An casus polluentes debeant
esse publici, an polluant Oratoria. 13. An pollutâ
vel execratâ Ecclesiâ polluatur Altare, & cœmeteri-
um, an reconcilietur per celebrationem Missæ. 14.
Quid agendum de lignis vel lapidibus Ecclesia destru-
ctâ. 15. Cujus sit Ecclesias consecrare, benedicere,
reconciliare. 16. An Episcopi dare possint licenti-
am celebrandi in privatis Oratoriis. 17. Quid de
Oratoriis Regularium. 18. 19. 20. 21. 22.
Sacularium. 23. Quid circa Altaris formam:
24. Consecrationem. 25. Execrationem. 26.
27. Quid circa materiam, consecrationem, attâ-
stum, execrationem patene, calicis, ciborii,
Monstrantie. 28. Quid circa benedictionem &

execrationem paramentorum. 29. An aliquando sine ipsis celebrare liceat. 30. Quid de eorum colore. 31. Quid de mappâ, antependio, Cruce, 32. Lumine, Missali, Ministro. 33. An liceat celebrare nudis pedibus, tecto capite, vel cum paruccâ. 34. Quid de campanis. 35. Qualis Missa legi debeat, de quo Sancto. 36. Quid de Missis votivis & de requiem. 37. Quale peccatum sit hîc aliquid omittere vel mutare. 38. Accelerare. 39. Nimis submissè vel altè recitare. Pro Resolutione.

QUÆR. I. Quâ horâ celebrandum ?

1. Tempus licitè celebrandi juxta Rubricas incipit ab aurora usque ad meridiem. Aurora autem hîc non sumitur mathematicè, sed moraliter pro sesqui horâ ante Solis ortum : imò Missam regulariter duabus horis ante ortum Solis inchoari posse docent *Rodrig. Suar. d. 80. f. 6. Tamb. de Sacrif. l. 1. c. 6.* Unde cum teste *Rodrig. 99. reg. 9. 33.* Religiosi habeant privilegium, ut unâ horâ tempus ordinarium prævenire, & sequi possint, his licitum erit tribus horis ante ortum Solis Missam inchoare, ita ut si Sol in æstate oriatur horâ quartâ, legere possint primâ noctis.

2. Etiam alii Sacerdotes auroram ex justâ causâ prævenire possunt, ut si consecrandum sit pro morituro viaticum, die festo itinerandum, nec seriùs commodè legi possit, si in magnâ solemnitate aliàs non possent dici omnes Missæ, item ut famuli, opifices in hyeme ante laborem Missam audiant, & ita in civitatibus Germaniæ habere consuetudinem testatur *Laym hîc c. 4. num. 3.*

3. Et si

2. 3. Et si communis cum *Pign. t. 7. cons. 25.* tenet, at, & *S. Congregatio* sæpè declaraverit, quòd in Nativitate Domini omnes tres Missæ non debeant dici de nocte, nec distribui Communio; contrarium tamen habet consuetudo, quæ cum *Gavanti* non videtur improbanda, si ob numerum Sacerdotum alioquin omnes Missæ commodè dici non possent.

3. 4. *Sotus, Nav. Dicast. Gob. t. 3. num. 202.* dicunt, Missam saltem ex causa rationabili, puta itineris, festi, Jubilæi, accursus populi, vel ut Princeps Missam audiat, incipi posse ante tertiam pomeridianam; quia olim legebatur vesperi, & contraria consuetudo non est inducta ut obligativa, sed ad majorem commoditatem Sacerdotum & fidelium. *Pius V.* tantum prohibuit Missas vespertinas, vesper incipit prius hora tertiâ. Juxta *Sennyei* & communem licet inchoare ante primam pomeridianam, intellige, ubi hoc specialiter non est prohibitum, uti graviter prohibitum est in Diocesi Coloniensi Missam incipere post duodecimam, non autem finire

5. Possunt Superiores Regularium cum suis dispensare, ut ex rationabili causa tempus celebrandi anticipent, vel postponant; quia possunt cum suis, quod Episcopi cum sæcularibus, *Pasq. La Croix n. 225.*

4. 6. Missale præscribit, ut Missa non legatur, nisi per soluto Matutino cum Laudibus; at non est obligatio saltem gravis, imò nec levis, si adsit aliqua causa major v.g. commoditas itineris, studii, &c. Est nunc communis cum *Soto, March. Suar. l. 6. Illung. t. 5. num. 36.* quia nullibi reperitur præceptum, & rubricæ hîc tantum sunt directivæ, vel ad

ad summum obligant sub veniali, nec est specialis connexio, vel dependentia Missæ à Martino.

QUÆR. II. Quibus diebus & quoties liceat celebrare?

1. Per se, licet omnibus diebus, Difficultas est de tribus ultimis diebus Quadragesimæ, & quidem 1. Die Jovis S. laudabilis habet consuetudo, ut unus tantum Superior celebret, & reliqui omnes etiam Sacerdotes more laicorum communicent, ad imitacionem Christi, & Apostolorum; licitum tamen est etiam aliis celebrare de feria, præsertim accedente aliquâ causâ, ut v. g. populus manè Missam audiat; nullâ enim id lege prohibetur, & ita habet consuetudo in Germania, testibus *Tann. Laym. c. 5. num. 9. Dicast. d. 4. nu. 28.* & si quod est decretum S. Cong. in contrarium, id non esse legitimè promulgatum docet *Lugo d. 10. num. 14. Sennyzi* monet, eo die non esse celebrandum post Missam solemnem. Si quis habeat duas Parochias, debet sepulchrum erigere in principaliori, vel si in utrâque erexit, officium facere in sola principaliori, & alteram hostiam reponere in sacrario. Si utraque Parochia sit populosa, & distans, debet uno anno hîc, altero ibi officium facere, *Amicus apud Pign. t. 9. conf. 79. num. 15.*

2. Die Veneris sub mortali prohibetur Sacrificium Missæ, quia illo die Ecclesia recolit Sacrificium cruentum in Cruce, *c. Sabbathi, de consec. d. 3.* Neque licet dare Communionem, nisi infirmo, *Barb. Dian. p. 4. t. 4. R. 237.* Si Parochus die Jovis non reposuit hostiam pro die Veneris, utatur parvâ consecratâ, si habeat; si non

ha-

habeat, faciat duas hostias privatim consecrari per alium Sacerdotem; si Sacerdos non adsit, & timeatur grave scandalum, quod aliter evitari non possit, juxta *Gob. Sporer num. 452*. Ipse Parochus potest manè de Passione vel Cruce privatim legere (non sumendo tamen ablutionem) & consecrare duas majores hostias; reservando unam pro Officio; quamvis enim tunc agat contra duplex præceptum Ecclesiæ de non consecrando, & non communicando bis, prævalet tamen præceptum naturale charitatis de evitando scandalo.

3. Die Sabbathi una Missa solemniter permittitur, non verò privata, nequidem de requiem stante funere, quia *Alex. VII. 8. August. 1662* & *Clem. XI. 30 Aug. 1706*, prohibent Missam de requiem dici in duplici, multò ergo magis die Jovis vel Sabbatho 5. quibus etiam triplicia cedunt, idèoque tunc exequiæ differendæ sunt post Octavam Paschæ.

6. 2. II. Olim licebat toties eadem die Missam legere, quoties placebat; nunc solum unicam legere licet, *c. consulisti de celeb. Mis.*
Excipe

1. Diem Nativitatis Domini, in quo permittitur cuilibet Sacerdoti ter consecrare, *s. sufficit, de consec. dist. 1.* Ad hoc tamen nemo tenetur, sicut nemo tenetur tres Missas audire; si quis ex permissione Episcopi soleat consecrare in duabus Parochiis, poterit in die Nativitatis facere sex Sacra, *Gobat. num. 188.* & qui in uno loco, ubi est novum Calendarium, in Natali Domini celebravit tres, poterit in alio loco, ubi est Calendarium vetus, iterum tres Missas

celebrare, utendo privilegio loci; qui tamen semel in Natali celebravit, non potest postea communicare; quia sola pluralitas Sacrificii permittitur.

2. Ordinatus die Nativitatis in Sacerdotem potest duas postea Missas legere; quia non communicavit more laico, sed cum Episcopo. Ordinatus in ultima Missa adhuc potest dicere priores duas; quia ordo ille non ita est necessarius, ut ex rationali causa mutari non possit.

3. Si unus vel alter Pastor vicinus in die festo sit ægrotus vel absens, potest alius bis vel ter, si opus fuerit, consecrare; nec requiritur major causa pro tertia, quàm pro secunda Missa; idem alii permittunt die feriali in accursu populi, adventu Magnatis, aut Principis; sed attendenda est consuetudo, & ordinatio Episcopi; Religiosis sufficit licentia suorum Superiorum, *Pasq. q. 392.* Si ad Superiorem recurri non possit, prudens quisque potest de causâ judicare.

4. Si desit hostia pro viatico moribundi, licebit Sacerdoti etiam non jejuno secundò celebrare, communissima apud *Tamb. l. 4. c. 6. §. 8. Leand. hic n. 447.* Si de dando viatico monearis sub primo Sacro, reserva particulam de hostia majore; si hostiam jam sumpseras, fume etiam Sanguinem, & omissâ Purificatione perage reliqua, & de novo incipe Sacrum; si periculum sit, ne ægrotus interim moriatur, intermisso Sacro vade ad eum absolvendum, & inungendum; nequaquam licebit consecrare, ut vocant, compendiosè, hoc est, extrâ Missam, vel unam tantùm speciem; id enim Ecclesia nunquam permittit, *Chapeau. c. 4. q. 10.*

f. Ob-

5. Obligatio dicendi Missam conventualem non est ratio sufficiens iterandi, nisi forsan ob periculum scandali die festo; nec sufficit benedictio nuptiarum, quia potest differri vel fieri sine Sacro, neque paupertas Sacerdotis aut Ecclesiæ, *c. sufficit de consec. dist. 1.*

QUÆR. III, Quid de ab- vel interrumpendâ Missâ?

7. 1. Abrumpere Missam captam sine causa, est mortale; quia est gravis irreverentia, ideoque abrumpens incurrit suspensionem à Corpore & Sanguine Christi, *c. nullus de consec. dist. 1.* Dixi, sine causa; nam iusta causa abrumpendi etiam post consecrationem est:

1. *Periculum mortis* ex incurso hostium; expedit tunc speciem consecratam sumere, ne inhonoretur, & abire.

2. *Morbis*; si Sacerdos deficiat post unam speciem consecratam, debet alius Sacerdos, etiam non jejunos, si adsit, Sacrificium complere; id enim exigit integritas Sacrificii; si deficiat sumptis sacro Corpore, poterit Calix sumi à Sacerdote, vel reponi in sacratio cras sumendus cum aliis speciebus de novo consecrandis.

3. Si polluat Ecclesia per notoriam sanguinis effusionem, & Missa adhuc sit ante consecrationem, debet abrumpi; idem est, si Sacerdos recordetur se esse excommunicatum, vel suspensum, aut locum esse interdictum, *rubr. §. 8. n. 5.* Si ex abruptione timeatur infamias, vel scandalum, ut plerumque timeri potest, si celebretur publicè, semper licet proseguere, *Sennyei, Pasq. q. 194.* Quid agendum illi, qui sub Missa recordatur mortalis, dixi *Cas. 92. n. 34. §. 42.*

4. Possè

4. Posse Missam ante oblationem abrumpi, & novam inchoari, ut Cardinalis, Episcopus, Marchio, vel Comes superveniens Missam die festo audiat, probabiliter affirmant *Laym. Dicast.* modo non adsit alius Sacerdos, qui Missam legere possit; si enim ex simili causa, juxta plures, liceat iterare Missam, cur non abrumpere? At re-
ctius Sennyet, Pasq. q. 199. Ills. h'c num. 108. dicunt, expedire, ut nihil repetatur; quia ipsa inconvenientia repetitionis satis excusat ab auditione illius partis; multò minùs repeti poterit post Offer-
torium.

5. Similiter ex justa causa potest Missa in-
terrumpi v. g. interponendo ordinationem, con-
cionem; imò ad dandum moribundo viaticum
vel unctionem intrà Ecclesiam vel in vicinia;
potest interrumpi post consecrationem, reten-
tis sacris vestibus; multò magis id licet ad dandam
absolutionem etiam remotè extrà Ecclesiam, quia
necessitas excusat ab omni irreverentia; interim
sacræ species, vel sunt reponendæ intrà sacrarium,
vel constituendus, qui eas custodiat. *Senn. La*
Croix num. 248. dicunt, inposito casu posse di-
miditari confessionem, quod non probo; quia
illa brevis mora in laudienda integra confessione
tantùm prolongat interruptionem jam inchoa-
tam; ergo sicut non licet dimidiare confessionem
ob magnum concursus pœnitentium, ut certum
est ex Prop. 59. ab *Innoc. XI.* damnatâ, ita mi-
nùs hîc.

QUÆR. IV. Quo loco celebrandum?

T

Bz. Se-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. III.

8. R. Seclusâ necessitate, & privilegio, si mortali celebrandum est in Ecclesia consecrata vel benedicta, non execrata neque polluta, c. 1. 11. 12. 14. de consec. dist. 1. Trid. sess. 22.

Dicitur primò : Seclusâ necessitate; nam si urgeat necessitas, licet celebrare in alio loco decenti in Altari portatili : Ut 1. si alicubi non sit Ecclesia vel Oratorium ab Ordinario approbatum, vel sint diruta aut combusta, c. 30. de consec. dist. 1. 2. Si tempore pestis, belli, vel persecutionum in Ecclesia sine periculo legi non possit, potest legi in privatis domibus, carceribus, vel cryptis subterraneis, uti factum testatur *Baron. ad annum Christi 303. num. 39.* 3. Si templum non capiat populum, potest erigi Altare ante templum, *Laym. Schmalzgruber l. 3. tit. 40. num. 8.* 4. In bello & castris diebus festis pro militibus, festis, & profestis pro Officialibus, *Lugo, Pasq. Diana p. 9. t. 1. R. 44.* 5. In longa navigatione in litore, aut quieto mari, etiam in navi, modò alius Sacerdos, vel Diaconus calicem teneat, ne labatur, quod *Suar. Schmalzgruber* meritò extendunt etiam ad peregrinationem terrestrem per loca deserta vel infidelium; neque in his casibus opus esse licentia Episcopi; sed ipso jure, & consuetudine eam concedi docet *Reiffenst. l. 3. t. 41. num. 13.* intellige, si necessitas sit evidens, & non sit facilis ad Episcopum recursus. 6. An verò dicitur na infirmitas sit causa sufficiens, ut saltem Episcopus dispensare possit, ut legatur in privatis aedibus in portatili pro solamine infirmi, post decretum *Clem. XI.* (de quo statim) est valde incertum; hoc decreto statuitur, quòd nec ipsi E-

piscopi possint in domibus laicorum Missam legere; aut alteri Episcopo id in sua Diocesi permittere, multò ergo minùs hoc Episcopus permittere poterit laico; at quia decretum non loquitur de casu necessitatis aut diurnæ infirmitatis, adhuc probabiliter id concedere poterit Episcopus in tali casu, & ita habet consuetudo, & praxis in his partibus.

Dicitur 2. *Secluso omni privilegio*, quale olim ex *Can. Missarum de consec. dist. 1.* habebant Episcopi, & Prælati Episcopo majores in quovis loco etiam in domibus laicorum & extrà Diocesi erigendi Altare portatile, in eoque legendi; idem potuerunt Franciscani, Prædicatores, & alii cum iis communicantes: & quamvis plurimi apud *Fig. Gob., Spor. n. 440. Schmalz. l.c.* docuerint, hæc privilegia, præsertim Episcoporum, eò quòd sint clausa in Corpore Juris, per *Conc. Trid.* non fuisse revocata, nunc tamen ea, etsi in Corpore Juris clausa, tam pro Episcopis, quàm pro Regularibus esse revocata, certum est ex novissima declaratione *Clem. XI. die 15. Decemb. 1703.* cujus tenorem exhibent *La Croix l. 6. p. 2. post n. 258. Reiffenst. n. 5. qui à n. 9. testatur*, hoc Decretum in pluribus Germaniæ Episcopatibus, nominatim in Salisburgensi & Frisingensi esse publicatum & receptum.

Dicitur 3. In Ecclesia non execrata, neque pollutâ; nam in his sacrificare, sepelire, vel Officium Divinum facere, est mortale; quia graviter prohibetur per jura cit. *Ecclesia execratur*, seu amittit consecrationem, quandò muri ex majore parte corruerunt, vel ab incendio interius majori ex parte sunt devastati, & abradi,

non verò si parietes dealbentur, vel tectum cor-
 corruat; quia consecratio adhæret parietibus,
 contra benedictio adhæret fundamento, ideoque
 Ecclesia non amittit benedictionem, nisi destrua-
 tur autoritate Superioris, & sine spe rædifican-
 di, *Engell. 3. decret. t. 40. Reiffenst. ibid. num. 12.*
Schmalzg. num. 23. Ecclesia dicitur pollui, si in
 ea fiat actio, propter quam putatur indecens ex-
 exercere Officium Divinum, quod de jure fieri po-
 test quinque modis: 1. Per effusionem sangui-
 nis humani graviter injuriosam, *c. fin. de consec.*
 Unde non polluitur, si effusio fiat ab amante, eb-
 rio, furioso, vel ad justam defensionem, aut
 non in Ecclesia, sed in porticu, turri, vel sub-
 tus in spelunca. 2. Per homicidium culpabili-
 ter, vel per sententiam judicis illatum, *c. si mo-
 tum de consec. dist. 1.* non verò per suspendium ad
 muros Ecclesiæ. 3. Per illicitam effusionem le-
 minis humani, *c. uni de consec. in. 6.* 4. Per se-
 pulturam excommunicati denunciati, seu vitau-
 di, quales in Germania non sunt hæretici. 5.
 Per sepulturam hominis non baptizati; excipitur
 tamen probabiliter catechumenus, infans paren-
 tis Christiani, vel dubiè, vel omninò non bap-
 tizati, *Engel §. 2. Pasq. Schmalzg. num. 74.* quia
 tales in odiosis non censentur infideles, & Eccle-
 sia in dubio non censetur polluta. Casus prædicti,
 ut inducant Ecclesiæ pollutionem, debent esse
 publici, *Sylvest. Barb. Engel. Reiffenst. l. c. Pyrrh.*
ibid. num. 12. Ratio est, quia quamdiu factum
 non est publicum, Ecclesia retinet bonam famam
 suam, ideoque non censetur violata; per prædi-
 cta polluitur sola Ecclesia propriè talis, hoc est,
 locus communis ab Episcopo consecratus, vel be-

nedictus, non autem Oratoria privata, quæ in odiosis non censentur Ecclesia, *Suar. Lugo D. 20. num. 59.* Pollutâ Ecclesiâ polluitur Altare fixum, non portatile, qui hoc non est pars Ecclesiæ; item polluitur cæmeterium contiguum, non è contrâ, *c. un. de consec. in 6.* Execratâ tamen Ecclesiâ non execratur Altare, quia in hoc unum non est accessorium alterius, *Barb. Sakmalzgrub. num. 64.* Ecclesia polluta non reconciliatur per hoc, quòd in ea Missa celebretur, ut contra Sà habet communis, sed debet reconciliari ritualiter per Episcopum. In necessitate, ut populus v. g. Missam audiat, posset Episcopus dispensare, ut legatur in Ecclesia nondum reconciliata, *Barbos. Dian. Delbene, & plures apud Leuren. l. 3. q. 954. num. 4.* Si Ecclesia destruat, vel corruat, ligna & lapides converti nequeunt ad privatos laicorum usus; potest tamen ex huiusmodi lignis constructui alia Ecclesia, Sacellum, vel Capitulum Religiosum, vel etiam ligna in coquina Religiosorum comburi, *Gloss. ad c. qua semel.* Lapidés cum licentia Episcopi vendi possunt ad usus profanos, non sordidos, erectâ tamen ibi Cruce, *c. qua semel 194. 1. Engel l. 3. t. 48. nu. 9.* Corpora sepulta in Ecclesia profanata transferri debent ad alium locû benedictum.

QUÆR. V. Cujus sit Ecclesias consecrare, benedicere, pollutas reconciliare? &c. 15.

R. 1. Consecrare Ecclesias de jure est solius Episcopi, *l. nemo c. nullus de consec. dist. 1.*

2. Abbates & Superiores Regulares, etsi non possint consecrare, possunt tamen vi privilegii à Leone X. Fratibus Minoribus, & per communicationem aliis concessi *solemni benedictione benedi-*

cere omnes & singulas ejusdem Ordinis Ecclesias, cœmiteria, Capitula, & Oratoria ubicunque existentia, *Rodrig. t. 1. q. 19. n. 2. Barb. Reiffenst. num. 9. Leuren. n. 5. Schmalzg. n. 16.* & hoc privilegium nullibi esse revocatum cum aliis testatur *Pelluz. to. 2. t. 8. c. 5. n. 67.*

3. Ecclesiæ pollutæ, si præviè fuerint consecratæ, de jure reconciliari possunt à solo Episcopo, *Barb. Pirrh. tit. 40. n. 20.* At vi privilegii memorati possunt Fratres Minores & cum iis communicantes (inter quos sunt Præmonstratenses, ut dixi *Cas 71. n. 5.*) Ecclesia sibi subjectas quomodocunque violatas etiam priùs consecratas reconciliare, & quidem aquâ per ipsosmet benedictâ, quando Episcopus distat duabus diætis; (una diæta continet 20. milliaria Italica, seu 4, vel 5, Germanica) si verò duabus diætis nondistat, aquâ per Episcopum benedictâ, quâ opus non esse apud *Reiffenst.* docent *Rodrig. Barb.* si Episcopus absit, aut interveniente morte, renunciatione, vel depositione non existat.

4. Si polluitur Ecclesia, quæ priùs non fuit solemniter consecrata, sed solum benedicta, vel authoritate Episcopi, vel alterius ad cultum Divinum deputata, tunc potest à quovis Sacerdote non petita ab Episcopo licentiâ per aspersionem solius aquæ lustralis ordinariæ denuò reconciliari. *Communis & certa, c. fin. de consec. Leuren. num. 4.*

5. Cœmiteria polluta ab iisdem reconciliantur, à quibus Ecclesiæ, *Sylvest. Pirrhing. num. 30.*

QUÆR. VI. Quid circa Oratoria?

16. 1. Oratorium est locus in privatis ædibus ad cultum Divinam deputatus non habens campanam,

nam, nec ingressum in via publica, quem si habet, dicitur Sacellum publicum, secus privatum, quod ad nutum Domini redire potest ad usus privatos & profanos, *Gob. n. 251.* Potest Episcopus secularibus licentiam dare, ut constanter celebretur in Sacello publico, non verò in privato, nisi in casibus necessitatis supra memoratis ob decretum Trid. & Clem XI, quod tamen quòd ad hanc partem ab Episcopis Germaniæ ubique non est receptum, vel decennali consuetudine in contrarium (quod etiam cum mala fide fieri posse dixi *Cas. 5. num. 14.*) abrogatum, ita ut teste *Gobatus r. 5. num. 244.* & *La Croix numer 263.* praxis doceat, quòd Episcopi in Germania habeant potestatem concedendi privata Oratoria ex justa causa ad dies vitæ.

2. Non obstante decreto Clem. adhuc possunt 17.
Regulares vi suorum privilegiorum erigere privata Oratoria, & Capellas domesticas in Monasteriis, in cameris, ac cellis infirmorum, in grangiis, & villis, ubi Religiosi resident, legere in Altari viatico seu portatili, *Dian. Lezan. Pelliz. Azor. cum Reiff. n. 19.* quia his privilegiis non derogavit Trid. quod solum loquitur de domibus privatis, seu locis profanis, quo nomine non veniunt domus Religiosorum, & post Conc. Trid. hujusmodi privilegium de novo concesserunt Greg. XIII, Societate Jesu, & Pius IV. Anno 1565. Canonice Regularibus, & per communicationem aliis Religiosis. *D. D. c. c.* Neque his privilegiis præjudicat sæpè fatum decretum Clem. utpotè quod solum declarat, quæ privilegia à Conc. Trid. sint revocata, nec afficit privilegia post Concilium concessa: neque Regularium Oratoria indigent

Episcopi designatione vel approbatione, possunt que in illis legi eodem die plures Missæ etiam à Sacerdote sæculari; quia Privilègium illorum non est personale tantùm, sed & locale, seu redundat in ipsum locum, ideoquè gaudent immunitate, *Lezana, Dian. apud La Croix n. 275.* atque etiam sæculares in iis satisfaciunt præcepto Missæ, *Quart, Tamb. l. 1. c. 4. Illsung. t. 5. n. 169. Reiffenst. n. 21.* Ad hunc tamen effectum ut Laicus satisfaciat præcepto & Sacerdos sæcularis ibi legat, requirit, ut Oratorium vel Capella à Superiori Regulari (prout juxta superius dicta ex Privilegio Leon. X. fieri potest) sint benedicta aut saltem ad Divinum cultum deputata; ex quo infert Sacerdotem sæcularem in camerâ vel cellâ privatâ Religiosi, Missam legere non posse, neque Laicum ibidem audiendo satisfacere præcepto.

18. 3. Laici, qui per falsa narrata impetrârunt Privilegium celebrandi Missam in Oratorio privato, non possunt eâ licentiâ uti, quia est subreptitia & nulla, ideòque tenor concessionis esse solet: *Tibi, qui ut asseris, ex nobili genere procreatus existis, qui in actuali morbo, vel senio constitutus es, &c.* Si morbus vel nobilitas falsò allegetur, non valet concessio; sufficit tamen nobilitas ex unâ tantum parte matris vel patris, quia favores latè accipiendi sunt, *Pign. 6. consec. 98.*

19. 4. Hoc Privilegium datum à Papâ durat ad mortem privilegiati, nec finitur morte Papæ, qui concessit, vel Episcopi, qui designavit locum, quia est gratia; si mutatur locus, debet iterum approbari, nisi antea fuerit Oratorium, ut contra *Pasq.* excipit Quintanadv. Neque amittitur, si mutet domicilium in aliam Diœcesin quia

quia Privilegium est personale; requiritur tamen inspectio loci, & approbatio novi Episcopi, *Sylves. Aversa, Dian. p. 9. t. 1. R. 7.* Neque opus est, ut claudatur quatuor muris, sed potest ex unâ parte claudi telâ, vel tapete; locus de cætero debet esse mundus, nec in eo poni lectus; in eo edere, vel bibere unâ vel alterâ vice est tantum veniale, quia talis actio non est mortale nequidem in Ecclesia consecratâ; si comestio fiat constanter, utendo illo loco velut alio profano, est mortale, quia gravis irreverentia.

5. In privilegio exprimi solet, ut una tantum ^{20.} Missa unoquoque die celebretur; legere tunc secundam est mortale, quia est, ac si legeretur extrâ loca deputata, idque de novo prohibet Clem. XI. præcipiens, ut celebraturus se diligenter informet, an indulta Missa jam lecta fuerit. Potest tamen & hic prævalere consuetudo contraria, quæ in dubio non præsumitur, sed probari debet, quia est quid facti.

6. Bulla & Clem. XI. prohibent ibi legere die Paschatis, Pentecostes, Nativitatis ac aliis solennioribus festis; per festa solemniora S. Congregatio apud *Gavant. p. 1. t. 20.* intelligit festum Epiphaniæ, Annunciationis, Assumptionis B. M. V. festa SS. Petri & Pauli, & omnium Sanctorum, quod alii putant non habere vim legis, maxime ubi consuetudo est contraria, *Pasq. q. 659.* Si privilegium concessum est propter infirmitatem, nulli dies festi excipi solent, *Gavant.*

7. Extranei non satisfaciunt præcepto Missæ ^{21.} in Oratorio privato, imò nec domestici, qui tunc pro servitiis Domini non sunt necessarii; & ut Sacerdos extraneus ibi legere possit, qui

non est Sacellanus, debet adesse aliquis de familiâ, quia sic habet tenor Bullæ & Decretum *Clem. XI. de Anno 1703.* nomine autem familiæ veniunt Herus, uxor, proles, famuli commensales, quod *Pelliz.* extendit ad fratres vel filias nuptas in eâdem domo habitantes, et si non habeant eandem mensam: addi solet: nec non in hospitum suorum nobilium præsentia, qui etiam satisfaciunt, siue sint, siue non sint ex eadem civitate, vel Parochiâ, quia favores sunt ampliandi, *Tamb.*

22. 8. Hæc omnia præcipiuntur fieri sine iurium Parochialium præiudicio; hinc sine Parochi licentiâ non licet ibi ministrare Sacramenta; concionari, catechizare, &c. Præsumi tamen potest Parochus non esse invitus, ut ibi denuncientur festa, & distribuatur Communio extra tempus Paschale, nisi positivè contradicat; neque videtur esse contra jus Parochi Missam ibi solemniter cantare; ob rei tamen novitatem fieri non debet absque licentiâ Ordinarii.

QUÆR. VII. Quid circa formam, consecrationem, & execrationem Altarium?

23. 8. Tenenda esse sequentia: 1. Altare aliud est fixum, seu loco immobiliter inhærens, aliud viaticum seu portatile, quod ab uno loco portari solet ad alium; utrumque debet habere sepulchrum, seu cavitatem, in quo reponantur Reliquiæ, si certæ haberi possint, item esse quadratum, & ex superiori parte lapideum, *can. Altaria 31. de consec. dist. 1.* Portatile constare potest duobus lapidibus connexis, qui claudi & ante consecrationem aperiri possint instar libri.
24. 2. Utrumque debet esse consecratum ab Episcopo, vel ex Privilegio Papæ à simplici Sacer-

dote. Tale Privilegium Pius IV. in Bullar. novo to. 2. concessit Abbatibus Cassinensibus, Greg. XIV. omnibus Abbatibus Cisterciensibus, teste *Rodrig. t. 1. q. 28. a. 2.* Paulus III. Societati Jesu in remotissimis partibus, ubi Episcopus Catholicus facillè inveniri non potest, *Schmalzgr. n. 38.* Honorius III. & Adrianus VI. Provincialibus Fratrum Minorum; & Fratribus, quibus ipsi commiserint pro Indiis, in casu necessitatis Episcopis in Provinciis non existentibus, *Rodrig.*

3. Celebrare sine Altari, vel in non consecrato, est graviter prohibitum, *c. 19. c. 30. de consec. dist. 1.* Si Altare tam portatile, quàm fixum consecrata sint, potest quilibet Sacerdos intra Ecclesiam consecrare in utroque; in fixo potest consecrare ubique; cùm enim erigatur auctoritate Episcopi, censetur ipse locus ab Episcopo destinatus ad cultum Divinum, *Pasq. q. 705. Sennyer q. 389.* In portatili non potest legi extrà locum benedictum, nisi ab illis qui habent Privilegium, de quibus Q. 6. Non opus est, ut Sacerdos alibi celebrans exploret, an Altare sit consecratum, vel integrum, sufficit esse expositum.

4. Altare fixum execratur, seu amittit consecrationem, si mensa seu superior lapis à basi, cui innititur, removeatur, *c. 1. & 2. de consec.* Non item si lapides inferiores mensam immediatè non tangentes removeantur, & alii substituantur, aut pars superior & inferior simul integrè transferantur ad aliam templi partem, vel superior tabula non sit ita affixa inferiori, quin unà cum sepulchro commodè transferri possit; quia tunc induit naturam Altaris portatilis, *Gobat, Sylvest. v. Altare q. 10. Barb. in c. 1. de consec. n. 2.*

5. Fi-

5. Fixum & portatile execrantur, si enormiter sint fracta, ita ut tertia pars sit destructa; item si frangatur aut removeatur sepulchrum, seu locus Reliquiarum, quod *Soto, Suar. Pyrrh. nu. 26.* probabiliter non admittunt, quia reliquiae nunc saepe non imponuntur, eò quòd approbatæ vix haberi possint.

6. Si Lapis consecratus frangatur in duas partes, quarum quælibet apta sit sustentare hostiam & calicem, utraque pars juxta communem apud *Henao & La Croix nu. 301.* potest servire pro duplici ara, quia totus lapis erat consecratus; & sicut partes divisæ non amittunt usum & finem, sic nec consecrationem: neque consecratio amittitur per hoc; quòd Altare frangatur in quatuor cornibus, in quibus sit unctio, neque si tantùm lapis sit scissus, modò partes nec ab invicem, nec ab inferiori structura separentur, quia scissura non tollit formam, nec facit aliud Altare, *Pasq. La Croix nu. 303.* In dubio an fractura sit enormis, consulendus est Episcopus, *Castropalao. Reiffenst. n. 37.*

QUÆR. VIII. Quid circa calicem, patenam, Ciborium, Monstrantiam? &c.

26. *q. 1.* Ad Missam requiritur patena, & calix ex auro, argento vel stanno quòdam cupam, pes esse poterit ex ære, ferro, vel aliâ materiâ, *Laym. num. 12.* Idem dic de Ciborio & Monstrantia.

2. Calix & patena non benedicuntur per usum, ut volunt *Pasq. Dian.* sed debent esse consecrata ab Episcopo, vel habente Privilegium, quale habent Abbates, & Prælati gaudentes usu mitræ & baculi, idque non tantùm pro suis, sed & pro aliis Ecclesiis, teste praxi, *Pasq.*

Pasq. Engel. l. 3. tit. 40. n. 9. Declarationes in contrarium non sunt usu receptæ, vel de iis non constat authenticè.

3. Ciborium non consecratur, quia in Rituali nulla fit mentio Chrismatis vel Unctionis; probabiliùs tamen debet benedicì, quia pro eo habetur specialis benedictio in Rituali; possuntque benedicere Superiores Mendicantium, uti & reliqua paramenta, in quibus nulla intervenit unctio. *Suar. Bonac. Sot. Pasq. q. 778. Sporer n. 401.* dicunt, benedictionem Ciborii tantum esse de congruentia, quod certum videtur de monstrantia, quia nulla pro hac habetur benedictio in Rituali; deceret lunulam, in qua ponitur hostia, benedicere benedictione pixidis, nullo tamen id jure præcipitur.

4. Si quis præter Sacerdotem aut Diaconum salicem, patenam, corporale, ciborium, in quibus actu est Corpus Christi, tangat, peccat mortaliter, communis, *Arg. can. 40. & 42. de consec. dist. 1.* Si vacua sit, erit veniale ea tangere absque causa; aliàs nullum. Acolythy & minoribus initiati licitè vacua tangunt, *c. non liceat d. 23.* uti & Regulares Sacrifæ, et si Laici, ex Privilegio concessò Mendicantibus omnia S. vasa, corporalia, &c. reverenter tangere & lavare possunt, *Laym. Sporer l. c.*

5. Patena & calix consecrationem amittunt per notabilem fractionem, ut si pes à cupa abrumperetur, nisi calix sit tornatilis, & cupa ex arte absque fractione possit separari, *Pasq. 768. Engel. n. 6.* Non amittitur consecratio per ictus à fabro, & probabiliter nec per deavationem, *Coning. Pelliz. Reiffenst. n. 46.* quia major pars sacra cupæ trahit ad se minorem, & Ecclesia non

exe-

execratur, si de novo dealbetur, ergo nec calix, si deauretur; deinde execratio est odiosa, quæ in dubio induci non debet, nisi ex textu claro.

QUÆR. IX. Quid circa paramenta aliâque ad Missam requisita?

28. R. 1. S. vestes & præcipua paramenta ad Missam pertinentia, velut Casula, Stola, Manipulus, Alba, Cingulum, Amictus, Corporale lineum, aut ex cannabe vel gossipio, Palla, debent esse benedicta; probabilius autem non benedicuntur per usum, ut docent *Jordan. Dian. p. 5. t. 13. R. 60.* sed benedici debent ab Episcopo vel Superiore Regularium, id enim concessit Innoc. VIII. Prioribus Ordinis S. Hieronymi, & Vicariis in absentia Prioris, & per communicationem aliis, ut possint benedicere Corporalia, vestimenta, cæteraque ornamenta Ecclesiastica ad cultum Divinum pertinentia *tam sui Monasterii, quàm etiam undecunque sint*, *Pellix. Miranda. Rodrig. q. 19. a. 2. Defranch. in cnotrov. p. 2. q. 28. num. 3.* Si dicas: S. Congreg. apud Gavant. Lezana, Defranch. declaravit, quòd tantùm id possint pro suis Monasteriis. R. S. Congregatio solùm vult, quòd Privilegium in genere datum ad benedicendum omnia paramenta intelligendum sit tantùm de Paramentis suæ Ecclesiæ, non autem si in specie exprimat, quòd Regulares possint benedicere omnia paramenta tam sui Monasterii, quàm NB. *undecunque sint*, sicut hic; neque enim S. Congreg. revocat, sed tantùm explicat sensum Privilegii in genere dati, præsens autem non indiget explicatione, *Defranch. l. 2. Reiffenst. n. 52.* atque ita habet praxis.

2. Prædicta paramenta amittunt benedictionem, si ita immutentur, ut sint inepta ad usum, ad quem fuerunt benedicta, ut si ex Stola fiat Manipulus, ex Corporali Purificatorium, ex Casula Stola, vel ex Alba abscindatur manica; si planè sint attrita, non debent adhiberi ad usum profanum, sed potiùs exuri, & cineres mitti in Sacrarium, *c. ligna, de consec.* Non amittunt benedictionem per novam suffulturam, *Gobat. t. 3. n. 300.* neque si adhibeantur ad usum profanum, attamen sic usurpantes peccant contra reverentiam, adeò, ut utens ad concœdias profanas vix vacet culpa mortali, *Suarez. dist. 81. f. 8.*

3. Sine omnibus sacris vestibus Missam dicere vix unquam licet, nequidem ad dandum viaticum, vel ut populus Missam audiat, aut ut satisfiat fundationi, vel stipendio, sicut non licet consecrare extrâ Missam, quia præceptum de viatico, vel audienda Missa non obligat, nisi quando celebrari potest reverenter. An id liceat ad vitandam mortem comminatum, dixi *Cas. 88. nu. 29.* Omittere unam è majoribus, Casulam, Albam, Stolam, vel Corporale, est mortale. In necessitate, ut cum dandum est viaticum, vel die festo sine gravi scandalo, aut murmure populi Missa omitti non posset, licebit legere sine Stola vel manipulo, non autem præcisè ut satisfiat præcepto Ecclesiæ, quod tunc obligare cessat, *Laym. Dian. p. 3. t. 2. R. 57.* sed potiùs ut satisficiat præcepto naturali de evitando scandalo. Si oblitus es Stolam, debes ante consecrationem adhuc curare adferri, si possis absque turbatione, murmure, & scandalo; dare Communionem sine Stola est solùm

veniale , *La Croix numer 335.* Si Parochus non habeat Albam benedictam , possit die festo celebrare in non benedicta , *Gobat. num. 323.*

4. Omittere Manipulum, Cingulum, Humerale, Pallam, est tantum leve, ideoque excusari, si sit aliqualis necessitas, v. g. ut tu vel alius satisfaciat præcepto, foundationi, vel lucratur indulgentias, & manipulus haberi non possit. Si desit Velum, potest consecrari sine eo in defectu Purificatorii potest adhiberi stropholum mundum, quia non requirit benedictionem; tunc tamen non potest amplius adhiberi ad usum profanum, debetque Purificatorium primâ vice lavari à persona sacra. Velum, bursa, manutergium, pulvillus pro libro requiruntur ex decentia, potestque absque iis celebrari sine omni peccato. *Gavant. Sporer num. 400.* Uti paramentis sordidis plerumque est tantum veniale.

30. 5. Rubrica quâdam colorem paramentorum juxta *Suar.* est merè directiva, & vix potest hic peccari mortaliter, nisi forsan ob scandalum, ut si quis in Paschate publicè legeret in nigris. Quoad colorem quivis Sacerdos potest, imò & in Diocesi Colon. ex mandato Archi-Episcopi, debet se accommodare officio illius Ecclesiæ, in qua celebrat, quamvis ab officio suo discordet; ita, ut si in Ecclesia illa utantur paramentis albis, tu debeas uti eisdem, etsi Missam legas de Martyribus vel de feria.

31. 6. Sufficit Mappa duplex tegens totum Altare, vel una duplicata aut triplicata eâ parte, ubi ponitur patena cum calice; debet esse è lino,

cannabe, vel gossipio, & ab Episcopo vel habente potestatem benedicta; adhibere nullam est mortale, adhibere unicam veniale; in necessitate posset adhiberi linteum profanum, profanis usibus restituendum, *Sennyei, Pasq. Suar. Laym. c. 6. n. 11.* Ratio est, quòd nullo jure major hìc rigor præcipiatur.

7. Antependium potest esse ex asseribus vel aliâ materiâ coloratâ, quia adhibetur solùm ad ornatum.

8. Requiritur crux sub veniali; meliùs tamen est ex devotione celebrare sine cruce, quàm Missam omittere, *D. D. c. c.*

9. Requiritur lumen duplex, unum omittere videtur solùm veniale, 32. omittere utrumque juxta communem est mortale; si utrumque ante consecrationem extinguatur, sine spe habendi brevì aliud, *Fagn. Lohner. Tamb. l. 1. c. 5. §. 4.* dicunt, Missam esse abrumpendam; sed probabiliùs potest continuari, quia continuatio Missæ est decentia intrinseca, lumen extrinseca, *Leander. Pasq. Sennyei*; si unum extinguatur, mone ministrum, & perge. Juxta Rub. requiruntur candelæ cereæ, in necessitate possent adhiberi ex sevo; *Gobat. num. 292.* mallet has adhibere, quàm Sacrum omittere; distribuere Communionem sine lumine, juxta *Suar.* est veniale, juxta *Sporer.* nullum, modò absit scandalum & contemptus.

10. Requiritur Missale; in necessitate posset legi Missa in charta descripta, vel etiam memo-

V

riter,

R. D. Janjen Theol. Moral. Tom. III.

riter, modò ablit periculum errandi, *Laym Sporer l. c.* Quilibet potest se accommodare Missali Romano, vel suæ Diœcesis: Sacerdos ritûs Romani, utens Missali Regularium, juxta *La Croix num. 367.* peccat graviter, intellige, ad summùm, si legat Missam propriam soli isti Ordini concessam, aliàs non video obligationem gravem; si enim in defectu Missalis posset legi ex charta, ut ipse fatetur, cur non ex alieno Missali? Modò Missa & ritus non notabiliter discrepent.

33. 11. Ex gravi præcepto requiritur Minister, qui respondeat, & necessaria ministret; in necessitate, ut populus Missam audiat, vel conficiatur Viaticum pro morituro, licet legere sine Ministro, *Navar. Bonac. Tamb. l. 1. c. 7. §. 5.* si non possit haberi Minister, qui respondeat, debet saltem adhiberi, qui ministret necessaria, & cum tali licet celebrare, etiam ex sola devotione, si alius non adsit, *Laym. c. 4. num. 13. Sporer. num. 390.* Fœmina prohibetur ministrare, *c. inhibendum de cohab. Cler. & mul.* ità ut plures dicant satiùs esse absque omni ministro celebrare, quàm adhibere fœminam; posset tamen tolerari consuetudo, ut in defectu masculi fœmina, vel monialis respondeat à choro, collocatorio, vel fenestellâ ad latus extrâ conspectum Sacerdotis, ita ut reliqua sibi ipsi Sacerdos ministret.

12. Rubrica Requirit, ut Sacerdos Missam legens sit calceatus, excusat tamen quævis rationabilis causa; deinde legi debet nudato capite; si quis ex denudatione pateretur grave incommodum, posset se privatim tegere usque ad consecrationem, & rursus post Communionem per-

peractam, *Navar. Gobat, La Croix, num. 400.*
Innoc. XI. prohibuit, ne celebretur in capillitio
ficto seu perrucâ absque speciali licentia S. Sedis,
idque publicatum est Colonix 21. Martii 1689.
Nihilominus videmus Clericos sæculares, pas-
sim contentos esse iudicio unius alteriusve
prudentis medici, & Regulares iudicio Su-
periorum.

13. Ad *Sanctus* & elevationem (nisi sit con-
cilio) datur signum parvâ campanulâ, quæ non be-
nedicitur: campanæ majores, quibus convo-
cantur fideles ad Ecclesiam, consecrantur ab Epif-
copo, vel per Abbates Pontificalia exercentes;
quos habere hanc facultatem etiam pro Ecclesiis
extraneis, sicut & pro consecrandis Altaribus,
calicibus, &c. testatur *Aversa q. 11. f. 3. §. 6.*
Campanæ suspendi non possunt in Oratoriis pri-
vatis, sed solùm publicis, *c. patentibus 10. de pri-
vil. Abbas, Barb.* Esse autem licitum uti cam-
panis benedictis ad monendum populum de re
profana, v. g. orto incendio, de educendo reo,
adventu militum &c. dum aliter moneri non pos-
sunt, docet *Schmalzgruber num. 57.* & quoti-
diana praxis.

QUÆR. X. Qualis Missa legi de-
beat?

R. 1. Debet legi talis, qualis à Rubri-
cis præscribitur; qui legit contra Rubricas, v. g. 35?
in duplici de requiem vel votivam, secluso
contemptu & scandalo peccat solùm venialiter,
Suar. Dian. Sennyei, Tamb. Sporer l. c. Votum,
vel promissio de legenda Missa contra Rubricas
non obligat, quia est de re illicita, vel minùs
laudabili.

2. Potest legi de quovis canonizato, etsi necdum relato in Martyrologium; de beatificato legi potest tantum in die assignato, non autem extra diem, vel per annum votiva, nec licet in alia Missa de eo addere commemorationem, uti nec horas legere, neque eorum imagines in Ecclesiis, vel Oratoriis publicis exponere sine speciali licentia S. Sedis, ut declaravit S. Cong. 27. Sept. 1659.

3. Missæ certis Religiosis concessæ non possunt legi ab aliis, qui ejus Religionis non sunt; excipit Sacellanos monialium etiam sæculares, qui possunt Missas Monialibus proprias, v. g. de Beato Ordinis dicere, sed ex Missali Romano de communi, ut declaratum est Romæ 9. Junii 1668. quamvis Introitus, Graduale & Offertorium discordent à choro.

36. 4. Missæ votivæ (seclusâ causâ publicâ) non possunt dici in Dominicis vel duplicibus, nisi duplicia sint ad libitum, nec infra Octavas Nativitatis, Paschæ, Pentecostes, Epiphaniæ, Corporis Christi, die Cinerum, Hebdomade S. in vigilia Nativitatis & Pentecostes, in vigilia Epiphaniæ: in votiva ordinariè omittitur *Gloria* & *Credo*, nisi sit de Angelis vel B. V. in Sabbatho, vel sollemnis; memoratis diebus etiam nequit legi *de Requiem*, & pro diebus duplicibus sub gravibus pœnis prohibuit Alex. VII. & Clem. XI. 30. Aug. 1706. nisi stante funere; pro die anniversariâ, tertîâ, septimâ, trigessimâ, nequidem permittitur Missa sollemnis *de Requiem* in duplici præcepto, ut declaravit S. Congreg. 1. Sept. 1607. & 20. Junii 1626. sed differenda est ad diem non impeditum, vel potius anticipanda; in Altari privilegiato festo duplici legenda est Missa concordans

dans Breviario, & eadem Indulgentiæ obtinentur, quæ per Missam de Requiem, ut dixi *Casu præc. num. 22.* De numero Collectarum, ritibus, ceremoniis per annum observandis v. Rubricas Missalis.

QUÆR. XI. Quale peccatum sit hîc aliquid omittere, præcipitare?

R. 1. Omittere lotionem ante Missam ad summum est veniale, si manus sint sordidæ; omittere post Missam nullum, quia rubricæ hîc sunt directivæ.

2. Orationes præparatoriæ vel etiam gratiarum actoriæ dicendæ sunt pro opportunitate Sacerdotis; ideoque non obligant, possuntque mutari in alias preces; idem dic de Orationibus inter lavandum & induendum, *Tamb. l. 1. cap. 7.*

3. Omittere partem Missæ substantialem, v. g. oblationem, consecrationem, summptionem unius vel utriusque speciei, juxta omnes est peccatum mortale, & gravissimum sacrilegium; idem videtur, si omitteretur pars ordinaria notabilis, quæ semper dici solet; ut si omitteretur Epistola, Evangelium, pars Canonis cum mutatione sensûs; secus, si tantùm aliqua nomina Sanctorum omitterentur. Item juxta *Pasq. q. 208.* si post Communionem omitteretur purificatio calicis & patenæ; omittere partem non ordinariam, quæ in omni Missa dici non solet, ut *Gloria, Hymnus, Credo,* &c. vel omittere partem non notabilem, secluso scandalo est solùm veniale, ut si omitteretur *Judica, Kyrie eleison,* una vel altera collecta, *Tractus, Alleluja,* aliquæ benedictiones, & cruces, Evangelium S. Joannis in fine, quod magis tenet,

si illa non omittantur sed permutentur, ut si loco specialis Collectæ, Evangelii, Præfationis, aut Communionis, legatur de communi; idem est, si dicatur *Gloria*, *Credo*, *Sequentia*, &c. quando sunt omittenda, *Lugo*, *Tamb. Pasq. Gobat* l. c.

4. Qui potest omnia peragere præter elevationem Hostiæ & Calicis, potest his omissis privatim celebrare, imò & publicè, modò populus moneatur, ne murmuret, aut scandalizetur, *Gobatus num. 743.* quia ille defectus non est tantus, ut privet jure acquisito ad celebrandum.

38. 5. Accelerare Missam per se est tantùm veniale, nisi syllabæ ita absorbeantur, ut sensus notabiliter mutetur, vel adsit scandalum; absurdum est operi divinissimo ad mediam horam nolle immorari, ideoque præcepit Synodus Coloniensis Anno 1662. Accipe etiam de hoc verba Bellarmini verè aurea, de arte bene mor. lib. 1. c. 14. ubi *considera* inquit; *quàm sit triste & deplorandum, videre Sacerdotem divina mysteria peragentem, Angelorum choris undique septum, qui ad ea, quæ ipse operatur & loquitur, stupent ac tremunt, & præ admiratione ingentes clamores excitant; & tamen Sacerdos in medio positus totus frigidus & quasi stupidus, non attendit quid agat, non intelligit quid loquatur, & ita properat ad finem, ita signa involvit, ita verba præcipiat, quasi latronibus à tergo in sequentibus urgere-tur. Clamamus in Sacramento Altaris Christum ipsum esse præsentem, & interim nonnulli ita Sacra tractant mysteria, quasi nihil minus verum esse putarent.*

6. Notabilem partem ita recitare intrà dentes, 39. ut secluso oïani impedimento seipsum audire non possit, juxta *Pasq. La Croix n. 4; 8.* est mortale, quia præcipitur oratio vocalis; vox autem est sonus, sonus essent aliter est audibilis, cum sit objectum auditûs, & quamvis speculativè probabilius sit, id non requiri, eo quòd ad orationem vocalem videatur sufficere, quod verba formentur per motum oris & linguæ; talis enim oratio non est merè mentalis, ergo vocalis; & sicut res colorata manet objectum visûs hoc ipso, quòd maneat colorata, etfi dividatur in partes adcò exiguas, ut non sit proximè apta videri, sic & vox aut sonus manet verè talis, etfi sit ita tenuis, ut audiri non possit, id tamen pro praxi non videtur satis tutum, secundùm dicta *Cas. 73. n. 12.*

7. Qui verba secretò dicenda altè recitat, plerumque peccat venialiter, nisi tam altè in præsentia plurium exprimat præsertim verba consecrationis, ut circumstantes ea clarè intelligere, addiscere, & ad profana abuti possint; tunc enim & non aliàs peccatur graviter contra finem præcepti. De distracto sub Canone vel consecratione dixi *Cas. 88. num. 18.*



C A S U S X C V .

De obligatione Missam audiendi
& abstinendi à ser-
vilibus.

HAdrius scrupulatur: 1. An sit obligatio ad Missam in festo indicto à Rege, vel Episcopo, an in die Cinerum, Hebdomade S. Festo S. Marci, in die annularum, & quid in dubio. 2. An obligentur pueri, Sacerdotes, surdi, cæci & muti, peregrini. 3. Qualis requiratur attentio, intentio. 4. An satisfaciat, qui Missam audit immemor precepti, aut nolens satisfacere. 5. Aut si ex intentione mala, curiositate, &c. 6. Quid de ebrio, dormiente, distracto, vel non advertente Missam jam esse coeptam. 7. Quid de iis qui sub Missa colloquuntur, libros profanos legunt, pingunt, consueunt, confessionem audiunt, Horas vel librum spirituales legunt, communicant, &c. Quid de musicis, organedis, ministris. 8. 9. Quid si pars Missa negligatur, Epistola, Evangelium, consecratio, oblatio, Communio. 10. An veniens ante vel post consecrationem teneatur reliquam partem audire. 11. An audire per partes. 12. An sufficiat audire Missam Græcam, vel excommunicati. 13. An debeat audiri in Parochiâ, quid de Oratorio Episcopi, Regularium, 14. Sacularium, an in eo audire obligetur, qui alibi non potest, vel conducere Sacerdotem pro stipendio. 15. An satisfaciat, qui audit in castris, in mari, 16. In Sacristia, in ambitu, è domo vicinâ: tecto, fenestrâ. 17. An excusentur infirmi, & quid in dubio,

an existentes in locis infidelium, an pater vel superior possit subditum includere cum neglectu Missæ. 18. Qualiter excuset impotentia moralis. 19. Spes lucri, excommunicatio. 20. Charitas, consuetudo. 21. An impediti teneantur ad alium Dei cultum: an quis possit exire è loco, ubi est festum, vel ponere impedimentum Missæ. 22. An & quæ opera prohibeantur die festo. 23. Qui actus forenses, 24. Qualiter mercatus. 25. An Uxor vel famuli jussi laborare teneantur obedire. 26. Quæ hic sit materia gravis & levis: quid si quis intendat singulis festis laborare per duas horas. 27. An liceat laborem imponere hæretico, amenti, infideli. 28. Quid si herus sex famulis mandet, ut singuli laborent per horam. 29. Qualiter à feriis excuset dispensatio. 30. Necessitas. 31. Charitas. 32. Consuetudo. Pro resolutione.

QUÆR. I. An, quando, & à quibus Missa sit audienda?

R. I. Certum est, dari præceptum audiendi Missam, *c. si quis, c. omnes fideles, c. Missas de consec. dist. 1.* Obligat sub mortali, quia est de re gravi.

R. II. Hoc præceptum obligat omni die Dominico & festo; dies autem festus non potest institui à Principe sæculari, neque ab Episcopo, nisi cum consensu Cleri, & populi, *c. conquisitus ult. de feriis*, idque tantum festum unicum proprium Diocæsis, v. g. festum Patroni tutelaris, ad quod servandum etiam tenentur Religiosi exempti, *Trid. Sess. 25. de Regul.* Die Jovis, Veneris, & Sabbato sancto, in festo S. Marci, festo animarum, aut Colonix in festo Theophorix, & in die Cinerum non est obligatio ad Missam, *La Croix l. 3. p. 1. n. 629.*

Meritò monet *Gobat in exp. t. 5. n. 72.* hac ætate, ubi invaluit multitudo festorum, non sine ingenti mœchanicorum incommodo, potius cogitandam esse de modo festa abrogandi, quàm nova instituendi: Die Nativitatis Domini non est obligatio nisi ad unicam Missam; in dubio, an sit festum, est obligatio inquirendi, si adhibitâ mediocri diligentia maneat dubium, non est Obligatio ad Missam, quia libertas est in possessione.

2. *æ. III.* Hoc præceptum obligat omnes fideles ratione utentes, ut claret ex juribus cit. Unde 1. Obligantur pueri, postquam adepti sunt plenum rationis usum sufficientem ad peccandum mortaliter; tunc enim apti sunt apprehendere obligationem legis, quod plerumque contingit circa annum septimum, in aliquibus citius, in aliis ferius, ideòque ad Missam maturè assuefaciendi sunt.

2. Sacerdos, si non possit, vel non velit in die festo Missam audire, tenetur legere, & si sit in mortali peccato, confiteri; qui enim tenetur ad finem, tenetur ad medium ordinarium, quale est confessio mortalis. *Steph. t. 5. d. 4. n. 95.* Si verò non habeat copiam Confessarii, debet Missam omittere, quia eam legere non potest sine violatione præcepti Divini de præmittenda confessione, nisi fortè, omitti non possit sine scandalo vel gravi infamia.

3. Surdus, cæcus simul & mutus non obligatur, quia nullo sensu Missam percipere potest, idem dicit *Palao pun. 16. n. 4.* de surdo simul & cæco, secus, si surdus tantum sit vel cæcus, vel surdus simul & mutus, non autem cæcus; quia talis potest percipere, quæ fiunt.

An obligentur peregrini, dixi *Cas. 6. num. 7.*

QUÆR. II. Qualis præsentia, intentio, & 3.
attentio ad Missam requiratur?

R. I. Non sufficit præsentia merè corporalis & Physica, sed requiritur humana & religiosa, quâ quis adsit non ut brutum, vel ut res inanimata, sed ut homo ratione præditus cum attentione ad mysterium, quod peragitur, & cum intentione colendi Deum; Unde

R. II. Requiritur aliquam attentionem vel *internam*, quâ quis actu advertat & animum applicet ad ea, quæ in Altari geruntur; vel ad minus *externam*, consistentem in hoc, quòd non ponat aliquam actionem externam cum attentione internâ impossibilem, ut latius explicavi *Cas. 73. n. 2.* ubi dixi probabilius requiri attentionem internam, etsi probabiliter etiam sufficiat sola externa, *Less. Henriq. Laym. Tamb. Lugo d. 22. s. 2. n. 27.*

R. III. Requiritur intentio per Missam colendi Deum, *Suar. Sporer l. c. La Croix sup. n. 631.* quia Ecclesia per Missam præcipit Dei cultum; sufficit tamen intentio implicita, quâ quis vult interesse Missæ tanquam rei sacræ, vel vult facere, quod alii Christiani, quod præcipit Ecclesia, &c. Imò talis intentio semper præsumitur, nisi quis sciat se habuisse contrariam. Ex dictis.

Deduces seqq. 1. Satisfacit, qui audit Missam ex consuetudine, vel ex devotione, non recor- 4.
datus diei festi, nec tenetur audire aliam; quod verum est, etiamsi noluerit per illam Missam satisfacere præcepto, sed adhuc audire aliam, *Pasq. nu. 131.* quia jam posuit rem præceptam, nec requiritur animus satisfaciendi præcepto, ut dixi *Cas. 6. n. 19.*

2. Si

5. 2. Si præter intentionem audiendi Missam ad sit intentio prava, v. g. furandi, videndi amasiam, adhuc satisficit præcepto, quia intentio prava non excludit intentionem debitam, & talis assistit moraliter, attendit enim ad Missam, & eam vult audire ut rem sacram, & actus quoad substantiam est bonus, etsi voluntas conjuncta sit mala, reddens actum solummodo extrinsecè, & quoad circumstantiam malum.

3. Non satisficit, qui solum interest ex curiositate, ut irrideat, ut loquatur amico, ut comiteretur Dominum, ut honoret pompam funebrem, &c. quia non adest ex intentione colendi Deum, seu audiendi Missam.

6. 4. Ebrius, dormiens, in ecstasi raptus, non audit Missam, quia ebrietas, somnus, ecstasis tollunt humanam & moralem assistentiam; quod etiam verum est de distractione ita intentâ, ut hominem reddat quasi abreptum, & nullo modo attendentem, sive distractio sit voluntaria, sive involuntaria, *Paſq. Coning, La Croix num. sup. 659* quia de tali distractione idem est, quod de somno; si tamen distractio, ut plerumque contingit, non impediatur omnimodam attentionem satisficit præcepto, etiam si sit voluntaria.

5. Si existas in Ecclesia animo audiendi Missam quamcunque primò inchoandam, si legatur in aliquo Altari, & primùm advertas ad signum campanulæ ad *Sanctus*, putat *Gobat.* te hanc partem audivisse; sed veriùs est oppositum, quia & hîc videtur defuisse præsentia moralis, sicut in casu priore.

6. Non

6. non satisfaciunt, qui per notabilem Missæ 7.
partem de rebus seriis colloquuntur, disputant,
picturas contemplantur, libros profanos, vel ga-
zetas legunt, scribunt, pingunt, &c. quia hi
vel non assistunt religiosè, vel exercent acti-
onem externam cum attentione interna incom-
patibilem; idem videtur dicendum de eo, qui
per magnam partem Missæ confitetur, quia con-
fessio non videtur compatibilis cum attentione in-
terna ad Missam; aliud est de audiente confessio-
nem, qui facilùs attendere potest. Dixi, *qui*
per notabilem, id est, mediam vel tertiam partem
Missæ talia exercent; nam si illa fiant interrup-
tim, & non tollant attentionem internam,
quamvis illam minuant, erunt tantùm ve-
niale; imò probabile est confitentem sub Missa
satisfacere, quia religiosè assistit, & vult per Mis-
sam Deum colere, *Castropalao numer 4. Gobatus*
num. 258. Quod servire potest pro scrupulosis &
servis, quibus alio tempore confiteri sæpè non
permittitur.

7. Satisfacit, qui sub Missa legit Horas
Canonicas, librum spiritualem, exsolvit pœni-
tiam, audit sconcionem, communicat,
preparat se ad Communionem vel confessio-
nem; item Musici, Chelistsæ, Organedi, mo-
dò simul attendant ad illud, quod in ara
agitur; idem est de iis, qui Sacrificio in-
serviunt, etsi interim candelas per Ecclesi-
am accendant, trahant campanam, currant ad
Sacristiam pro apportandis necessariis; ratio est,
quia hi omnes assistunt religiosè, & non inter-
currit ullus actus cum attentione interna incom-
possibilis.

QUÆR

QUÆR. III. An Missa integrè audien-
da?

8. R. Affirm. Adedò ut omnium consensu peccet mortaliter, qui omittit partem notabilem secùs venialiter. Unde

Deduces seqq. 1. Peccat solùm leviter, qui negligit initium usque ad Epistolam inclusivè, vel illam partem, quæ sequitur Communionem, quia talis pars censetur exigua; secùs, si negligatur initium cum Evangelio inclusivè, quia communiter reputatur pars notabilis, quamvis & hoc durum videatur, *Suar. Nav. Dian. Laym. c. 3, n. 3. Gob. num. 135.* modò perseveretur usque ad ultimum Evangelium, per quod probabiliter videtur compensari primum neglectum; multi tamen peccant mortaliter, quamvis per accidens satis maturè veniant, eò quòd Missa solito serius cœpta fuerit, quia voluntariè se exposuerunt periculo notabilem partem negligendi; spectat autem ad patrem-familias curare, ut domestici ad Missam (idem est de concione & catechesi) maturè accurrant.

9. 2. Qui exit tempore consecrationis, non satisfacit, quia Sacrificio non fuit præsens, cujus substantia seu essentia consistit in consecratione; etiam peccat mortaliter, qui negligit oblationem & sumptionem; secùs, si tantùm unam ex his duabus, quia quamvis pertineant ad integritatem, tamen una sola, etsi sit pars notabilis respectu sacrificantis, non tamen est talis respectu audientis, & mortale astrui non debet sine ratione convincente.

10. 3. Qui venit sub Canone ante consecrationem, juxta *J. Sanch.* non tenetur reliquam partem audire, quia voluntariè serò veniens jam peccavit

mor-

mortaliter, & per reliquam partem non videtur satisfacere; at rectius oppositum tenent *Lugo, Dian. p. 3. t. 6. R. 69.* quia tunc pars principalis & primario per præceptum intenta, adhuc audi potest; ergo ad hoc est obligatio; econtra qui venit post consecrationem, non obligatur ad assistendum parti reliquæ, quia non potest satisfacere quòdam partem substantialem.

4. Inn. XI. damnavit hanc § 3. Prop. *Satisfacit præcepto Ecclesia de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, imò quatuor simul à diversis celebrantibus audit.* Ratio damnationis est, quòd Missa sit aliquid successivum, hinc ejus partes simul audiri nequeunt; an autem adhuc audiri possint sub diversis celebrantibus per partes successivas, ità ut unam audias à consecratione ad finem, & aliam ab initio usque ad consecrationem, est incertum, & de hoc non loquitur *Propositio damnata*, & olim docuerunt plerique cum *Navar. Tolet. Bonac. Coning. Laym.* & adhuc esse probabile asserunt *Carden. in 2. Crisi diff. 32. La Croix sup. n. 611.* Nihilominus tenendum est, Missam non posse audiri per partes sub diversis celebrantibus, quia istæ partes diversorum celebrantium non possunt extra casum extremæ necessitatis, quâ Sacerdos post consecrationem deficeret, uniri in unum adæquatam Sacrificium Missæ, ergo illas audiens non audit unam & adæquatam Missam, quod tamen ab Ecclesia præcipitur.

QUÆR. IV. Qualis Missa & quo loco audienda?

R. I. Præcepto satisficit audiendo Missam quamcunque, sive privatam, sive solemnem, sive Romano, sive Græco ritu; aut idiomate cele-

bra-

bratam, quia quoad substantiam est eadem; si audiatur Missa Sacerdotis excommunicati non tolerati, satisfit quidem præcepto, quia ponitur materia præcepta, seu auditur vera Missa; peccatur tamen graviter contra præceptum Ecclesiæ, de non communicando cum non tolerato, ideòque si die festo alia Missa audiri nequeat, potiùs omittenda est, *c. vestra de cohabit. Cleric. c. prater dist. 32.* Dices, ut satisfiat Legi, debet poni materia præcepta, atque hic non ponitur materia præcepta, sed prohibita, ergo. *R. Dist.* ponitur materia prohibita secundùm se N, quoad circumstantiam legentis C.

13. *R. II.* Quoad locum tenenda sunt seqq. 1. Non est obligatio audiendi Missam in Parochiâ, sed in quâlibet Ecclesiâ vel Sacello publico satisfieri potest, teste consuetudine, *Suar. d. 88, s. 2. Barb. alleg. 24. n. 17.*

2. Satisfit præcepto per Missam auditam in Oratorio erecto in Palatio Episcopi, aut in Conventu Regularium, vel in loco ad Divinum cultum perpetuò destinato, aut à Missionariis privilegiatis constituto. *V. Cas. prac. n. 17.*

14. 3. Difficultas est de Oratoriis privatis seu ex privilegio erectis in domo vel arce privati hominis, in quibus satisfieri præcepto Missæ non tantùm à domesticis, pro quibus Privilegium concessum est, sed etiam à quovis extraneo, docuerunt plurimi, etiamsi concessio habeat clausulam: *Voluntus autem, ut alii, qui non sunt de familiâ, non censeantur liberi ab obligatione audiendi Missam in Ecclesiâ.* Rationem dant, quia hæc verba adduntur ex stilo antiquo Curix, quando adhuc erat obligatio audiendi Missam in Parochiâ, hæc obligatione jam cessante clausula nihil operatur, & illa

ver-

verba alio sensu non sunt recepta; at tenendum est non satisfieri, nisi ab iis, qui sunt de familiâ, tum quia sic habet tenor concessionis, tum maxime quia id 15. Decemb. 1703. novissimè declaravit Clem. XI. tum denique quia lex est certa, & interpretatio opposita incerta; nisi certo constaret de consuetudine post constitutionem Clem. legitimè introductâ & continuatâ. V. *Cas. præc. à n. 29.* ubi etiam dixi, quinam censeantur esse de familia privilegiati. At teneturne privilegiatus in suo Oratorio die festo audire Missam, si alibi non possit? Negant *Suar. f. 6. Sporer l. c.* quia nemo tenetur uti suo Privilegio; sed dico teneri, quia facili medio potest implere præceptum, ergo ad hoc tenetur; similiter valdè mihi probabile est, (etsi oppositum doceatur communiùs, & sic in praxi tutum) quòd talis teneatur conducere Sacerdotem pro stipendio, si die festo aliter Missam habere non possit, quia nec hoc medium est valdè difficilè saltem respectu divitis, etsi non sit ita ordinarium; & si scæmina illustri teneatur modico stipendio conducere pedisequam, si eam non deceat ire solam, ut plerique fatentur, cur non teneatur dives modico stipendio conducere Sacerdotem?

4. In alio quocunque loco profano quilibet ^{15.} Missam licitè audiendo satisfacit; v. g. in castris, in littore, quando legitur pro navigantibus, etsi non sit miles, vel de comitatu navigantium, *Pelliz. Marchant. Barb. Burghab. cent. 3. cas. 60.* quia verè auditur Missa, & restrictio, quæ est de Oratoriis privatis, nullibi extenditur ad hæc loca, neque extat lex audiendi in Ecclesiâ vel Sacello publico, ut asserunt aliqui, sed non probant.

X

5. Sa-

R. D. *Jansen Theol. Moral. Tom. III.*

16. §. Satisfaciunt & verè Missam audiunt, qui stant in angulo, Sacristiâ, vel Camerâ Ecclesiæ annexâ, in ambitu, aut qui præ multitudine hominum Ecclesiâ intrare non possunt, & generaliter omnes, qui aliis ita sunt conjuncti, ut censeantur esse de cætu audientium, quamvis Sacerdotem nec audiant, nec videant, quod etiam extenditur ad sedentes in tectis, in fenestris sive Ecclesiæ, sive domûs vicinæ, modò ob vicinitatem vel multitudinem cum reliquis faciant unum cætum.

17. QUÆR. V. Quæ sint causæ ab auditione Missæ excusantes?

ꝛ. *Sunt tres*: Impotentia, Charitas, Consuetudo. *Ratione Impotentia* excusantur: 1. Qui ex gravi morbo decumbunt, ita ut ad alia negotia magni momenti exire non possint; si quis dubitet, an sine gravi nocumento sanitatis egredi queat, standum est iudicio Medici, vel alterius periti; si talis non possit consuli, nec dubium resolvi, juxta plures petenda est dispensatio, vel audienda Missa, quia Lex est certa, excusatio verò dubia; sed contra est, nam quamvis ipsum nocumentum, quòd timetur, sit incertum, periculum tamen nocumenti, in quo consistit ratio excusans; est certum, V. dicta Cas. 78. n. 18.

2. Excusantur, qui in carcere, mari, vel tali loco versantur, ubi nulla est occasio Sacrum audiendi; excipe illos, qui absque gravi & rationabili causa iverunt ad loca infidelium, vel hæreticorum, in quibus Missam audire non possunt, secùs, si iverint ex justa causa, v. g. ad tractandas causas Reip. ad conservanda bona temporalia, ad acquirenda familiæ necessaria, que

quæ alibi obtineri non possunt, pro mercaturâ justâ & rationabili Reip. necessariâ vel utilis; excusari etiam possunt juvenes opifices, ex consuetudine peregrinandi, maximè si apud Catholicos non possint æquè benè proficere, modò non exponantur periculo perversionis; meritò iis tunc inculcandum illud Christi: *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, anima verò sua detrimentum patiatur?* Matth. 16.

3. Ob impotentiam moralem generaliter excusantur omnes, qui sine gravi damno, vel incommodo Missam audire non possunt, ut si via ob distantiam, pluviam, grandinem, nives, debilitatem corporis sit multùm difficilis, aut etiam ob insidias hostium vel latronum periculosa. *Suar. Dian. Castropalao pun. ult. n. 4. Gobat. n. 486.* docent, homines mediocriter valentes etiam abstrahendo ab aëris intemperie universaliter excusari, si ab Ecclesiâ distent ter mille passus, seu unam bonam horam, vel quinque quadrantes, idque pro unâ alterâve vice admittit *Reiffenst.* At pro homine robusto & vegeto id non admitterem, nisi simul adesset aliud incommodum auræ, tempestatis, nivis, viarum, &c. Item excusatur, qui audiendo Missam, ducem vel comitem itineris valde utilem, aut commodam navigandi occasionem amissurus esset, *Sporer. Tamb §. 3. Burhhab. cent. 3. cas. 1.* Aut si mulier ob auditionem Missæ timeat graves cum marito discordias, aut si necessè habet secum portare infantem inquietum, & alios in devotione turbantem, quem præstat cum matre manere domi, *Gobat. tr. 5. n. 318.* An fœmina sciens se turpiter amari; die festo possit aut debeat manere domi, ne proco sit occasio

turpis desiderii, dixi C. 20. num. 1. excusatur reus, si maneat domi, ne comprehendatur; Item qui ob periculum furum, latronum, &c. domum periculosè deserit, aut deputatus est ad custodiam domûs vel pecorum; pudor quoque, si gravis sit, excusat; ut si mulier honesta cum gravi dedecore sui statûs malè vestita sit, vel aliqua cæteroquin bonæ estimationis ex delicto prægnans appareat. Ratio horum est, quòd pia Mater Ecclesia non censeatur suos cum tanta difficultate vel onere obligare velle; sola tamen spes lucri non videtur causa sufficiens negligendi Missam, vel laborandi die festo, nisi lucrum foret extraordinarium, cujus occasio non facile recurreret, quod respectu pauperis posset esse unius vel duo ducati, quia amittere tale lucrum reputatur grave damnum, ad quod non videtur velle obligare Ecclesia. Excommunicatus excusatur, si per ipsum non stet, quòd minùs absolvatur, tenetur tamen petere absolutionem, ut dixi Cas. 6. n. 18.

4. Ob *Charitatem* excusatur, qui assistit graviter infirmo, qui sine periculo vel gravi incommodo solus relinqui non potest; item femina, quæ ad vitandum peccatum alienum aut viri zelotypiam domi se continet, quia præceptum charitatis tunc prævalet præcepto Ecclesiæ.

5. *Consuetudo* aliquibus locis excusat viduas tempore luctûs, puerperas usque dum à Sacerdote benedicantur, puellas nubiles tempore sponsaliorum, aut quando proclamantur ad matrimonium; neque statim damnandæ sunt mortales, si etiam seclusâ consuetudine emanent, ne rideantur, verecundentur; modò in alio
tem.

templo Missam audire non possint. Attamen monendæ sunt, ut vanos hujusmodi timores & verecundias dimittant.

6. *March. Sporer Tract. 3. c. 4. num. 36. do- 21.*
cent, omnes à Missa impeditos, etsi non teneantur ad Missam, teneri tamen ex præcepto naturali & divino diebus saltem Dominicis (secus dicendum, inquit *Sporer loc. c.* de diebus festis, cum horum cultus sit juris merè ecclesiastici) Deum speciali cultu in-vel externo colere; & quamvis plerique id non admittant, cum non satis constet de tali præcepto, meritò tamen id impeditis est seriò inculcandum. An liceat exire è loco, ubi est festum, ad locum, ubi non est festum; item an liceat ponere impedimentum Missæ, dixi *Cas. 6. a. num. 12.*

QUÆR. VI. Quid circa obligationem abstinenti à servilibus?

2. Hoc præcepto obligantur omnes Christiani 22. diebus Dominicis & festis, *c. omnes de feris*, juxta explicationes seqq. 1. Opus servile dicitur, quod præcipuè commoditatibus corporis inservit, seu quòd magis usu corporis quàm intellectu perficitur, solètque exerceri à servis & famulis, ut opera rustica & mechanica, v. g. arare, serere, metere, vineta colere, triturare, sepem ponere, in sylvis scirpare, ferrum cudere, sutrinam exercere, naves, currus vel equos onustos ducere, &c.

2. Opera liberalia non cadunt sub hoc præcepto, sunt autem ea, quæ ad excolendum vel oblectandum animum præcipuè assumuntur, & digna homine libero reputantur, velut scribere, transcribere, organum pulsare, docere, canere,

re, concionari, pingere, notas musicas formare, delineare opus faciendum, & juxta plures litteras in typographiis collocare, distillare, & similia, quæ nullam vel exiguam corporis agitationem requirunt; lineas serid & per se ducere pro notis musicis non permittunt *Tamb. & La Croix l. 3. p. 1. num 575.* sed Germani meritò non anguntur istis scrupulis Italicis, *Sporer sup. num. 44.* Nec interest, an hæc lucri, an recreationis causâ fiant; nam ratio lucri non mutat substantiam actûs, nec facit servilem; aliàs enim artium Professores, advocati, medici, peccarent, si in conscribendis lectionibus, probationibus, consiliis, die festo se occuparent, quod est contra communem; at libros imprimere, colores terere, asseres tingere, pannos colorare, horologia conficere, auro cælare, in ligno, cera vel gypso sculperè, portare lecticam, &c. communiter reputantur illiberalia & illicita, nisi excuset consuetudo, quia fiunt cum notabili corporis agitatione; quò ad opera, de quibus non satis constat, an sint vel non sint liberalia & permissa, attendenda est consuetudo, quæ optimè legem interpretatur.

23. 3. In die festo etiam prohibentur actus forenses, ut citare reum, producere testes, exigere juramentum judiciale, ferre aut exequi sententiam, quæ si feratur, est irrita, nisi *necessitas urgeat*, vel *pietas aliud suadeat*, *c. ult. de feriis*; unde excipiuntur causæ pauperum, viduarum, & personarum miserabilium, quæ sine dilatione vel majoribus expensis diebus profanis tractari non possunt, *Pyrrhing. Engel. Reiffenstul l. 2. decret. tit. 9.* Etiam licitum est die festo excommunicare, dispensare, judicem privatim infor-

ma-

mare, advocatum consulere, testamentum condere, filium adoptare, litem sine strepitu forensi componere, beneficia conferre, permutare, resignare, eligere, &c. quia hæc non requirunt figuram judicialem, neque sunt actus jurisdictionis contentiosæ.

4. Prohibetur mercatus seu nundinatio, *c. 1. 24. de feriis.* Nunc tamen consuetudo permittit non tantum mercatum privatum, quo clausâ officinâ die festo quævis licitè venduntur, emuntur, servi conducuntur, contractus etiam coram Notario privatum ineuntur, sed etiam quandoque nundinas publicas, v. g. in festo dedicationis, vel Patroni; quod tamen meritò ita moderandum est, ut negotiationes ante rem Divinam peractam non instituantur, *Engel. n. 11.*

5. Famuli, & à potiori proles vel uxor, si jubeantur ab hero, patre vel marito die festo laborare, præsertim ad exiguum tempus, si timeant verbera, rixas, vel aliud incommodum, nec possint sine damno servitium deserere, licitè obediunt, nisi jubeantur id facere in contemptum religionis. *De cætero* vacare operi servili per unam vel etiam duas horas, communiter reputatur materia levis, secùs per tres vel quatuor horas, *Sanch. Dian. Tamb. l. c. Spor. sup. n. 38.* Ratio est, quòd una alterave hora non videatur esse pars notabilis totius diei, qualis tamen saltem ad finem præcepti videtur esse tempus trium vel quatuor horarum. Si singulis festis per integrum annum intendas laborare, aut etiam labores per unam vel duas horas, non peccas mortaliter, quia illi labores non uniuntur, nec constituunt unam notabilem profanationem unius diei festi.

27. 6. Hoc præcepto obligantur hæretici, quia sunt subditi Ecclesiæ, ideo non licet eis die festo imponere opera servilia; plures tamen docent, ea licitè imponi perpetuò amentibus, item catechumenis & infidelibus, quia hi ex defectu Baptismi, illi ex perpetuo defectu rationis non sunt præceptis Ecclesiæ, idque pro certo habet *Illsungt. s. à num. 166.* sed immeritò; nam imponens amenti vel infideli laborem censetur ipse laborare per infidelem tanquam per instrumentum, sicut si laboraret per suum jumentum. *Dices* 1. Qui puero ante usum rationis mandat comedere carnes, non audire Missam, non peccat, quia puer iste non est subjectus legi Ecclesiæ, atque etiam infidelis non est huic legi subjectus: ergo. 2. Qui jubet dispensatum laborare, non peccat: ergo nec peccat, qui jubet laborare non subjectum legi. 3. Qui die festo facit à vento vel equis circumagi molam, non peccat: ergo nec hic. *R.* *Ad 1. N. C.* Mandans non censetur per alium comedere aut negligere Missam, sicut censetur per alium laborare tanquam per instrumentum. *Ad 2.* Pro dispensato est positiva concessio Ecclesiæ, quæ facit ejus laborem non esse inhonorativum diei festi, qualis concessio non est pro herò, ut per servum infidelem laborare possit. *Ad 3. omis. Ant. N. C.* Ventus, equi, & alia irrationabilia non sunt de se apta sanctificare vel profanare diem festum; si enim ventus die festo excutiat ex arboribus plurima ligna, nemo dicet profanari festum, secùs, si id faciat homo.

28. 7. Si herus sex famulis mander, ut singuli unâ horâ laborent, si mander, ut laborent simul,

non

non videtur peccare mortaliter; secus, si jubeat laborare successivè per sex horas, quia tunc est causa, quòd notabilis pars diei profanetur; & sicut indubiè peccaret mortaliter, si in propria persona sex horis laboraret, sic & si laboret per alios tanquam per instrumenta. *Dices*: Qui sex hominibus persuadet die jejunii leve quid comedere, peccat solùm venialiter, ergo & mandans exigui temporis laborem. *Conf.* Ipsi famuli tantùm venialiter peccant laborando, ergo & herus mandando. *R. N. C.* Herus imponens laborem censetur ipse laborare per famulos ut instrumenta, suadens autem comedere, per alios non comedit, & per omnes comestiones simul sumptas non fit ulla gravis transgressio præcepti, quia nullus plenè secundò reficitur; labor autem successivè per sex horas est notabilis profanatio diei festi, cum sex horæ sint magna pars diei, & totus iste labor attribuitur mandanti: Sicut si octo servis mandaret, ut singuli auferrent solidum, singuli peccarent solùm venialiter, ipse verò mortaliter, quia damnum respectu mandantis unitur & ei totum imputatur, unde patet *Responsio ad Confirm.*

QUÆR. VII. Quæ sint causæ excusantes à feriis?

R. Sunt quator: Dispensatio, necessitas, caritas, consuetudo.

1. *dispensare* in feriis spectat ad Papam pro omnibus, ad Episcopum pro suâ Diocesi, ad Parochum pro sua Parochia, ad Superiores pro suis Religiosis, non tamen pro famulis sæcularibus, quia hi non sunt sub eorum jurisdictione spirituali, nisi habeant jus Parochiæ. Si causa est manifesta, non est opus petere dispensationem, nisi ad cavendum scandalum, quod oriretur, si publicè laboraretur.

X 5

2. Ne-

30. 2. *Necessitas excusat*, quando sine gravi damno vel incommodo, sive publico, sive privato, à labore abstinere non potest, c. licet de feriis. ut si reficiendi sint pontes, aggeres fluminum, imminente hoste reparandi muri, valla, &c. si paranda aliqua ad communem festivitatem populi, vel adventum Principis, quæ ad alium diem præveniri, vel differri non possunt, si agricolæ ob pluviam continuam timeant grave damnum, nisi messem die festo colligant, fœnum secent, &c. item excusantur aurigæ, nautæ, vitriarii, salinarii, quorum opus semel cæptum absque damno interrumpi non potest; Medici, chirurgi, pharmacopœi laborantes pro infirmis, fabri qui reficiunt rhedas, currus, vel calceant equos itinerantium, barbitonfores si tondeant tantum unum vel alterum, aut eos, qui aliis diebus accedere non possunt, ut rustici, viatores, opifices, &c. sartores post mediam noctem laborantes, si vestes lugubres aliâque necessarias aliis diebus perficere non poterunt, *Dian. p. 2. t. 15. R. 34. Laym. c. 4. num. 2* famuli & famulæ reficientes vestes, si aliis diebus non vacet; an verò excuset solum periculum amittendi lucrum, dixi *sup. n. 19.*
31. 3. *Charitas excusat*, si extremè vel graviter indigenti aliter quàm per tuum laborem in die festo exercitum succurrere non possis; sicut enim tunc ipse egenus laborare posset, sic & tu pro ipso; item licitum est die festo fodere sepulchrum pro tunc sepeliendo, ornare Altaria, erigere sepulchrum vel præsepe Christi, aras aut artificiosas moles ad exponendum *Venerabile*; si tamen priori die hæc facillè fieri potuissent, est veniale ea ad diem festum differre, *Dian. Sporer l. c. n. 52. Illf. n. 165.* qui etiam permittunt laborem ad solum otium vitandum

dum, si enim liceat ad vitandum damnum temporale, cur non ad damnum spirituale, quale est otium? Sed meritò contradicunt *Stephan. La Croix num. 586.* quia hoc prætextu omnes opifices laborare possent, & otium per alias occupationes spirituales vel liberales vitari potest.

32.

4. Ex *Consuetudine* excusantur famuli saltem post Sacra sub vesperum apparantes instrumenta vel materiam sequentibus diebus laborandam, *March. Laym. l. c.* in aliquibus locis per consuetudinem licet molere; non tamen advehere frumenta, vel farinam avehere; item tum ex consuetudine, tum ex necessitate licent ea opera, quæ commodè non possunt vel non solent in alium diem differri aut anticipari, ut parare cibos eo die comedi solitos in furno tortas & placentas coquere, mundare domos, vestimenta detergere, corpori aptare, etiamsi aliquid assuendum sit, idque approbat *Conc. Aurelian. III. sub Vigilio Papa*; opera verò alia, etsi ad usum quotidianum sint necessaria, si commodè differri vel præveniri possint, consuetudo die festo non permittit, ut vestes vel calceos consuere, farcimina facere, panes pinserere, braxare, aquas comportare, &c. Denique ex consuetudine licent actiones, quæ nec propriè liberales sunt, nec serviles, sed communes tam liberis quàm servis, ut currere, ludere, digladiari, saltare, navi vel curru vehi, pedibus vel equo itinerari, venari, piscari, &c. modò hæc ultima fiant sine gravi labore in comportandis vel trahendis retibus aliisque instrumentis, & absit scandalum.

CA-